Vårdrömmar. Berättelser för ungdom

Bokutgåva

J. A. Lindblads förlag, Uppsala 1927.

INNEHÅLL:

UTFÖR ÄLVEN

Ett svagt norrsken flammade över Älvdalen sista natten Karin sov — eller snarare försökte sova i fädernehemmet.

I morgon skulle hon få sin vilja fram och draga ut i världen. Hon tänkte därpå, medan hon låg sömnlös i fållbänken under fönstret och såg ut i septembernatten.

Bleka ljusstrimmor strålade upp mot zenit från sin gåtfulla ljushärd vid horisonten, strålade upp, sammandrogos och lyste fram igen, ljusflammor utan värme, den nordiska nattens och de avlägsna isarnas eteriska barn.

Karin låg och såg på dem, hur vackert de flammade, men hon tänkte ej på deras gåtfulla ursprung, hon tänkte på sig själv och undrade varifrån just hon fått denna starka längtan ut i livet. Syskonen hade ej känt den, och ingen hemma förstod den, fast de nu måste ge vika för den och låta henne fara. Hon var så olik de andra; de hade alla släktdraget, men det hade icke hon; de tänkte i samma fåra, tänkte som far och farfar före dem, men hon tänkte sina egna tankar. De voro med lika stark som oreflekterad kärlek fästa vid fädernetorvan, men Karin kände sig bunden där. Båda bröderna voro ”hemmasöner”; den ene var gift och bodde i en mindre stuga byggd intill storstugan, och den yngre brodern hade just börjat timra på sitt bo, också på gården. En syster var gift i socknen, den andra var hemma. Hon var yngre än Karin men så lik de andra, att man gott kunde veta att ej hon skulle lyfta på vingen för att flyga långt. Ett hade dock Karin gemensamt med sin släkt, och det var viljans styrka. Därför hade det blivit stridigheter, när hon först kommit med det oerhörda kravet på att lämna fädernehemmet för att ensam draga ut i världen. Men tack vare sin viljestyrka hade hon också slutligen segrat. Hon var den första i familjen som drog ut för att

förtjäna sitt bröd bland främlingar, den första i familjen som skulle leva sitt liv på annan ort. Det var härpå hon tänkte, där hon låg sömnlös i fållbänken under fönstret och såg på norrskensflammorna. De voro ej länge framme till dans på himlavalvet denna natt; snart lämnade de fästet i ostörd besittning åt stjärnorna, tills morgonen grydde och vann på nattens alla svaga ljus.

Ett lätt morgontöcken genomskimrat av sol låg över höjder och sänkor och svävade som en rök över älvens vatten, då Karin sade farväl åt mor och syskon nere vid älvstranden, där far redan satt i båten och väntade henne. Han skulle ro henne utför älven och över sjön bort till den avlägsna strand, där ett stort samhälle blomstrade kring järnvägsstationen, samtrafikens och nutidslivets utpost i dessa gamla bygder. Far hade i början varit mest emot Karins önskan att draga bort, ty hans odalmannastolthet hade varit störst, men hans hjärta hade till sist visat sig vara större. Sedan han med sitt motstånd prövat allvaret av hennes uppsåt och funnit det äkta, förstod han att han ej fick hindra henne att följa sin håg och bli människa för sig själv. Han såg undrande på henne. Det var något främmande hos denna dotter som bröt släktens traditioner, men som det var hos hans älsklingsbarn, som detta främmande drag framträdde, kunde det ej i längden bli honom motbjudande och ej heller främmande; han lärde sig tycka om det, emedan det var ett för henne utmärkande drag, och dessutom: denna obetvingliga lust att bryta sig sin egen väg i livet, vad var den annat än ett arv från förfäder, som brutit bygd och odlat vildmarken.

När far kommit att se saken så, då hade han givit med sig, och gav han sitt samtycke, så gav han det fullt. Han skulle ej motvilligt se henne draga ut i livet; han ville följa henne till vägs ett stycke, han ville ro henne utför älven. Nog gick det väg till stationen, hästar funnos på gården, och mor kunde ej förstå, varför han ej åkte med Karin i stället. Men far ville ro henne utför älven. Hon hade aldrig farit utför den någon gång, och han ville hon skulle göra det nu. Han mindes än hur han känt det, då hans far första gången tagit honom med på en sådan färd. Många gånger hade han sedan dess gjort den resan, men aldrig hade dock minnet av den första älvfärden förbleknat. Nu ville han ge Karin ett sådant färdeminne med genom livet; det kunde lära henne åtskilligt, om hon vore vaken och mottaglig.

Skilsmässans stund var svår, och Karin gjorde den kort. Hon hoppade i båten och satte sig mitt emot far, som stötte från land och lade ut årorna. Båten var liten och snipig i båda ändar och lätt som ett skal.

Karin viftade åt mor och syskon, så länge hon såg dem, vilket icke var länge, ty snipan gled med svindlande fart utför, fast far nyttjade årorna mest blott till att styra med. Det är ett lätt arbete att ro med strömmen, men Karin kände att en sådan lätt färd också kan vara svår, då den går bort från de kära, från allt som hittills varit ens värld.

Karin satt mitt emot far och såg nedåt älven, men fast han hade ryggen mot riktningen av deras kurs, vände han sig om så ofta och snabbt, att ej en sten eller annan fara för-ut undgick hans vaksamma blick. Alltid vände han sig om i rätta ögonblicket; Karin behövde aldrig varsko honom, då hon framför dem såg vattnet i brusande virvel kring någon sten eller såg det rusa i små livliga vågor över ett grunt ställe.

Tiden blev ej Karin lång; aldrig hade hon tänkt sig, att en färd utför älven hade så mycken spänning och tjusning i sig. Att den för henne var början till det nya livet hon åtrått, vägen ut i vida världen, gjorde den ej mindre gripande.

— Det gäller att ha vaksamt öga och säker hand, sade far, sedan han just med ett kraftigt tag i sista sekunden klarat en stor sten.

Karin undrade hur det skulle ha gått, om de stött emot.

— Nog krossar stenen oss, förrän vi krossa den, svarade far.

Den snabba farten och älvens buktningar läto den ena utsikten följa tätt på den andra; det var ingen enformighet, intet stillastående, det var, såsom unga Karin ville att livet skulle vara: ett friskt framåtbrusande.

Men när hon vände sig om och såg sin hembygds höjder stå i solglans alltmer i fjärran, då kände hon med ens sin starka kärlek till dem. De stodo ej längre som fängsel omkring henne, utan hade blivit den allvarliga bakgrund, mot vilken hennes liv skulle avteckna sig. Omväxlande var färden. Nu delade sig älven i två armar, omslutande en leende ö med äng och sandstrand.

— Till den ön rodde jag din mor en gång för länge sedan, sade far.

Litet längre fram delade sig älven åter, men här var den ej bred och lugn, och här omslöt den ej en leende ö, till vilken unga älskande fara, utan här delade den sig för en brant klippö, som stod likt ett djärvt trots mitt i den mäktigt brusande strömmen.

Nedanför klippön trängde stränderna ihop sig, och skogen växte hög ända ned till vattnet, som brusade och sjöng sin sång vilt med svarta vågor. Det låg flera stora stenar i forsen här, men far spände ögats vaksamhet och armens senor.

Så småningom sänkte sig stränderna och öppnade synvidder till avlägsnare höjder, ja, ända bort till de i fjärran blånande, och älven blev bred och lugn. Här och var i de oändliga skogarna öppnade sig en odlad bygd med tegar och gårdar: flitens frukter; i fjärran blänkte en bukt av älvens vatten som ett silversmycke i skogens mörkgröna kungamantel.

Färden hade varat över två timmar, och det var lika långt kvar, sade far och lade i land. Här, där vattnet flöt så lugnt, gick det lätt att landa.

Far och dotter satte sig under granarna, som här växte ända ned till vattnet. Strax bakom dem höjde sig marken till en skogig nipa och på andra stranden likaså. Allvarliga stodo höjderna vakt kring den breda älven, lika majestätisk i sitt lugn som på andra ställen i sin vilda fart. Mellan niporna skymtade utsikter långt borta.

Matsäcken togs fram och smakade dem båda gott. Det var den sista måltid de hade tillsammans på vem vet hur lång tid. De tänkte nog båda på det, fast ingen sade något därom.

Efter vila och middag fortsatte de färden.

Far hade valt stunden och platsen för sin vila kanske mer med avseende på den närmast förestående rodden än på den tillryggalagda. Han visste nämligen att nu voro de komna till den bit av älven, som krävde mest kraft och vaksamhet. Strömmen blev allt vildare, och vattnet började dåna omkring dem. Efter en hastig dans utför en vid sväng av älven, där vattnet började rusa som i yra ned mot en mörk och vitskummig fors full av stenar, vände far tvärt båten så, att Karin kom med ryggen mot färdens riktning, men han med ansiktet ditåt, ty nu behövdes oavbrutet skärpan av den vaksammaste blick, och nu gällde det att ro med sina starka armars alla krafter mot strömmen, på det att farten utför ej måtte bli alltför svindlande och ostyrbar.

Karin kastade en blick nedåt, men det var en hemsk syn att se det mörka, rasande vattnet virvla och koka kring de stora stenar som lågo i vägen. Det dånade så, att det skulle ha varit omöjligt för mänskoröster att göra sig hörda här, en nödställds rop skulle ohjälpligt ha överröstats av älvens vilda sång.

Dit Karin hellre såg var in i fars ögon. I hans vakna, lugna blick, som tycktes se åt alla håll på en gång, låg en borgen för räddning från den hungrande forsen.

Det var med roendet mot strömmen far styrde båten, och ro av alla krafter måste han oavbrutet, ty knappt var en stor sten klarad, förrän det gällde att klara sig för den nästa. Man måste också upptäcka dem på avstånd och i en sekund bestämma sig för sin väg mellan dem, ty snipan fördes trots det kraftiga roendet snabbt nedåt med forsen.

Det gick lyckligt igenom; far klarade forsen — snart gled båten fram i lugnare vatten, och far vände den åter, så att Karin fick utsikt framåt igen, nedåt en lugn bukt av älven med leende stränder. Men tjusad av den överståndna faran vände hon sig om och såg uppåt forsen, som skummade vit bakom dem och röt som i vanmäktigt raseri över att ha gått miste om sitt rov.

— Var du rädd, frågade far och torkade svetten ur pannan.

— Kanske litet, när jag såg nedåt forsen, men det gick över, när jag såg på dig, far.

Han smålog nöjd. Det känns tillfredsställande att segerrikt ha kämpat igenom en fara, han erfor alltid den tillfredsställelsen efter färden genom den forsen, och än mer ökades denna behagliga känsla av den tillitsfulla beundran han läste i sin dotters blick och av medvetandet att ha räddat också henne igenom faran.

— Det var klokt av dig att se ifrån stenarna till far din, då du höll på att bli rädd, sade han. Jag gjorde detsamma, första gången jag for med min far utför där. Du kommer kanske i andra sorters brusande floder där ute i livet, glöm då inte att du har ett än vaksammare fadersöga att se in i och en än starkare fadersarm att lita till på färden!

Karin svarade ej, men hon gömde orden.

Den återstående delen av älvfärden var lätt, och slutligen gled älven i en lugn, blank vattenbacke med grunt vatten men utan stenar ut i sin vida, lugna sjö. Men det tog ännu lång tid att ro över sjön till den strand där stationen låg. Färden över sjön bjöd ej på några faror, men den fordrade det uthålliga arbetets möda, och även genom det förde far båten fram. De nådde omsider stationen, där de skulle skiljas, och den oförgätliga färden var ett minne blott, men ett minne för livet. Det var fars avsked till dottern, som drog ut i livet.

— Gud vare med dig, barn! Kom ihåg att hur det än går dig därute i världen, så är du alltid välkommen hem!

Det var fars avskedsord till Karin, då hon steg upp på tåget.

— Tack, far!

Tåget satte sig i gång. Genom glindrande tårar såg Karin, så länge hon kunde, efter den kära, välkända gestalten med dess hållning av seg kraft.

Far! I det ordet låg så mycket mer än Karin dittills förstått. Nu förstod hon att ju högre ungträdet vill skjuta upp i luften och höja sin krona från marken, dess djupare måste det sänka sina rötter just i denna mark. Fri ville hon vara men icke rotlös.

Far! Det ordet blev så rikt för Karin, när hon satt och tänkte på honom som för henne förkroppsligade dess begrepp. Och det blev henne lätt att fatta Guds faderskärlek och att söka Guds fadersskydd.

Välsignat är det barn, som får draga ut i livet med det ljusa, starka minnet av en far, värd fadersnamnet!

SPÅDOM

Inga var missnöjd med sin lott i livet och längtade efter något som skulle förändra allt för henne, ty hon var

ännu så ung, att hon trodde, all förändring måste bli till det bättre.

Sina verkliga föräldrar hade hon aldrig känt, men hon hade fosterföräldrar, som upptagit henne i hennes späda ålder. Den tiden hade de inga egna barn haft, men sedermera fingo de sådana, och med dem hade *det* kommit, som utgjorde bitterheten i Ingas unga liv: skillnaden mellan de egna barnen och fosterbarnet. I själva verket gjordes ingen skillnad, men Ingas lynne var sådant, att hon förstorade allt som kunde tänkas vara skevt och sökte efter skäl till missnöje. Och denna lynnets läggning var det, som gjort den missnöjda minen bofast i hennes barnsliga drag.

Det var dock ej så mycket på det närvarande hon tänkte, där hon nu gick ensam på stigen, som man sagt skulle leda till spågummans stuga, utan det var den okända framtiden med alla dess möjligheter, som hägrade för henne. Hon hade ett ungt hjärtas naiva tro på att framtiden skulle bli ljusare än nuet och bringa henne allt det obestämbara som hon åtrådde. Hon måste få en blick ditin, och som hon ej själv förmådde lyfta framtidens förlåt, gick hon till spågumman.

Vägen borde vara lätt att finna, ty anvisningarna man givit henne voro tydliga: först över bron, sedan utmed vänstra åstranden, så upp mellan ett par gärden, sedan genom en grind in i en hage och så genom ett led in i skogen, där man skulle hålla till vänster. Stigarna i skogen voro flera och kunde bli villsamma, men höll man sig blott hela tiden till vänster, så kom man till en gård på bergssluttningen. Gammelmor där i gården kunde spå, hade man sagt, och nu var Inga på väg dit för att få hjälp med att se in i den framtid hon så lidelsefullt längtade efter.

Hon gick efter anvisningarna, och inne i skogen höll hon troget till vänster. Vägen tycktes henne lång och gjordes väl längre av hennes oro att ha tagit miste, — den tycktes henne lång och besvärlig som vägen in i den hägrande framtiden.

Men äntligen kom hon till målet. En mycket liten stuga var det med bara trädgårdsland och blommande buskar omkring, och inte låg den egentligen på bergssluttningen utan snarare nedanför berget. Men Inga blev glad, när hon fick se gården, hur liten den än var, och ännu gladare blev hon, när hon fick se gammelmor utanför stugan på en bänk, ty den gumman såg ut att kunna spå.

Inga gick genom den rödmålade grinden, över täppan fram till den gamla. Kanske var det av iver att få veta sitt öde som hon glömde hälsa innan hon sade sitt ärende.

Gumman fäste sin kloka blick på den unga flickan och läste i anletsdragen. Den blicken hade sett in i månget skiftande människoöde, hade läst i många olika anleten och hade därunder uppövat en medfödd förmåga att se och förstå mycket som undgår folk i allmänhet.

— Varför vill hon veta sitt öde?

— Varför? Å, därför att jag vill det. Det är så mycket jag vill veta.

— Sitt ned här bredvid mig då, så kan vi tala litet om ödet.

Inga satte sig.

— Men korten? sade hon frågande.

— Jag spår ej i kort utan i anletsdrag.

— Blir det lika sant?

— Mycket sannare. Sitt så, att jag kan se in i hennes ansikte.

Inga satte sig så, men kände sig besvärad av denna skärskådande blick; hennes egen blev osäker. Hon kunde ej förstå varför hon kände sig skuldmedveten inför den gamlas kloka, seende blick, ty hon hade ju intet att förebrå sig. Allt som icke var som det skulle berodde ju på omständigheterna och ej på henne. Dessutom var det ju framtiden och ingenting annat som spåkvinnan skulle se.

— Hm, hm, sade gumman, som om hon upptäckt något, och Ingas ögon fingo en spänd, förväntansfull blick.

— Vi är missnöjd med vår värld, sade den gamla.

Det tyckte Inga att hon visste förut — inte hade hon kommit för att höra det.

— Men vi är missnöjd med vår värld utan orsak, tillade gumman.

Det var nytt för Inga. Vem hade väl mer orsak än hon att vara missnöjd?

Gumman tog Ingas lilla vita, knubbiga hand i sin grova och såg på den.

— Den lilla handen behöver inte ta hårda tag i arbetet, ser jag. Någon annan arbetar för oss och ger oss allt vad vi behöver.

— Min fosterfar gör det, sade Inga, otålig att få slut på detta onödiga tal om vad hon redan visste. Säg något om min framtid!

— Vi komma till den så småningom. Tror hon att framtiden är något löst för sig, som kommer flygande på oss utan något sammanhang med det närvarande? Då har hon ännu inte lärt sig framtidens a, b, c, d, fast hon väl levat sina sjutton år på jorden.

— Jag är sjutton och ett halvt.

Den gamla nickade.

— Sjutton år! Det är våren det. Det sjuder mycket i våren. Men tro inte att sommaren kommer på annat sätt än ur våren. Det som knoppas om våren blir sommarens blomster och höstens frukt. Ska jag kunna säga något om hennes framtidssommar, måste jag lära känna något av vad som göms i knoppen jag har framför mig.

Inga började förstå och beslöt att ge sig till tåls med den gamlas långsamma, besynnerliga sätt att spå. Och spågumman tog vid, där hon slutat.

— Jaså, hennes fosterfar arbetar för henne och ger henne vad hon behöver. Och hennes fostermor då, hon lär henne väl nyttiga saker?

— Bara tråkiga saker: att sy och se efter småbarn och sådant.

— Får hon inte också lära annat? Går hon inte i skola?

— Den har jag lyckligtvis slutat i våras; det är tråkigt att läsa.

— Vad är det som är roligt då?

— Allt möjligt annat, som jag inte får. Men, mor, det är ju ni som frågar och jag, som svarar. Bör det inte vara tvärtom vid en spådom?

— Vi ska byta sedan. Nu är det min tur att fråga, sedan blir det hennes.

— Nå, fråga på då! sade Inga, än en gång betvingande sin otålighet.

Gummans blick gled nedför den ungdomliga, ännu barnsligt knubbiga gestalten, såg det ljusblå sidenbandet kring halsen, knutet med en rosett under ena örat, såg skärpet alltför hårt åtdraget kring midjan, såg de spetsiga, tunna skorna klämma den lilla mjuka foten, görande den så pass oformlig som göras kunde, med ett ord: såg åtskilliga spår av barnslig fåfänga.

— Vi tycker mycket om kläder?

— Ja, vem gör inte det?

— Vi bryr oss mer om att en klänning är klädsam, än att den är hållbar och varm?

— Ja, naturligtvis. Det värsta jag vet är bulsiga kläder, och om de hålla i oändlighet, så får jag ju aldrig nya.

Gumman tycktes ha frågat nog. Hon satt tyst och såg på Inga med en begrundande blick, som fick ett medlidsamt uttryck.

— Och hon drömmer om framtiden. Vad vill hon veta om den?

Det kom nytt liv i Inga; nu var äntligen hennes tur att fråga kommen. Men var skulle hon börja, hon ville ju veta så oändligt mycket. Slutligen sammanfattade hon det allt i en fråga:

— Blir jag lycklig?

— Vad menar hon med lycka?

Inga måste fundera igen. En fråga låg henne på tungan, men hon kände sig för blyg att uttala den direkt, därför gjorde hon den mer svävande.

— Får jag vad jag önskar?

— Det är möjligt att hon får vad hon önskar, men knappast blir hon lycklig med det.

— Och varför inte?

— Emedan hon ännu inte förstår att önska.

— Förstår jag inte att önska? *Det* kan jag nog. Om det hjälpte att önska, så bleve jag då lycklig.

— Hon förstår ännu inte att önska, vidblev den gamla, ty hon känner inte vad hon behöver. Hon önskar inte det rätta.

— Vad skall jag önska då?

— Inte att få det hon önskar, utan att önska det hon får, ty det är det bästa.

Ingas unga blå ögon sågo undrande in i den gamlas, men hon svarade ingenting på det besynnerliga rådet.

— Blir jag gift snart?

Djärvt kom hon nu fram med den fråga hon nyss varit för blyg att framställa.

— Vill hon det gärna, så blir hon det nog, ty hon har åtskilligt av det som en del män se efter.

Inga rodnade av oförställd förtjusning och blev modig att fråga.

— Blir det av stor kärlek?

Den gamla skakade på huvudet.

— Det tror jag knappast — om det blir snart.

— Inte? upprepade Inga snopen och misslynt.

— Den som bara tar det naturligt och inte tackar för att en annan arbetar för henne och ger henne allt vad hon behöver har ett otacksamt hjärta, och den som det har kan ännu icke älska med en stor kärlek.

— Kommer min man att älska mig? frågade Inga, som ej ville höra förmaningar utan framtidsöden.

— Det finns olika slag av kärlek. En kärlek liknar lågan som brinner i nävern, sprakande och högtflammande, men snart slocknande. En annan liknar lågan som brinner i veden, klart, lugnt, värmande och brinner brasan ut.

Inga tyckte ej om gummans liknelse; näverkärlekens sprakande och högtflammande var just vad hon skulle vilja ha, medan den lugna vedkärleken föreföll henne tråkig, men hon tyckte ej om slocknandet.

— Hur kommer jag att bli älskad?

— För att bli älskad med den kärlek som brinner brasan ut, måste man bli som veden: ha något inom sig som när kärleken.

Inga tyckte att svaret var otydligt, men ändå förstod hon det bättre, än hon ville, därför övergick hon till nästa fråga.

— Skall jag bli rik?

— Den som ingenting vill lära och finner arbete tråkigt förvärvar ingen rikedom.

— Men min man kan vara rik?

— Rikedom rinner bort mellan lata händer och får vingar för den som älskar lyx och fåfänglighet.

Inga tyckte allt sämre och sämre om svaren. Varför skulle allting gå så illa för henne? Hennes lilla mun, som skulle ha varit vacker, om den ej haft det trumpna draget, sköt ut mer än vanligt, och blicken i de blå ögonen blev både trotsig och bedjande.

— Ska jag alltid behöva vara hemma och tillbakasatt?

— Sitt hem kan hon nog förlora. Och tillbakasatt kommer alltid den att känna sig som fordrar mycket.

Inga började gråta.

— Jag får bara höra tråkiga, dystra saker! utbrast hon.

Med ena handens avigsida torkade hon tårarna, men det såg mera ut, som om hon velat pressa fram dem, så borrade hon in de mjuka knogarna i ögonen. Den andra handen, som låg i knäet, knöt sig, och det var denna lilla, harmset knutna hand, gammelmor tog mellan sina båda och sakta smekte, medan hon talade.

— Det är intet oåterkalleligt öde jag förutsagt. Jag har bara sagt vad jag funnit vara sannolikt, om allt det jag

nu ser i denna knopp kommer att otuktat få utveckla sig. Men ödet kan bli ett helt annat. Min lilla vän glömmer att vårt öde ej är något utom oss. Sådana som vi själva äro, sådant blir till stor del vårt öde.

— Hurudan måste jag då bli, för att mitt öde skall bli lyckligt? frågade Inga och såg upp med ögon som blivit rödkantade mindre av tårarna än av den lilla hand som torkat dem så obarmhärtigt.

— Lev inte i en drömd framtid, utan lev i den dag som är, och sträva efter att vara till själ och hjärta vad hon ännu är till år och förstånd: ett barn.

— Ett barn! utbrast Inga och rätade på sig. Inte vill jag vara barn längre; jag vill bli stor, och jag är ju redan fullvuxen, sjutton år.

— Stor blir ingen utan att bli som ett barn. Barnasinnet är den största rikedom och den bästa borgen för lycka, ty barnasinnet äger himmelriket.

Inga teg. Hon undrade på den vändning samtalet tagit; aldrig hade hon kunnat tänka sig att en spågumma skulle tala om himmelriket.

Tänk, om hon gått till orätt gård! Hon såg sig omkring och märkte hur smått allting var, för smått att kallas gård, och så låg den ju ej på bergssluttningen utan nedanför berget.

— Finns här någon gård längre uppåt berget.

— Ja, tjugo minuter härifrån.

— Det är där spågumman bor, är det inte? frågade Inga med nytänd iver, och då hon läste svaret i den gamlas ansikte, reste hon sig hastigt.

— Varför sade ni mig ej genast att det ej är ni som kan spå? Det var falskt att narra mig så.

— Jag har inte narrat henne, men den hon nu ämnar gå till kommer att narra henne. Vad jag sagt är sant; vad den andra kommer att säga är icke sant, men tyvärr, min lilla människoknopp kommer hellre att lyssna till den falska spådom, som lovar henne guld och gröna skogar, dem hon aldrig får, än till den sanna, som visar henne den inre vägen till lycka. Göm i alla fall vad jag sagt, och tänk på det någon gång!

Den gamlas röst var så mild och vänlig, att Inga veknade, och då hon skakade hand till farväl, bad hon om ursäkt för sina förhastade ord.

— Jag förstår nog att ni bara menat väl med mig, sade hon.

Från stugan fortsatte hon uppåt berget, och denna gång hittade hon den rätta gammelmor. Och nu blev hon spådd sådant som kom hennes ögon att glänsa och hennes kinder att glöda. Där lågo flera herrar till huset med kärlek och svartsjuka; där voro pengar och oförutsedda, lyckliga händelser, ett stort arv, långa resor, presenter och festligheter. Mest var det kärlek. Intrigerande svarta damers svartsjuka och missräkningar förekommo också för att ytterligare förhöja glansen av Ingas lycka. Och naturligtvis kom den rätte med förlovning och bröllop och stor lycka.

Med denna spådom var Inga nöjd, och när hon lämnade gården, kände hon sig så upprymd, som om hon redan fått allt hon blivit spådd att få.

På hemvägen gick hon förbi den första stugan, och gammelmor stod i sin täppa och skötte om sina blommor. Det var en för söt liten täppa, hon hade, denna gammelmor, blomsterrik och välskött. Inga kände sig vänligt stämd mot hela världen till följd av den lycka som nyss förespeglats henne, och hon stannade

utanför täppan, stödjande armarna mot det rödmålade staketet.

— Blommorna trivas här, sade hon.

— Ja, de tycka om att man pysslar med dem, och jag orkar just inte stort annat nu för tiden, men därför frodas de också, svarade den gamla.

Hon stod framför ett litet rosenträd, som bar två vackra, gula rosor, den ena utslagen, den andra ännu knopp. Hon bröt av den senare och gav den åt Inga.

— Så vänligt! Men är det ej skada att bryta av knoppen?

— Blommor äro till för att glädja, och jag tyckte denna knopp kunde passa för er, som också är en knopp. Den skall slå ut och sedan vissna, men vad gör det, om den bara hunnit sprida glädje under sitt korta liv.

Det låg en undermening i gummans ord, och Inga förstod den, men hennes ungdom ställde ett annat krav på livet.

— Man lever väl också för att glädjas, sade hon.

— Det ges två slags glädje: den förgängliga och den oförgängliga, sade gammelmor.

Inga höjde trotsigt på huvudet, ty hon förstod nog att det hopp varmed spådomen uppfyllt henne var hoppet just om den förgängliga glädjen. Den oförgängliga lockade henne ej.

Gumman, som givit henne rosen, stod därinne bland sina blomster i täppan och såg på Inga med sin leende och goda blick.

— När den glädje hon nu så ivrigt söker visar sin förgänglighet, kom då ihåg att det ges en oförgänglig glädje och sök den! —

Inga, som ej tyckte om förmaningar, tog avsked, tackade än en gång för rosen och gick hem genom skogen i sommarkvällsskymning, tänkande på spådomen, fast den redan förlorat mycket av sin tjusning. Och långt efter sedan hon glömt den, kom hon ihåg avskedsorden om den oförgängliga glädjen, ty sanningens ord vara, medan tomma ord förgå.

ÖGONMÄRKET

De voro ett lag ungdomar ute på långrodd i två båtar. Det var sommar och solsken och blå vågor på sjön. Man hade haft kaffe med och gått i land på andra stranden och dröjt sig kvar i det längsta. Därför blev det brådska, när solen sjönk. Under muntert stoj packade man in sig i båtarna, vilka intet förnämligare voro än två ekstockar utan roder och med blott ett par åror vardera. Därför måste roddaren på samma gång vara styrman. Men som han satt med ryggen mot målet, måste han ofta se sig om, vilket var både besvärligt och hindersamt. På bortvägen, då man haft gott om tid, hade det inte gjort något, men nu betydde det mer.

— Ta ett ögonmärke på stranden, föreslog någon av sällskapet.

Det rådet var gott, och båda roddarna upptogo det.

Men nu inträffade det besynnerliga, att medan den båt som roddes av Hjalmar höll rak kurs, gick Inges båt i krokar.

— Har du inte tagit ögonmärke på stranden, Inge?

— Joo då.

— Men varför svänger du då än åt höger, än åt vänster?

—För att ögonmärket svänger.

— Vad har du tagit till ögonmärke då?

— En ko.

Alla brusto i skratt och gäckades med Inge. Han rörde ej en muskel i ansiktet, bara fortfor att ro i krokar, hållande stadigt ögonmärke på sin ko. Men så gick hon upp i skogen och försvann, och han hade intet ögonmärke längre.

Var Inge dum, eller menade han något?

Hjalmar hade tagit till ögonmärke strandens högsta gran och rodde rakt. Hans båt hade därför hunnit långt i förväg. Det gick ungdomarna i Inges båt för när. De avsatte honom, och Vincent intog hans plats vid årorna.

Skymningen hade nu fallit på, och föremålen på den strand de avlägsnade sig ifrån flöto samman. Det var därför ej längre lönt att taga något ögonmärke på den. Däremot närmade man sig hemmets strand.

— Rut, sade Vincent till en av flickorna i båten. Tag sikte på bryggan, om du kan se den, annars på något i närheten, och håll ut din hand i riktning mot den, så ser jag hur jag ska ro.

Rut, som satt med ansiktet framåt, gjorde som han bad henne.

Men man pratade, skrattade och sjöng i båten, så att den livliga Rut glömde sig. Handen höll hon visserligen alltjämt utsträckt, men det blev mindre noga med riktningen. Ingen mer än Inge märkte det på en stund. Han sade dock ingenting, bara log inåtvänt.

Slutligen kom Vincent att se sig om. Troget hade han hållit kurs efter Ruts hand, men fann nu att det bar alldeles på sned. Nu märkte de andra det också och även Rut själv.

Jag glömde alldeles bort att se på bryggan, urskuldade hon sig.

Inge myste.

— Din kompass var inte pålitligare än min, retades han med Vincent.

— Nej. Det är bäst att bara lita på sig själv, märker jag, sade Vincent med en viss skärpa, riktad mot Rut.

Hon kände den, ty hon tyckte om Vincent i all hemlighet och hade inte blivit lite glad och stolt, då han valt just hennes hand till kompass.

Inge tyckte synd om flickan och om den besvikne Vincent. Det hela var ju blott en småsak, men Inge anade att den dock var en spegel för ett djupare innehåll.

— Låt henne försöka en gång till, sade han till Vincent. Hon kanske blivit vis av skadan.

Inge talade i lätt ton, som om han ansett alltsammans för bara skämt och inte sett vad som låg under.

Vincent gav Rut en hastig, prövande blick och samtyckte. Kanske märkte han fuktigheten i hennes tappert leende ögon och anade han orsaken, hur mycket hon än mödade sig om att dölja den.

Hon höll åter ut sin hand mot målet, och han höll kurs efter den. Som för att visa, hur obetingat han ville lita på henne, rodde han med långa, kraftiga tag utan att se sig om. Och denna gång svek hon honom ej, lät ej förströ sig av de andras prat, som efter det lilla intermezzot tagit upp sig med ökad fart.

När de kommo fram, hade Hjalmars båt hunnit förtöjas och tömmas; dess passagerare sutto på gräsvallen ovanför, inväntande sina kamrater. Hjalmar själv stod trygg och överlägsen nere på bryggan.

— Ni ha hållit på en hel halvtimme längre än vi, förkunnade han.

— Det vet vi, svarade en av flickorna näbbigt.

— Och så ha vi haft en så mycket intressantare färd och lärt tre ting på den, tillade Inge.

— Vilka då?

Icke blott Hjalmar frågade så, även Inges eget båtlag undrade vad det var han påstod att de lärt.

— Det första: att det inte är nog bara att ha ett ögonmärke, det är minst lika viktigt vilket man väljer. Jag valde en ko, och följden blev att kursen kom att gå i krokar, vartefter kon rörde sig.

— Varför valde du också en ko, din dumsnut?

— Ja, säg det!

— Nå, den andra lärdomen?

— Att inte lita på en oprövad flickas hand.

— Vad menar du med det?

Nu var det bara Hjalmar som frågade. Inges båtlag förstod.

— Det får du fråga Vincent om, svarade Inge. Den tredje lärdomen: den som blir satt att sikta egen och andras kurs får inte glömma sig och tappa målet ur sikte.

— Vem gjorde det!

— Fråga ”det evigt kvinnliga”, svarade Inge och gick småmysande upp från bryggan.

— Man känner sig osäker med Inge, anförtrodde Rut Vincent. Han tänker så mycket och märker allting.

— Och ändå lever han avskild i en värld för sig, sade Vincent och såg tankfullt efter Inge.

Under utfärden där borta på andra stranden hade ungdomarna mitt under allt nojset kommit att tala lite allvar också. Man hade dryftat framtiden och de olika banor en del redan valt, andra ännu valde emellan. Huvudvikten hade fästs vid frågor sådana som: var kommer man fortast fram och längst, och var förtjänar man mest? Inge hade suttit tyst och bara hört på. Det hade ingen fäst sig vid, ty dels var han tystlåten, dels hade han det ju för sin egen del så ställt, att han inte behövde oroa sig, nyligen myndig och förmögen som han var och utan någon att svara inför. Något skulle han väl bli, men för honom var det ingen brådska med valet. Han kunde ha råd att dröja och fylla ut tiden med att studera de ämnen som intresserade honom utan att behöva tänka på deras användbarhet för en eventuell plats.

Men när Vincent nu efteråt tänkte på Inges tystnad och mindes uttrycket i kamratens ansikte, fick han en tydlig känsla av att det legat något i den, och att det där med ögonmärket på hemvägen varit Inges sätt att säga ut något av vad han suttit och tänkt under framtidsdiskussionen. För en ofarlig rodd över en stilla sjö

kunde Inge tilllåta sig skämtet med ett opålitligt ögonmärke, men när det gällde allvar, var han nog bättre än de flesta i stånd att välja ett att lita på. Vincent var en av Inges närmaste vänner och hade ofta lagt märke till den lugna visshet, som utmärkt den tystlåtne kamratens handlingar och avgörelser. Den vissheten tydde på ett säkert ögonmärke. Vilket? Vincent beslöt att vid första tillfälle fråga sin vän.

Tillfället kom osökt följande morgon. Vincent fick ett brev, och upprörd av dess innehåll sökte han Inge, ty brevets nyhet angick mera denne än Vincent själv.

— Se här, läs! Nu är den stackarn du hjälpte i fjol på kneken igen. Det var det jag sa dig, att han inte skulle kunna sköta sig, utan snart vara lika illa däran igen, sade Vincent med en sorts bekymrad skadeglädje.

Han hade fått rätt i sin pessimistiska spådom, och det hade ju sin tillfredsställelse, men det gjorde honom dock ont om den godtrogne vännen, som så lätt låtit övertala sig att hjälpa.

Inge läste brevet och lämnade det tigande tillbaka.

— Ångrar du inte din hjärtnupenhet! frågade Vincent.

Inge skakade på huvudet.

— Men du ser ju själv, hur lönlös hjälpen var! utbrast Vincent, retad av kamratens envisa lugn.

— Det är inte sagt att den är så lönlös som det kan se ut, svarade Inge och tystnade, som om han haft mer att säga, om han velat.

Han gick i minnet tillbaka till en kväll för ungefär ett år sedan. Man hade anmodat honom om hjälp för en nödställd familjefar, som han inte alls kände. Den som bett honom om bidrag, hade själv hjälpt så långt han kunnat, men ännu fattades två tusen i den summa som behövdes för att den skuldsatte skulle bli hjälpt på benen. Då Inge fått brevet från den vän som bad honom om ett bidrag till insamlingen hade han först tänkt sända på sin höjd ett par hundra kronor. Men på aftonen, då han i sin bön framlade saken inför sin himmelske Herre och Konung, vars trogne förvaltare han ville vara med allt vad han ägde, hade han plötsligt fått en stark och ljuvlig förnimmelse av att hans Herre själv stod framför honom, såg på honom med ett leende i sina ögon och frågade: Har jag då inte givit dig nog för att du ska kunna ge mig hela summan i fråga?

Genomströmmad av lycka över denna närvaro och skammen över sitt eget njugga räknande, hade Inge utan tvekan sänt de två tusen. Hur liten hade ej summan med ens synts honom, då det blev till Herren den skulle givas!

Att vännen blivit hänförd av tacksamhet och likaså den nödställda familjen hade sedan blott varit av sekundär betydelse för Inge. Och när han nu fick höra att hans gåva ej tycktes komma att bli till den varaktiga hjälp den bort kunna bli, föll det honom dock ej ett ögonblick in att ångra den. Det var ju Herren som begärt den, och till Herren han givit den, alltså kunde den ej vara förlorad.

Vincent betraktade undrande sin väns ansikte.

— Säg mig, Inge, vad har du för ögonmärke, eftersom du alltid tycks veta precis vad du ska göra och aldrig är osäker och hit och dit som vi andra?

Inge tvekade. Det bar för mycket emot att omtala den innerliga upplevelse som bestämt honom till exempel vid den nu ifrågavarande gåvans givande, men vägra svara ville han ej heller.

— Paulus talar om att icke hava till ögonmärke de ting som synas, utan dem som icke synas, svarade han.

— Var det det ögonmärket du tänkte på, när du satt tyst i går på utfärden då vi dryftade våra framtidsplaner? Men varför sa du ingenting? Varför försökte du inte lyfta också våra blickar dit från det ideliga talet om förtjänst och jordisk framgång, mammonism med ett ord?

Inge såg förlägen ut.

— Om jag sagt något, skulle ni bara ha tyckt att jag, som har det så bra ekonomiskt, inte kan förstå dem som måste arbeta för sitt uppehälle. Det får jag ofta höra. Mitt välstånd binder min tunga.

— Och därför talar du i handling i stället, sade Vincent med varmt erkännande.

Inge rynkade pannan misslynt.

— Inte gör jag det därför!

— Det vet jag att du inte gör, medgav Vincent med orubbad uppskattning. Du gör allt med ditt osynliga ögonmärke i sikte. Kan du inte säga mig vilket det är?

— Det är ett annat öga, svarade den tystlåtne sakta, tvungen att lyfta på förlåten till sitt allra heligaste.

Och ännu saktare tillade han:

— Som ser in i mitt med förbarmande, evig kärlek.

VID TIMMERFORAN

Gnistrande kall var vintern på nyåret. I frostiga morgnar framstodo björkarna vid älven silvervita, då morgondiset genomskimrades av soluppgången, och tyngda av snö stodo granarna uppe i storskogen.

Vid sin timmerfora gick en ung man i djupa tankar. Som en arbetare var han klädd, men hållning och uttryck röjde den bildade mannen.

I djupa tankar gick han, och att dessa ej voro av angenämt slag röjdes av grämelsen och disharmonien i hans ungdomliga drag. Han hade lagt tömmarna över hästens rygg och gick bakom släden på den smala vägen. Då och då sparkade han till snövallen, som låg hög på båda sidor. Det gav honom en bister tillfredsställelse att fördärva den jämna vitheten och sätta ett störande spår i renheten, som efter senaste snöfallet underlagt sig hela skogen. Han var böjd att se falskhet och hyckleri i allt som syntes oskuldsfullt och rent, till och med i naturen, och där han gick efter släden försökte han intala sig att hela världen var upp- och nedvänd och allt i den idel lumpenhet. Han gjorde intet undantag för sig själv, men obenägenheten att döma sig själv drev honom att draga ned allt, för att intet skulle stå över honom och vara bättre än han.

Nils var ende sonen till baronen på Karlsta och från barndomen bortskämd av alla. Egensinnig av naturen blev han genom denna uppfostran obändig och van att göra allt som föll honom in. Detta gick an så länge intet ont föll honom in, men när det så gjorde, såg han intet skäl att låta bli, och så hade han rusat åstad, tills han plötsligt till sin förvåning och harm fann att han råkat i klistret och tvangs att sota för sina gärningar.

Detta oväntade motstånd kom från myndigheten vid det universitet, där Nils studerade.

Han var begåvad, och hade det fallit honom in att arbeta, kunde han ha varit bland de främsta, men nu behagade det honom bättre att leva om. Galna upptåg utgjorde hans förtjusning; i sådant gick han alltid främst. Och när därför ett upptåg gick över gränsen för vad som kunde tålas, blev det Nils som utkorades till en varnagel för andra unga vildhjärnor. Han relegerades från universitetet på två år.

Och nu gick han hemma på Karlsta, upprörd över vad han ansåg som idel orättvisa, och ibland roade han sig

med att hjärtskrämma sin stackars mor och syster med talet om att ta livet av sig. När han genom sådant tal lyckats få dem riktigt ängsliga och dystra, då kände han lättnad och var till och med nöjd.

Men hur han än skyllde på orättvisa och otur, och hur han än lät omgivningen lida av sitt dåliga lynne, kunde han ej undgå en besvärande röst i sitt inre, en anklagande röst. Han måste komma ifrån den på något sätt. Bland människor, i nöjen och förströelser var det lönlöst för honom att försöka komma undan, ty han avskydde för närvarande allt och alla.

Slutligen föll det honom in att ta en av arbetshästarna och gå som arbetare och köra timmer i skogen. Där skulle han få vara i fred för alla dumma myndigheter och människor.

Han och Atlas, den starka hästen, blevo snart förtrogna vänner, vana vid och fördragsamma med skiftningarna i varandras lynnen. Hallå, den lurvige gråhunden, följde dem alltid som den tredje i triumviratet och njöt av livet och sin dag.

Nils tyckte om djur. Det kunde nog falla honom in att plåga människor, i synnerhet dem som älskade honom som mor och Viola, men aldrig skulle det kunna falla honom in att plåga ett djur.

Då han nu gick ensam med sina båda stumma ledsagare på skogsvägarna, började han fundera på allvar över livet och dess mening, utgående från den spotska tanken, att livet naturligtvis ingen mening hade.

Det var skönt att ingen motsade honom härute. Han fick ostörd behålla sin uppfattning. Idel ordlöst liv omgav honom, och från sådant kommer ju ingen motsägelse. De tigande träden hade intet annat tal än suset, då vinden drog igenom dem. Älven brusade under isen knappt hörbart, och en och annan sparv kvittrade i buskarna. Stum och plikttrogen gick Atlas och drog, medan Hallå sprang omkring och skötte sina intressen, livlig men tyst.

En dag kändes dock all denna stumhet som ett alltför negativt svar på hans funderingar, tyckte Nils, och då föll det honom in att tilltala sina fyrfota vänner för att se om de skulle ge något sorts svar på hans fråga.

— Hallå, pojken, kan du säga mig varför vi är till?

Hur djupt upptagen än Hallå var med sitt nosande, lyfte han vid ljudet av husbondens röst nosen ur snön och viftade med svansen.

— Svara då, Hallå! Varför är vi till? upprepade Nils med ett vänligt och lockande tonfall, som gjorde hunden utom sig.

Med ett vinande ljud mitt emellan gnäll och skall, skuttade Hallå ur snödrivan ned på vägen och hoppade under krumbukter och svansviftning upp på den unge husbonden, uttryckande sin högsta förtjusning och kärlek.

Nils smekte honom och fick ett gott uttryck i sitt ansikte. Ingen såg honom ju, så han behövde ej bemästra det. Hade ej hunden givit ett det vackraste svar genom att lämna alla sina andra intressen för att följa sin tillgivenhets impuls?

— Jaså, menar du det? sade Nils, och hunden gjorde allt för att bekräfta sitt svar.

— Vad säger du då, Atlas, om tillvarons mening?

Och Nils gav Atlas en liten vänskaplig snärt med piskan.

Atlas, som stannat ett tag i de oändliga uppförsbackarna, tog tilltalet som en uppmaning att streta vidare och

satte i gång igen. Inte var hans lass tungt, ty han gick med tomsläde upp, men han var i brantaste backen på den ständigt stigande vägen och måste därför ta i med ihärdighet.

— Jaså, det blev ditt svar det, Atlas! Arbete, stret och knog. Det är din livsfilosofi, och du lever den, vilket inte kan sägas om alla filosofer.

Nils hade också andra kamrater i arbetet än hästen och hunden; han hade skogshuggarna och de andra timmerkörarna. Till att börja med hade dessa med en viss misstro betraktat baronen i arbetskläder och ej väntat sig att han skulle orka ta i eller hålla ut. Men dag efter dag gick han med sin fora och utförde sitt arbete lika bra som någon av dem. Han var också enkel och naturlig i sitt sätt mot dem; de kunde ej upptäcka något översitteri och började snart tycka om honom som en god kamrat.

När han denna dag kom upp till det ställe, där han skulle hämta sitt timmer, kom en av skogshuggarna och bad att få följa med honom ned.

— Det går alltid fortare att åka än gå och jag har bråttom ned, sade mannen.

Nils kände honom ej mycket men visste att han hette Fingal och var väl känd bland kamraterna.

— Har något ledsamt hänt? frågade Nils.

— Jag har fått bud upp att son min blivit skadad.

Fingal var ivrig att komma i väg och tog därför genast itu med pålassandet av stockarna, och Nils hjälpte honom med mer raskhet än vanligt.

När de sutto på stockarna och foran snabbt gled mellan träden på färden utför, frågade Nils hur sonen blivit skadad.

— Han kan inte låta andra synda i fred! Det blev hans olycka. Träffade på några halvfulla pojkar, som hade något fuffens för sig. Försökte hindra dem och ville få dem med till ett väckelsemöte i stället. Var väl ovis och envis kan jag tro. De sparkade honom illa. Kanske får han sätta livet till.

Aldrig hade Fingal hållit ett så långt tal i sitt liv. Men han var mycket upprörd, fast det inte syntes mycket i det yttre, och hans hjärta var så fullt, att han måste få utgjuta sig.

— De uslingarna! utbrast Nils. Voro de fler mot en?

— Tycks så. Efter vad jag hört.

— Är det er ende son?

— Nej — men den bäste.

Fingals ögon blevo svarta, och hans borstiga mustascher reste sig, då det bröt fram som en stormil:

— En bror till pojken var bland dem som sparkade honom.

— Vilken tragedi! mumlade Nils.

Han kastade en nästan skygg blick på den hemsökte fadern.

— Er son kommer sig säkert. Det är nog inte så illa.

Fingal skakade på huvudet.

— Döende. Sade budet.

Den starke mannen satt hopsjunken med resignerad blick och såg intet av skogens skönhet eller de strålande vida utsikter, som öppnade sig emellanåt, då vägen krökte eller skogen glesnade. Han såg bara sina båda söner, den ene döende — den andre brottslig.

Vid ljudlig bjällerklang gled foran snabbt och slängande i den smala, djupa vägens vändningar. Då den ur skymningen under skogens granar slängde ut på isen av en smal å, biflod till älven, dit timret skulle, låg solnedgångens varma reflex över de snötyngda skogshöjderna på andra stranden. Det var betagande vackert och gjorde på Nils ett vemodigt intryck i den sinnesstämning, vari han befann sig.

Förgäves sökte han efter något av tröst att säga till mannen bredvid.

Begäret att trösta tävlade med begäret att få veta hur det såg ut i den hemsökte faderns själ. Vad tänkte han väl, där han satt?

Slutligen kunde Nils ej avhålla sig från att göra en fråga.

— Vilken son sörjer ni mest över?

Fingal teg några ögonblick, och Nils började ångra sin fråga som taktlös. Men så kom svaret.

— Det beror på. Kanske behöver jag inte sörja över någondera.

— Men ... började Nils undrande.

Han förstod ej vad Fingal kunde mena.

— Pojken som dör kanske lyckas nu, sade Fingal.

— Lyckas? upprepade Nils frågande.

— Ville alltid vinna sin bror.

Nu förstod Nils. Han betraktade mannen bredvid sig, som om han sett något övernaturligt.

De hade åter lämnat isen och kommit in i skogsskymningen.

Nils kände vördnad för den enkle mannen med den sublima levnadsvisheten.

— Hur kan ni ta detta som ni gör? undrade han.

För första gången under färden såg Fingal på den unge mannen. Hans blick var lugn och modig och tålig.

— Hur skulle jag annars ta det?

— En annan skulle ta vid sig, ge sig över, förbanna, sade Nils.

— Det skulle inte nytta till något.

Åter blev det tyst en stund mellan de två, ty åter kände Nils sig överväldigad av det sublimas enkelhet, personifierad i Fingal.

Begäret att utforska denne man drev honom dock snart att fråga igen.

— Vad ska ni göra med er andre son, han som gjort sin bror illa?

— Ingenting, tänker jag.

— Ska ni kunna se honom?

— Kunna se honom? eftersade Fingal, som om han ej förstått frågan.

— Ja, hur ska ni kunna lida honom?

Nu förstod Fingal.

— Han är ju min son, han med.

Nils teg, och efter en stund hände det, att den fåordige började tala av sig själv.

— Pojken levde alltid för att vinna andra, omvända dem. Särskilt sin bror. Honom hungrade han efter. Tänker han är bara glad att få dö så här. Vinner kanske sin bror nu. Är en vildhjärna, bror hans, men har hjärta. Ska nog inte kunna stå emot längre nu.

Nils teg, alltför gripen för att kunna säga något. Han tänkte på den yngling han aldrig sett, Fingals ”bäste” son, som alltid levt för att vinna andra och som nu bara skulle vara glad att få dö som han levt, dö för andras våld, vinnande sina våldsverkare genom sin död. Ett sådant liv var ej utan mening som hans eget själviska och planlösa liv. Mot sin vilja måste Nils tänka den tanken ut och stanna för den. Från den okände ynglingen utgick ett ljus, en uppfordran att ge livet en högre riktning.

— Här skall jag av, sade Fingal.

De hade ej ännu hunnit den egentliga bygden, men röda stugor började titta fram här och var, och den frusna huvudälvens vita band slingrade sig ej långt ifrån.

— Ligger stugan nära? frågade Nils och höll in Atlas.

— Där.

Fingal pekade mot en stuga på krönet av en backe. Det lyste ur fönstren, fast dagern ej ännu slocknat.

— Får jag gå med? frågade Nils.

Fingal nickade, och Nils följde honom, lämnande Atlas och Hallå kvar på vägen.

Inkommen i stugan stannade Nils strax innanför dörren, avtagande sin mössa med en känsla av andakt.

Ynglingen därborta i bädden var ej död; det flyende livet höll honom i ett plågsamt grepp. Han försökte le mot fadern och sade något med ansträngd röst, men hans blick drogs strax åter till ett hörn av rummet, där en hopsjunken gestalt satt. Nils kom att tänka på den förlorade sonen. Var var fadersfamnen?

Den döende fick andnöd. Man ville lyfta upp honom, men han hejdade de hjälpande armarna.

— Erik! flämtade han.

Då rätade den hopsjunkna gestalten på sig och ett par förtvivlade ögon blickade vilt upp.

— Erik, kom! Lyft upp mig! flämtade den döende.

Man såg på Erik och gav plats åt honom vid bädden.

Hans vilda blick tycktes fråga: kan då ingen annan? Måste just jag?

Men han reste sig och kom fram till bädden och lyfte upp den döende i sina armar och höll honom i sittande ställning. Det blev lättare för denne att andas, och det kom ro i hans nyss oroliga blick. Han såg med en god blick på den ångerfulle broderns förvridna drag.

— Du menade det ej, du visste inte vad du gjorde, flämtade han med sin slocknande röst.

Ett kvävt rytande svarade honom, och de armar som uppehöllo honom, darrade men släppte ej sitt tag.

— Gud förlåter dig ... och älskar dig ... och det gör jag också ... Korset, korset, se korset!

Den svaga rösten förmådde ej mer, och ögonen, som så troget och längtande sett efter den vilsne brodern, slötos.

Fingal stod vid bädden och såg på sina söner, och hans hustru gick tårögd och tyst och sysslade för den sjukes räkning. Även andra voro i stugan, tysta och gripna.

Ingen gav akt på Nils. Han smög sig sakta ut.

Därute slocknade dagen härligt i aftonrodnad och skymning. Kylan bet i kinden, och snön knarrade under foten.

Hallå kom viftande och hoppade upp med snöiga tassar, alltid lika hänförd vid husbondens åsyn, och Atlas höjde det sänkta huvudet, glad att få fortsätta med lasset, som han förstod var det sista för dagen. Nu vankades stallet och välfylld krubba.

Nils gick bredvid foran med tömmarna slaka i handen och tänkte på de båda bröderna han nyss sett.

Han kände mest själsfrändskap med Erik men skulle, om han måst välja, hellre ha varit den andre.

Hur når man en sådan andlig höjd som denne?

Då Nils kom hem, berättade man för honom om olyckshändelsen i tanke att han ingenting hört.

— Jag vet. Fadern åkte på min fora ned, svarade han.

Det var allt vad han sade om saken. Men han tänkte dess mer på den, och den syn han sett i stugan glömde han aldrig, ej heller färden med Fingal ned genom skogen. Efter den dagen var han ej densamme som förr; hans liv hade fått en ny impuls, som gav det mening och en högre riktning än själviskhetens. Han hade dragits in på bättringens branta men hoppfulla väg.

ASTAS JULROSOR

Det var advent.

”Se, din Konung kommer till dig, saktmodig ...”

De orden hade träffat Astas hjärta och gjort det brinnande. De hade utgjort texten till en predikan som hon hört i aftongudstjänsten sista söndagen i advent.

För att ha dem för ögonen liksom i hjärtat textade Asta dem så vackert hon kunde på ett kort. Hon tänkte därunder på hur folket strött palmer på Konungens väg. Hon skulle vilja strö sina älsklingsblommor, julrosor, för hans fot, hela fång vita julrosor. Men hur skulle det gå till? Var drog han väl fram nu, så att hon skulle kunna komma åt att strö dem för hans fot? Hon fick nöja sig med att under de med guldfärg tecknade orden måla de finaste vita julrosor. Som kortet var gråaktigt, framträdde blommornas vithet försynt och fint.

Sedan Asta slutat skolan föregående vår hade hon fått plats på ett kontor. Där hade hon flera kamrater. Hon var på det hela taget god vän med dessa men råkade lätt i ordväxling med en eller annan av dem, ty hon hade ett ganska stolt och stridigt lynne, skarpt huvud och vig tunga och ville aldrig ge sig. Som hon var fyndig och snabbtänkt, blev det vanligtvis den hon disputerade med som måste dra det kortaste strået. Detta uppmuntrade henne till att snarare söka än undvika dispyt. Ibland förfäktade hon en ståndpunkt, som hon ej vidare höll på, bara för nöjet att orda, visa sin slagfärdighet och segra.

På kontoret gavs ingen annan julledighet än över helgdagarna. Då flickorna liksom alla andra hade julbrådska, var det nog påfrestande för lynnet att nödgas sitta med de efterhängsna siffrorna, när det var så mycket annat man hellre velat göra. Kanske det var därav det kom sig, att Asta utan någon anledning råkade i ordväxling om en struntsak med Ebba, den av kamraterna hon tyckte minst om. Båda voro jäktade och nervösa. Ebba hade suttit uppe och sytt större delen av natten, var därför retlig av brist på sömn, blev skarp och, som Asta tyckte, oförlåtligt dum och oresonlig. Detta gjorde att Asta blev föraktfullt överlägsen och kvickt dräpande i sina repliker. Hon förstod att förlöjliga, vilket gjorde ordväxlingen roande för de andra, som hörde på, och kom dem att skratta. Detta retade ytterligare upp Ebba, så att hon blev än hetare, tappade huvudet och ofrivilligt hjälpte till att göra sig själv löjlig. Asta hade tillfredsställelsen att lysa med sin kvickhet och se kamraten ohjälpligt stukas. Hon tyckte att nederlaget var alldeles rätt åt den där dumma Ebba och kände ingen ånger, bara stolt belåtenhet med sitt eget uppförande.

Men när hon kom hem den dagen och hennes blick kom att falla på adventkortet hon målat åt sig själv, lyste de gyllene orden så besynnerligt anklagande mot henne.

”Se, din Konung kommer till dig, saktmodig ...”

Intet av den värme som drivit henne att måla de orden för att ha dem för ögonen kändes i hjärtat nu. I stället den där oförklarliga förebråelsen.

Asta stod stilla och såg på orden. Inte längre sedan än i förrgår hade de gjort hennes hjärta brinnande, och nu blott träffade de henne med en förebråelse, lik den varmed Jesu blick träffade den sin mästare förnekande lärjungen.

Asta kände sig oren inför de där heligt uppfordrande orden. Hennes hjärta hade ej den julrosens snövithet, som hon velat lägga ned för sin annalkande Konungs fot.

”Se, din Konung kommer till dig, saktmodig ...” Men du, hur är du till sinnes? Han, Konungars Konung, är saktmodig och ödmjuk, men du, lilla skärva bland jordens skärvor, är stridig och stolt. Stolt över den usla triumfen att ha stukat och förlöjligat en misshaglig kamrat!

Asta hade nog ett stolt och stridigt lynne, skarpt huvud och en kvick tunga, men hon hade också ett varmt och impulsivt hjärta och en ärlig själ. Hennes kärlek till Konungen var uppriktig och djup och starkare än allt annat inom henne. Den segrade därför också nu.

Konungen kom. Hon hade velat ta emot honom med rent och öppet hjärta, med hela fånget fullt av vita blommor att strö för hans fot. Minst av allt ville hon att han skulle komma — och finna henne i gräl med en kamrat! Hon greps av skam och sorg över sig själv. Hon hade velat så stort, men hur efterbliven jämförd med den viljan var hon ej i verkligheten!

Följande dag var det julafton. Kontoret skulle vara öppet till kl. 12, så Asta måste gå dit. Men det var ej det tvånget som förtog all julstämning för henne, det var hennes eget inre.

Hon hade rätt lång väg till kontoret och var ute i god tid, varför hon kunde gå lugnt och tänka. Då fick hon en ingivelse. Den formade sig till rim och meter i hennes hjärna och drev henne till en impulsiv handling. I

en blomsterbod köpte hon några julrosor, och när hon kom till kontoret, präntade hon på ett kort de enkla rim, i vilka hennes ånger tagit sig uttryck:

Till Ebba!

Om ej du kan förlåta mig,
att jag i går var stygg mot dig
och gav ditt hjärta skarpa sår,
jag ingen juleglädje får.

Men om för mig du hjärta har
och dessa ångerns rosor tar
och vill i Asta se en vän,
då blir på stund jag glad igen!

Lyckligtvis var Ebba sen denna morgon, varför Asta hann sätta rosorna i ett glas vatten och kortet uppe i dem på Ebbas pulpet, innan denna kom.

Kamraterna sågo med nyfiket intresse hennes förehavande och anade nog att det var en försoningsgärd. Hon upplyste dem dock ej om något utan gick bara tillbaka till sin pulpet och upptog arbetet. De frågade henne ej, och ingen gick heller bort för att läsa på kortet, men när Ebba kom in, frusen och brådskande, blev hon föremål för allas förstulna intresse.

Hon märkte genast julrosorna och strålade ofrivilligt upp. Vem hade tänkt på henne?

Hon tog ivrigt kortet och läste det. En gång, två gånger. Så såg hon bort till Asta. Dennas ögon mötte hennes med ett uttryck överensstämmande med versens, förhoppningsfullt vädjande. Ebba lät ej be sig förgäves. Det låg intet försåt i denna vädjan, det såg hon. Hon gick bort till Asta och kysste henne.

— Du kan vara rar, när du vill! sade hon erkännsamt. Sedan fingo kamraterna läsa versen. Alla gillade den och tyckte om vad Asta gjort, och det blev julstämning på kontoret den morgonen.

På detta sätt hade Asta genom att låta sig besegras av kärleken till sin Konung och av makten i hans person fått sin längtan fylld att få strö vita julrosor för hans fot.

INGEBORGS VAL

Ingeborg måste böja sig för att komma ut genom den låga dörren till stugan på fäbodvallen, där hon bodde och arbetade tillsammans med sin flera år äldre kamrat Kerstin. Ganska mycket djupare än i våras måste hon böja sig nu, ty hon hade växt under sommaren; hon var bara aderton år och ännu ej fullvuxen. Och ändå vilade tyngden av ett livsviktigt avgörande på hennes unga skuldror. Det var tanken på detta som åt hennes vackra ansikte gav ett fundersamt och bekymrat uttryck, som icke stämde med den strålande morgon och den underbara värld hon trädde ut i från den lilla grå ryggåsstugan. Runt omkring den saftiga, blomrika gräsvallen stod hennes tysta, trogna riddarvakt av allvarsamma granar. Raka och höga avtecknade de sina spirelika toppar mot avlägsna skogssjöars blanka vatten och mot på avstånd blånande fjäll. Forsars brus hördes både från fjärran och när, och solen sken från klar himmel. Snöfläckarna däruppe på fjället lyste bländande.

Rak och välväxt, frisk och vacker som den dag och den omgivning hon trädde ut i stod den unga flickan där. Hon hade gått några steg från stugan uppåt backen mot skogen, där djuren just släpptes ut ur ladugården av Kerstin, då hon blev stående några ögonblick och såg sig om.

Det var ej på fjällvärlden omkring sig hon såg, utan på de små stugorna, som lågo där hopgyttrade på vallen.

Hon visste att de voro mycket gamla. Flickor av gångna generationer hade levt och arbetat där som Kerstin och hon nu gjorde. De hade haft sin arbetstid på jorden, åldrats och gått bort. Ingeborg tänkte på dem och undrade om någon av dem haft att reda sig med ett bryderi liknande hennes. Hon trodde det inte.

Som hon ej hade tid att stå overksam, gick hon snart till sina sysslor. Men hennes tankar arbetade för sig.

En kväll i början av sommaren, då hon gått efter sina kor i skogen och sjungit, hade hon mött ett par herrar. De hade hört hennes sång på avstånd och gått efter den från sin väg för att få reda på vem det väl kunde vara som hade denna härliga röst. De hade gjort henne frågor om henne själv och hennes förhållanden och bett henne sjunga mer för dem. På deras frågor hade hon svarat, men förlägenheten hade hindrat henne att sjunga mer för dem den gången. Fäbodvallen låg dock ej längre från bygden än att de båda herrarna tagit sig upp till den både en och flera gånger sedan dess. De hade förstått att övervinna Ingeborgs blyghet och fått henne att sjunga för dem.

Det var mest andliga sånger och psalmer hon kunde, förutom några folkvisor. Ibland hände det nog också att hon för sig själv i skogen sjöng melodier utan ord, och då var hon allra lyckligast, ty i dem kunde hon sjunga ut allt det outsägliga, som än tryckte henne likt en börda och ett ve, än ville spränga henne lik en obändig längtan. Då Ingeborg en gång talat om för sin kamrat både denna oförklarliga tyngd, som ville få henne att gråta, och denna längtan efter något hon ej visste vad det var, hade Kerstin sagt, att tyngden intet annat var än synden och att den där längtan var längtan efter Gud.

Då Ingeborg invänt att hon inte sörjde över något ont som hon gjort, då hon ej visste med sig något sådant, och att hon ej behövde längta så efter Gud, då hon redan hade honom och trodde på honom, hade Kerstin ändå stått fast vid sin förklaring.

— Du är en människa, och alla människor äro syndare inför Gud. Det är vårt släktes synd, som tynger i varje sorg, vilken än dess närmaste orsak är. Skapade av och för Gud som vi människor äro, så är han målet för all vår längtan, vilka andra mål vi än inbilla oss längta till.

Ingeborg trodde Kerstin och drogs närmare Gud både av den där tyngden och av sin obestämbara längtan. Och även nu drevs hon till honom av det bryderi, som ansatte henne. Men underligt nog gjorde Guds närhet och verklighet avgörandet svårare, tyckte Ingeborg. Om hon behövt ta hänsyn blott till sin egen vilja, hade det varit lättare, fast hon nog ville både det ena och det andra, men nu gällde det att ta hänsyn till Guds vilja, och den var så svår att få reda på.

Vad hon hade att avgöra var följande. De båda herrarna hade blivit förtjusta i hennes röst, och den ene av dem hade föreslagit henne att komma till Stockholm och utbilda sig till sångerska. Han lovade hjälpa henne på allt sätt och förespådde henne en lysande framtid om hon ville lägga in all sin energi på arbetet under läroåren.

Hon hade blivit så häpen, då han först kommit fram med förslaget, att hon ej kunnat tro på allvaret däri, men han hade återkommit med det och utvecklat det för henne i detalj. Hon bländades av det perspektiv han visade henne. Framgång, rykte, rikedom! Tanken att arbeta strängt avskräckte henne ej, och tänk att få sjunga, sjunga, leva för att sjunga!

Hon hade tyckt att saken var klar, men så hade hon kommit att tala med de sina om den och funnit att den ej tedde sig så för dem.

Kerstin, den första som fått del av planen, hade blivit betänksam och orolig. Stillatigande hade hon hört på, då Ingeborg berättat för henne allt vad de båda herrarna sagt om den skatt hon hade i sin röst och vilken lysande framtid hon med den skulle kunna förskaffa sig. Då Ingeborg omsider tystnat och med glänsande

ögon väntat på kamratens instämmande, hade Kerstin skakat på huvudet med betänksam uppsyn och citerat en psalmvers:

”Vad är ärans prål?
Gift i gyllne skål;
dryck, som törsten icke släcker,
resekost, som icke räcker
fram till resans mål.
Vad är ärans prål?”

Glansen i Ingeborgs ögon hade fördunklats, det strålande mål hon sett fram emot hade plötsligt höljts av skuggor. Hon hade försökt göra invändningar, men Kerstin hade med höjd röst fortsatt en vers till:

”Ack, i tidens hav
får det allt sin grav
likt Egyptens resenärer.
Men det hopp som hjärtat närer
skall ej gå i kvav
uti tidens hav.”

— Men Kerstin, hade Ingeborg invänt nästan bedjande. Kan du inte förstå hur lockande det vore?

— Satans bländverk äro lockande.

— Men tror du då det är det?

— Det kan vara det.

— Kan det inte lika väl vara en Guds skickelse.

Kerstin hade inte kunnat förneka möjligheten härav. Hon hade anbefallt ihärdig bön om att få veta Guds vilja.

— Och så gäller det att vaka så att Guds svar inte hinner gå förbi, medan man slumrar till, hade hon sagt.

Ingeborg hade bett för att få veta Guds vilja och vakat och spanat efter något tecken, men ännu hade intet sådant givits henne.

Då hon varit hemma en söndag, hade hon talat vid sin farbror och faster, som voro henne i fars och mors ställe, ty hon var föräldralös. De voro varken bestämt för eller bestämt emot; intet Guds tecken hade kommit genom dem. Farbrodern hade tyckt, att om den där herrn verkligen ville bekosta hennes utbildning, vore det väl skäl att tacka och ta emot, förutsatt att han var att lita på. Fastern hade ej kunnat förstå att det skulle vara något arbete att bara sjunga.

— Det blir ju ett latmansliv och ”fåfäng gå lärer mycket ont”. Det hade varit hennes utlåtande.

Ingeborg hade också talat med Per Gunnarson om saken en dag, då han varit uppe vid fäbodarna. Hans sätt att ta den vållade henne det största bekymret. Själv trodde hon människor om gott och ville göra det. Hittills hade Per också gjort det, men på senaste tiden hade Ingeborg märkt en förändring hos honom därvidlag. Om någon av bygdens pojkar talade med henne litet mer än god dag och adjö, genast var det som om Per fått ett horn i sidan till ynglingen i fråga och velat nedsätta honom i Ingeborgs tanke. Ingeborg tyckte inte detta var rätt, och ett par gånger hade hon sagt Per det. Han hade ingenting svarat, bara fått över sig det där envisa, kraftiga, litet mörka draget, som också tillkommit på senare tiden och som både skrämde och tjusade

Ingeborg och kom henne att känna sig fängslad av honom. Detta drag hade kommit över honom starkare än någonsin och fått en tillsats av vildhet, när hon omtalat den främmande herrns storartade förslag. Han hade talat kärvt och i avhuggna satser och tillagt hennes välvillige gynnare de allra sämsta avsikter.

— Det kan väl hända att han kommer att göra en stor sångerska av dig, men ... till vilket pris, tror du?

— Han har lovat bekosta mig alltsammans för intet.

Per hade skrattat till, bittert, hånfullt.

— Och det tror du? Ja, jag säger bara det, att låter du locka dig av honom, då — kan jag så gärna gå och dränka mig med detsamma.

Ingeborg hade tyckt det vara så vilt och oresonligt av honom att säga så där och inte värt att ta på allvar. Men hur det var hade hon inte kunnat slå bort det. Skämt hade det minst av allt varit. Inte för att hon trodde att Per skulle gå och dränka sig vad hon än gjorde, men något stort och djupgående måste dock ha legat till grund för det där yttrandet. Blicken i hans ögon, då han sagt det där, hade sedan dess stått för henne dag och natt.

— Skulle du inte bli glad, om jag komme mig så upp, att du kunde vara stolt över att känna mig? hade hon frågat honom.

— Jag är stolt över dig sådan du nu är, men om du blir vad den där herrn vill göra dig till, ska jag skämmas över dig.

Det hade väckt hennes harm och trots, och hon hade höjt sitt huvud och tillvitat honom själviskheten att vilja stå i vägen för hennes lycka.

— Jag ska nog gå ur vägen, om du står fast vid att gå åt det hållet, hade han svarat uppbragt och dystert och störtat bort från henne.

Sedan dess hade hon gått med värk i hjärtat, och oron gick med allt högre vågor inom henne.

På framtiden hade hon egentligen aldrig tänkt, och inte heller hade Per och hon någonsin talat om en gemensam sådan, men nu hade det börjat bli klart för henne, att de hörde ihop mer än de vetat. Vid allt som hänt eller fallit henne in hade hennes första tanke varit vad Per skulle tycka. Och nu tyckte han så illa om det förslag man gjort henne! Det förtog all lust för det på samma gång som den hägrande framtiden antog än mer förföriska färger, då hon började undra, om hon skulle drivas till att avstå ifrån den.

Hon visste vad Per ville, men hon visste inte vad hon själv ville, och allra minst tycktes hon få veta vad Gud ville. Varför var han så stum, varför gav han henne inte tecken, fast hon bad så ivrigt om det?

Det värsta var att hon måste bestämma sig snart. Hennes välgörare hade sagt, att det var ingen tid att förlora, han ville, att hon skulle komma ned till Stockholm så tidigt hon kunde på hösten; han lovade att sörja för bostad, mat och lektioner.

O, vad det lockade! Vad hon gärna ville fara!

Varför kunde hon då inte få göra det utan betänkligheter? Hon harmades på Per och farbrodern, som sått det där fröet till misstänksamhet i hennes omisstänksamma sinne. Inte ville hon misstro sin frikostige välgörare, det var så fult, tyckte hon, och det var så plågsamt att känna den där taggen i sin tillit.

Det var väl den som gjort att hon drömt så otäckt i natt. Hon hade drömt att hon mött en orm, som sett på

henne lömskt och listigt på samma gång som inställsamt. Hon hade velat springa undan men ej kunnat taga ett steg.

— Vad är jag att vara rädd för? Jag skall göra dig ryktbar, hade ormen sagt.

Och i detsamma hade hon sett att han ej var en orm utan hennes välgörare.

Hon försökte hela dagen att förjaga intrycket av den drömmen och sade sig att det var otacksamt att drömma så styggt om den som ville göra så mycket för henne.

Mot kvällen kom han upp på fäbodvallen för sista gången, innan han skulle resa. I känslan av att göra honom orätt med sin, som hon ansåg, ogrundade misstro var Ingeborg tacksammare och mer tillmötesgående än hittills. Hon så gott som lovade att komma.

— Finner jag intet annat hem för dig, så kan du få bo hos mig mot det att du passar upp mig litet, sade han och smålog.

Då klack det till i Ingeborg, ty för en sekund tyckte hon sig känna igen blicken i hans ögon såsom den hon i sin dröm sett i ormens. Men den försvann strax igen och Ingeborg försökte tro att det var en inbillning.

— Håller du ditt löfte och kommer, ska jag hålla mitt och göra en storhet av dig.

Efter detta avgörande försökte Ingeborg intala sig att allt var bra.

När sommaren var förbi och Ingeborg kom ned till bygden visste man allmänt hennes planer. De yngre avundades henne, men bland de äldre var man mera betänksam; dock var det ingen som bestämt avrådde.

Per hade ej varit uppe på fäbodvallen sedan den gången i somras, då han sprungit därifrån, vild och dyster. Och inte heller nu syntes han till. Ingeborg vågade inte fråga efter honom. Hennes samvete — eller kanske var det hennes hjärta? — kändes sjukt, när hon tänkte på honom. Därför försökte hon att ej göra det, men förgäves. Hon hade fattat ett trotsigt beslut att icke låta sig hindras av honom, men nu när han ej gjorde minsta försök att hindra henne utan höll sig fullständigt undan, fick han makten över henne, stod för henne jämt, växte och började skymma bort den hägrande framtiden. Ingeborg stod honom dock emot. Innerst rädd för sin svaghet höll hon sig å sin sida också undan och gick ej till hans hem, fast det varit bara naturligt, om hon gjort det, så god vän som hon var med hans mor. Per skötte nämligen gården åt sin mor, som var änka, och hon skötte hemmet åt honom, som var hennes enda barn. De hade blott varandra, de två, men modern började åldras och önskade att sonen skulle gifta sig. Ingeborg visste nog vem gumman hoppats få till sonhustru; därför kände hon sig nästan lika illa till mods vid tanken på Pers moder som vid tanken på honom.

En dag, då Ingeborg med snabba steg gick vägen fram, blev hon vid en krök varse en välkänd gestalt framför sig. Oreflekterat saktade hon sina steg för att ej hinna i fatt kvinnan som gick före henne.

Kvinnan var mor Gunnarson.

Ingeborg iakttog henne och undrade vad det var som kom den raka gestalten att synas böjd, fast hon egentligen icke var det. Den förr så sega, glidande gången hade blivit mödosam. Hade Pers mor åldrats så märkbart på bara en sommar, eller hade något hänt som brutit ned henne? Ingeborg greps av oro. Per måtte väl ej ...! Hon mindes hans hotelse, och hennes hjärta sammansnördes. Kvinnan därframme stannade och vände sig om. Vad hennes ansikte såg härjat ut! Ingeborgs oro växte till ångest.

Den äldre kvinnan hade fått syn på henne, och Ingeborg tyckte sig se hur uttrycket förändrades i det resignerat sorgsna ansiktet. Det kom något strängt, anklagande.

Utan ett ord vände sig Pers mor om för att gå vidare.

Men detta beteende blev för mycket för Ingeborg. Hon hade väl inte gjort något ont, så att hon behövde finna sig i denna stumma anklagelse.

Hon påskyndade sina steg och hann fatt den gamla och frågade hur det stod till.

— Som det kan.

— Och Per?

Den frågan undslapp Ingeborg, ty nu måste hon veta.

Den äldre kvinnan såg prövande på henne några ögonblick innan hon svarade.

— Han reser till Amerika.

Ingeborg kände ett så häftigt styng i hjärtat att hon måste stanna.

— Och överger allt ... sin mor, sitt hem?

— Vad betyder en gammal mor för den som svikits av sin käresta och har hjärtesorg?

— Å! Men ... vem har svikit honom?

— Behöver du fråga det? Nog vet du!

— Han har inte ... sagt mig det, sade Ingeborg svagt.

— Du har varit så ung hittills. Han hade tänkt säga dig det i höst, men nu vill du väl inte höra det, nu har du fått annat i tankarna. Och han, stackars gosse, vill bara bort, är rädd för att träffa dig, rädd för sig själv. Han har ett obändigt lynne, och det vet han, och därför flyr han, så utom sig är han. Han ville inte du skulle få veta hur hårt han tar det, men kanske är det så gott du får reda på det.

Ingeborg stod tyst och blek. Hennes stora drömda framtid krymte ihop och all dess glans slocknade. Något annat uppgick i stället, något mycket större och mäktigare, inför vilket hon blev ödmjuk, stilla och stark.

Hon stod vid ett vägskäl och måste välja mellan två varandra ytterst olika vägar. Hon hade begärt tecken av Gud men intet fått hittills. Hur var det väl nu! Var ej kvinnan framför henne det begärda tecknet? Denna mor som, om än ej direkt så dock på sätt och vis, bad henne om sin son, stod hon ej där, som ett till hjärtat starkt vädjande tecken?

Och denne son själv, Per, ynglingen med det starka, tungt vilda allvarsdraget i sin karaktär och med den hela hennes varelse krävande kärleken, var ej han också ett tecken?

Och hennes eget hjärta, som oemotståndligt drog henne till honom, var ej det det tydligaste tecknet?

Den lysande framtid som förespeglades henne hur oviss var den ej! Och även om den bleve förverkligad, vad mer? Skulle hon väl genom den bli en bättre och för himmelen mognare människa än genom ett arbetsfyllt liv tillsammans med den som kärleken drog henne till?

Ingeborg såg med ens så klart, tyckte hon. Kärleken höll sitt glas för hennes ögon, och allt förvandlades, då hon beslutsamt såg genom det. Hon såg igenom världens bländande härlighet till dess inre tomhet, och hon såg igenom den ringa, troget fyllda kärlekens gärning till fullheten och rikedomen i dess inre.

— Säg mig vad jag skall göra? sade hon vekt med en skälvning i sin låga röst.

— Följ ditt hjärta! svarade kvinnan bredvid henne.

En underbart vacker ljusning hade kommit i Ingeborgs drag. Hon hade fått Guds tecken och beslutat följa det.

— Jag vill träffa Per, sade hon.

— Kom då!

Per höll på att packa. Det kom något vresigt i hans dystra uppsyn, då han hörde dörren öppnas och vände sig om för att se vem det var som störde honom. Mer än han ville visa kostade det på honom att lämna modern, därför stålsatte han sig med vresighet.

Men det var ej modern. Blek och med lysande ögon stod Ingeborg på tröskeln.

Det flammade till i hans ögon, och han stelnade i hela kroppen.

Hon gick några steg emot honom.

— Var inte ond på mig längre, Per! Jag reser inte. Jag skall skicka återbud. Jag bryr mig inte om att bli någon sångerska.

— Menar du vad du säger? Eller vill du göra mig galen? utstötte han.

— Jag menar vad jag säger. Jag vill stanna här. Och du ... du får inte resa!

Hon såg, att han började fatta vad hon menade och att det där mäktiga, som är större än allt annat, gick upp för honom också.

Han hade satt sig så in i att hon var förlorad för honom, att när han nu oväntat fick henne tillbaka, brast hans spänning våldsamt.

— Ingeborg!

Hon trodde han skulle ta henne i famn, men i stället kastade han sig ned på en stol, lutade huvudet och armarna med de knutna händerna mot bordet och snyftade.

— Gud, du är god! hörde hon honom framviska och anade något av den ångest varmed han bett.

Nog hade hon vetat sig älskad, men att det var så djupt, det hade hon ej anat, och hon instämde i hans tack till Gud, som givit henne tecknet i tid, så att hon kunde välja rätt.

HANS HEMKOMST

Alfred Bergsten var äntligen på väg hem från Amerika. Under färden över Atlanten hade han god tid att draga sig det förflutna till minnes: vanäran som tvungit honom att brådstörtat resa från Sverige för tio år sedan, den unga hustru han lämnat i förtvivlan och den gamla mor, som utblottat sig själv för att betala den skuld han genom oärlighet ådragit sig, då han stulit ur kassan i den bank, där han varit anställd. Han mindes hur svag han varit för sin vackra hustru. Det hade varit för att kunna tillfredsställa hennes smak för lyx, som han levt över sina tillgångar och så småningom glidit ända in i brottet. Han mindes hur han i sin förtvivlan förevitat henne detta, då han måste lämna allt, och han tänkte på sitt dystra beslut att göra av med sig så fort han kom ut på havet. Än i dag visste han ej, varför han inte gjort det.

Fast han ej dödat sig, var han dock död för de sina; han hade ej låtit dem höra av sig en enda gång. Men sedan han genom en underbar tur blivit förmögen, vaknade hos honom lusten att återse dem han övergivit. Han ville komma själv och överraska dem, helst se dem först utan att bli igenkänd av dem. Det skulle nog gå. Tio års skiftande öden hade gått fram över honom, och hans yttre var mycket förändrat. Som en spenslig, slätrakad ung man hade han rest; nu bar han helskägg, och hans gestalt hade blivit grov av tungt arbete.

När han kom till Stockholm, sökte han i adresskalendern sin hustrus namn utan att finna det. Men han fann sin moders och gick till den uppgivna adressen. Tre trappor upp i en billig stadsdel bodde hon.

Det skar i honom, när han härav kunde förstå att hon ännu hade det svårt för det offers skull, som hon en gång bragt honom. Och med tio års tystnad hade han lagt sten på börda?

Medan han stod dröjande framför huset, öppnades porten och en dam kom ut, följd av en liten flicka, som hade en kälke med sig. Det klack till i främlingen, när han fick se dem, ty i den vackra, medelålders damen igenkände han Estrid, sin hustru. Varken hon eller barnet lade märke till honom. Han följde efter dem på något avstånd.

Vad betydde flickan? Han och Estrid hade ej haft något barn, men denna flicka gick bredvid Estrid så hemmastatt som barn gå blott med sin mor. Hade Estrid trott honom död och gift om sig? Var det så, då återstod för honom blott att försvinna igen. Han kände en pinsam besvikelse och även bitterhet. Hon måste ha tröstat sig mycket snart, ty barnet kunde omöjligt vara yngre än åtta år. Han skulle dock ha trott att hon haft mera hjärta för honom än så? Men kanske ändå att barnet ej var hennes. Han ville åtminstone bli fullt säker, innan han reste ut igen.

Estrid och barnet kommo till en park; där skildes de, Estrid gick vidare, medan flickan stannade för att åka kälke. Alfred Bergsten stannade för att utforska barnet.

En gatpojke kastade sig på flickans kälke, då hon var på väg uppför backen; då såg främlingen sitt tillfälle kommet; han jagade bort pojken, och därmed var i ett slag den lilla flickans förtroende vunnet och bekantskapen gjord.

— Vad heter du? frågade befriaren.

— Aslög Bergsten.

Hans eget namn! Kunde hans hustru ha gift om sig med en annan Bergsten?

— Var det din mamma som följde dig hit?

— Ja.

— Hur gammal är du?

— Tio år snart.

Han blev allt underligare till mods.

— När är din födelsedag?

Hon sade det. Han räknade efter och blev blek av sinnesrörelse; den lilla flickan var född åtta månader efter hans brådstörtade avresa. Då måste hon ju vara hans eget barn.

Alldeles omedveten om den starka sinnesrörelse hon väckte hos honom, gick hon bredvid honom och

pratade på barnsligt vis.

— Vad är din pappa? fick han omsider fram.

— Pappa är död.

— Och du har inte fått någon ny pappa? frågade han med olidlig spänning.

Sedan han återsett Estrid och upptäckt att han hade ett eget och så förtjusande barn, tyckte han att livet berodde på om hans hustru var fri, så att han kunde få ge sig till känna och stanna.

Aslög skrattade ringaktande.

— Inte! Jag vill inte ha någon ny pappa. Men jag skulle vilja ha en hundvalp. Men mamma säger att skatten är så dyr.

— Bor du ensam med din mamma?

— Vi bor med farmor.

Aslög var språksam; han fick veta åtskilligt av henne. De hyrde ut tre rum av sin våning och bodde själva i två. Mamma satt på Trygg om förmiddagarna och hjälpte om eftermiddagarna farmor att brodera till Nordiska kompaniet. De hade en jungfru som hette Anna och som varit hos dem sedan Aslög var liten. Anna var vresig om dagarna nu, ty deras vedkarl var sjuk, så hon måste bära upp ved från källaren till var brasa.

Detta sista meddelande gav Alfred en idé. Den stora glädje, vari hans pinsamma spänning upplöst sig, då han fick visshet om att Estrid ej gift om sig, gjorde honom uppsluppen och gav honom lust för ett roligt äventyr. Om han skulle anmäla sig som vedkarl hos de sina?

Han satte genast sin plan i verket, köpte sig enkla arbetarkläder och tog in på ett enkelt hotell, för den händelse man skulle fråga efter hans adress, och sedan gick han upp till sin mors våning och ringde.

Anna öppnade. Han sade henne att han just kommit från Amerika och sökte tillfälligt arbete för att få mat för dagen, tills han skulle få tillträda en plats som han hade utsikt att snart få.

— Om jag kunde få bära ved till exempel, slutade han.

Då lyste det till i Annas ögon.

— Våran vedkarl är just sjuk för tillfället, så jag har ett knog; herrn kommer rent som efterskickad. Jag ska tala med frun.

Han drog hatten djupare ned i pannan och var glad att det ännu ej var tänt i farstun.

Det var Estrid som kom på Annas kallelse. Hon såg granskande på honom, märkte att han såg snygg ut och tänkte på att han kom från Amerika.

— Herrn har då inte lyckats därute?

— Inte alla bli rika där.

— Hur kom det sig att ni reste hem?

— Jag längtade hem.

— Har ni inga anhöriga?

— Det har jag nog men vill inte ge mig till känna, förr än jag har min utkomst.

När hon frågade efter hans namn, svängde han om det litet och sade sig heta Stenberg.

Hon fick inte tag i hans blick och tyckte att hans röst inte lät naturlig, men hur det var, ingav han henne förtroende ändå. Hans svar kommo en viss sträng i hennes hjärta att vibrera; hon kunde inte avvisa honom. Det blev uppgjort att han skulle bära ved under den ordinarie vedkarlens sjukdom och börja genast.

Ett par dagar hade han burit ved till huset. Tredje dagen han kom var Anna ute, och gamla frun öppnade för honom. Det klack till i honom. Han var glad åt sin böjda ställning under den stora säcken, vilket hindrade henne från att se hans ansikte. Han dängde säcken i golvet och började plocka in veden i kökslåren. Han vände ryggen åt modern och hoppades att hon ej skulle tala med honom. Hans hustru hade kunnat göra det utan att känna igen honom, men månne ej modersögat skulle vara skarpsyntare? Han hade ej tänkt avslöja sig för modern först, en chock skulle kunna skada henne som var gammal och spröd.

Upptäckten av dottern och mötet med hustrun hade upprört honom, men åsynen av den gamla modern smälte honom. I henne mötte honom en stråle av den oföränderliga kärleken. Han överväldigades av verkligheten av allt vad hon gjort och varit för honom och av allt han icke gjort och varit för henne i gengäld. Han tyckte att säcken på hans rygg, under vars tyngd han stått böjd vid mötet med henne varit symbolisk.

— Stenberg kommer från Amerika? sade gamla frun och satte sig på stolen vid fönstret.

Hon såg med växande uppmärksamhet på den knäböjande mannen. Det kostade honom ansträngning att få fram ett kort ja.

— Vad heter ni i förnamn? frågade hon.

Ljuga för sin mor kunde han ej och inte heller gärna lämna hennes fråga obesvarad.

— Alfred.

— Alfred! upprepade hon med ett tonfall, som gick honom till hjärtat. Så hette min son, som for till Amerika för tio år sedan och aldrig hörts av sedan dess.

Hennes röst darrade, och han kände att det låg något av fråga i den. Började hon ana?

Han hade hållit ansiktet bortvänt, men nu blev hans behov att se henne överväldigande. Han måste mätta sig med hennes åsyn, fast han visste att hans ögon skulle röja honom.

Han vände sig och såg på henne. Hon förde ofrivilligt handen till hjärtat och bleknade, men allteftersom hennes aning blev visshet började hennes ögon stråla, med tvekan först, som vågade hon ej tro deras vittnesbörd.

— Alfred är det verkligen du? fick hon fram.

Ja, det var han! Den förlorade var återkommen. Han böjde knä framför henne och kysste de finskinnade, skrynkliga, kära händerna.

— Detta hade jag inte väntat få uppleva förr än i uppståndelsen, sade hon som drömmande, då hon omsider kunde tala.

När de lugnat sig, bestämde de såsom det bästa att modern först skulle förbereda Estrid och skicka bud, när denna var färdig att återse honom. Han sade ingenting till modern om sin förmögenhet, ty han ville pröva och se, om han som en fattig man skulle bli välkommen till Estrid också. Modern hade bestått provet glänsande.

Moderns bud nådde honom följande dag, och i sina enkla arbetarkläder gick han upp till sin hustru.

Blek och behärskad tog hon emot honom med beslutsam vänlighet. Hon räckte honom handen, men han såg att hon var rädd att han skulle draga henne till sig. Han gjorde det ej.

— Du kan med rätta förebrå mig att jag inte låtit höra av mig alla dessa år, men jag tyckte det var bäst du fick tro mig död och kunde känna dig fri, sade han.

— Det var inte bäst.

— Jag inser det nu. Jag tänkte ibland låta höra av mig, men jag ville först få det bättre.

— Har ...

Hon hejdade sig, men han förstod vad hon velat säga.

— Nu kunde jag inte stävja min hemlängtan längre. Men du behöver inte vara rädd att jag ska ligga dig och mor till last.

Hon rodnade vid att se sig genomskådad och för att byta samtalsämne bad hon honom berätta sina öden. De hade satt sig, och han hade tagit plats närmare modern än Estrid.

— Låt oss hellre tala om dig. Vår lilla flicka!

Vid omnämnandet av barnet trängde sig på henne som verklighet det förhållandet, att denne främmande, skäggige arbetskarl var hennes man. Om ej uttrycket i hans ögon varit så fullt av förståelse för allt vad hon måste ha genomgått och av bön om förlåtelse för all den tillökning i lidandet hans uppförande och långa tystnad vållat och hon häri sett det tydligaste bevis på hans finkänslighet, skulle hon ha känt sig olycklig.

— Jag visste ännu inte om det, när du for, sade hon sakta.

I detta ögonblick kom Aslög in. Man hade sagt henne att hennes far, som man trott död, levde och att hon skulle få se honom i dag.

Med blicken oavvänt fäst på den främmande faderns ansikte, gick hon till modern. Medvetet kände hon ej i honom igen den finklädde herre, som talat med henne vid kälkbacken, men hans ansikte föreföll henne bekant. Hon trodde att det var så, emedan han var hennes far. Han räckte ut handen emot henne, och hon gick till honom, litet blyg, men mycket nyfiken och viktig. Då han lade en stark, beskyddande arm om henne, erfor hon en alldeles ny känsla av trygghet. Snart satt hon på hans knä.

— Vet du av att jag är din pappa, liten Aslög?

Hans hjärtliga röst med den där klangen av glädje och friskhet tog henne med storm. Hennes pappa! Hon hade då verkligen en pappa som andra flickor, och han tyckte om henne, mycket till och med, det sade henne hans ögon och röst. Lite blyg ännu och med en känsla av att tillhöra modern mer än honom, vände hon sig mot denna liksom för att be om lov att visa honom hur hon redan tyckte om honom.

— Ja, kyss din pappa! svarade Estrid, som förstod den outtalade frågan och veknat av mannens sätt mot barnet.

Aslög vände sitt ansikte mot fadern, och han kysste sitt barn för första gången, med en förnimmelse av andakt.

— Flyttar du inte till oss nu? frågade gamla frun.

Han såg på Estrid.

— Vi kan inte gärna säga upp någon av hyresgästerna förrän till om en månad, sade Estrid hastigt.

— Det är bäst jag bor kvar där jag bor.

— Men du måste äta hos oss, sade hans mor.

— Inte passar det att vedkarlen äter med vid bordet, invände han leende.

— Visst ska du äta med oss, sade Estrid med tapper självövervinnelse.

— Jag kan ju betala för mig genom att bära veden gratis, föreslog han med en humoristisk glimt i ögonvrån.

Hon kände igen den där glimten sedan förr; hon hade alltid tyckt så mycket om den. Den gjorde mer för honom hos henne än hittills något sedan hans återkomst.

— Inte ska du vara vår vedkarl längre nu, invände hon.

— Varför inte? frågade han käckt.

Denna flärdfrihet och käckhet voro något nytt hos honom, som han måtte ha förvärvat under sitt arbete därute. Fast detta ej tycktes ha burit frukt, höll han modet uppe ändå, och det rörde Estrid.

Han kom till måltiderna, och de började lära känna varandra på nytt. Den oroliga, spejande misstänksamheten vek så småningom undan ur Estrids ögon och sinne. Trots sina grova kläder och sin vedkarlssyssla var han lika fin i sitt sätt som förr, och hans hänsynsfullhet mot henne var fullkomlig. Hon insåg att han ej ämnade tränga sig på henne, och med det vann han hennes förtroende. Allt tydde på att, om han än kommit tillbaka med två tomma händer, så hade han kommit som en hederlig man och med de bästa avsikter att arbeta sig fram.

Hans uppträdande förbryllade henne. Fattigdomen tyngde honom tydligen ej, och han föreföll så lugn och självsäker, som om hans ställning till sina närmaste varit mera den beskyddandes än den beroendes. Men hur det var, tyckte hon om denna hans hållning. Omärkligt började hon hålla av honom igen, ej blott för vad han förr varit för henne utan sådan som han nu var. Han var manligare än hon mindes honom, och hon kunde mindre och mindre förstå, hur det var möjligt att han ej haft bättre framgång. I hela sitt väsen var han mer en framgångens man än motgångens.

Han märkte den förändring hennes känsla gentemot honom undergick, och det stärkte hans tillförsikt. Glädjeglansen och värmen i den manligt fasta blicken tilltog, och hon började få svårt att möta den utan att bli på ett lyckligt sätt förvirrad.

Så kom julafton.

På förmiddagen kom ett stadsbud med en korg, adresserad till fröken Aslög Bergsten. Korgen knarrade och gnällde. Rodnande av iver och förväntan, öppnade Aslög locket och trodde ej sina ögon av förtjusning, då en liten svart, klumpig valp med rynkig hud, släpande öron och breda, bruna tassar krånglade sig upp över korgkanten och tittade på sin lilla överlyckliga matmor med de oskyldigaste valpögon i världen. Han hade på sig en liten sele, och på den glänste en namnplåt med Aslögs namn och adress. Vem kunde ha skickat

honom.

Men innan man ens börjat gissa, kommo nya överraskningar, denna gång från Nordiska kompaniet. Mössa, muff och krage av äkta skinn åt Estrid, en lätt och mjuk och varm vadderad sidenmorgonrock och fodrade innepjäxor till gamla frun och ett klänningstyg åt jungfrun.

Vem kunde ha skickat allt detta? Det kunde väl aldrig vara Alfred? Var skulle han ha fått pengar ifrån? Men vem annan än han skulle det kunna vara?

Medan de ännu provade och beundrade och undrade kom Alfred.

Men var det han? Röst och ögon voro hans, annars fanns det intet av vedkarlen i denna slätrakade, finklädde herre. Han såg på Estrid, som stod där, blek av sinnesrörelse.

— Som en fattig man kom jag tillbaka till dig, och jag har märkt och känt, att, fast ditt förstånd hållit dig tillbaka, har ditt hjärta dag för dag kommit mig alltmer till mötes. Är det inte så?

Hon kunde ej förneka det.

— Jag älskar dig både för det ena och det andra, fortfor han. Men nu, sedan du sett vad jag går för, kanske du vågar ge mig min plats i hemmet. Helst som jag också ekonomiskt är i stånd att fylla den och ta hand om er alla.

Estrid kunde ännu ingenting svara för överraskning. Han såg från henne till modern. Hos båda mötte han frågande förvåning, hos Estrid full av glad bävan, hos modern full av oro. Modern, som genast öppnat sin famn för den fattige mannen, tvekade nu, sedan hon fått höra att han ej var fattig.

— Du kände ingen misstro mot min fattigdom, men du misstror min förmögenhet? sade han till henne.

— Jag skulle vilja veta hur du vunnit den, sade hon med en ton, som bad om förlåtelse för frågan.

Han omtalade då att han lyckats för billigt pris köpa ett stycke ouppodlad mark i en ödslig trakt och arbetat i sitt anletes svett med den. Så hade en stråkväg kommit att dragas fram där och ett stadsbygge blivit beslutat. Därigenom hade han fått en förmögenhet för sin tomt på fullt hederligt sätt utan att skada någon. Då han berättade detta, vek skuggan ur moderns sinne, och hennes hjärta överflödade av glädje. Då han åter såg på Estrid, gick hon i hans famn.

Sist blev det Aslögs tur. Med sin hundvalp i famnen hade hon åsett det hela. Nu vände sig fadern till henne.

— Du ville hellre ha en valp än en pappa, minns du det?

Först av dessa ord förstod Aslög, att den fine herrn, som talat med henne vid kälkbacken, varit hennes far. Hennes pappa var då som en sagans prins och undergick den ena förvandlingen efter den andra. Denna sista var den allra bästa, inte minst genom sina verkningar. Aldrig hade hon sett sin mamma så strålande vacker som nu, och aldrig hade hon sett farmor se så lycklig ut.

— Nu, när du fått en valp, håller du väl till godo med en pappa också, eller hur, liten? frågade fadern.

— Det var en *ny* pappa jag inte ville ha, påminde hon. Min *egen* pappa vill jag ha! förklarade hon varmt och blev till gengäld sluten hårt till hans hjärta.

Hans hustru smög sin hand i hans.

— Minns du att du sade en gång att det var min fåfänga som kommit dig att leva över dina tillgångar, tills

du måste tillgripa ... det där?

— Jag var så förtvivlad då, jag visste inte vad jag sade.

— Men det var sant. Om du visste hur bittert jag gråtit över min fåfänga sedan, hur jag stritt mot den! Nu får du inte locka den till liv igen med att ge mig lyx, sade hon med en blick på det dyrbara pälsgarnityret.

— Skinn är inte lyx i vinterkylan. Du måste låta mig på allt sätt gottgöra dig de här tio åren och de där stygga orden du just påmint mig om.

— Du har ingenting att gottgöra mot mig. Allt har för länge sedan blivit vänt till det bästa. Jag var ytlig och fåfäng och bortskämd. Livet var bara lek för mig. Men sedan du farit, tog livets allvar mig fatt. Så plötsligt och våldsamt och helt, att jag skulle ha dukat under, om inte mamma varit.

Här såg hon på sin svärmor, vilken svarade henne med en hjärtlig blick, full av samförstånd.

— Har du blivit av mammas sort? frågade han, varken gillande eller ogillande, endast djupt intresserad.

— När allt jordiskt brast för mig, tvangs jag att gripa efter det som håller, svarade Estrid enkelt. Ha inte de svåra åren lärt dig detsamma?

— Jag har arbetat mig fram själv.

— Men när förmögenheten kom som en gåva, såg du inte Guds hand i det?

Han skrattade litet, ett självförklenande skratt.

— Skulle Gud bry sig om att ge mig en förmögenhet? Så förmäten är jag inte, att jag tror det. Det var slump, tur.

— Kan du inte heller se Guds barmhärtighet i din hemkomst? frågade nu hans mor. Han såg från den ena till den andra av dem och såg i deras anleten högtidsglädjen över hans återkomst.

— Om det verkligen skulle vara Gud, som fört mig tillbaka med medel att göra livet lätt för er, så är det uteslutande för er skull han gör det och sannerligen inte för min, ty jag är inte värd lyckan av denna hemkomst, sade han med stark känsla.

— Gud gör ingen av oss gott efter vår förtjänst utan efter sin nåd, sade hans mor med den stilla kraft, som kommer av en erfaren tros övertygelse.

Alla tre sutto tysta en stund, så talade han igen.

— Det enda jag inte kan förklara i allt som hänt mig är varför jag inte tog livet av mig på havet under bortfärden.

Han såg eftersinnande på sin mor, som anade han hos henne den dolda orsaken.

— Ja, nog har jag bett för dig, alltsedan jag bar dig under mitt hjärta, och efter din avresa kämpade jag om dig med Gud.

Denna bekräftelse gjorde intryck på honom.

— Estrid kom mig snart till hjälp i den bönekampen, tillade den gamla, och åter såg han hur de båda utbytte en blick av samförstånd.

— Jag förmodar ni uppfostrat min lilla Aslög er emellan, så att hon blivit av er sort. Tre mot en! Hur ska jag kunna ensam stå på mig mot er! sade han, döljande sin rörelse under ett försök till skämt.

— *Vill* du då stå på dig mot oss? frågade Estrid sakta.

Han såg in i hennes ögon. De hade ej längre ungdomens glans och glada överdåd, men de hade en själfullhet som de förr ej haft. Hon drog honom till sig på ett djupare och oemotståndligare sätt än förr; han kände att där var något nytt och väsentligt hos henne för honom att utforska och tillägna sig.

— Jag skulle gärna se att ni lyckades vinna mig över till er, ni mina älskade tre, sade han uppriktigt men med en tillsats av vemod, som vore han osäker på att de skulle lyckas.

Men deras hjärtan fylldes av hopp.

— Vi ska nog lyckas vinna dig för honom som förlåtit oss allt och uppehållit oss genom allt och nu fört oss tillsammans igen, sade Estrid med trons och kärlekens tillförsikt.

Den jul de sedan firade blev den lyckligaste de upplevt. Fast de sedan tillsammans fingo uppleva många fler lyckliga jular, sågo de alla under hela livet tillbaka till denna som till något enastående.

VAD TORA RÅKADE FÅ HÖRA, OCH VART DET LEDDE

Det är inte roligt att råka få höra sina vänner sinsemellan säga något om en, som de inte skulle vilja säga åt en. Detta hände stackars lilla Tora och fyllde hennes känsliga hjärta med bitter sorg.

Hon hade, ända tills hon råkade få höra de orden, haft så roligt i det glada ungdomskotteri hon kommit med i här på den lilla badorten. Hon var bara sjutton år, de andra i kotteriet voro mellan tjugu och trettio, därför hade hon känt sig mycket smickrad att få vara med. Hon hade nog förstått att det var för sin äldre syster Dagnys skull som hon kommit med. Dagny var pigg och trevlig och därför mycket omtyckt och eftersökt. Alla ville ha Dagny och togo utan vidare hennes lilla syster på köpet. Att komma med så där på sladden besvärade inte Tora; hon hade roligt och reflekterade inte över frågan, om hon var till något särskilt nöje för sällskapet eller ej. Att man kunde ha något emot henne, föll henne ej in.

En dag hade kotteriet kommit överens om en segeltur. Tora hade i sin iver sprungit före Dagny. Då hon nalkades den överenskomna mötesplatsen, märkte hon att hennes skoband gått upp. Hon gick bakom ett plank för att knyta till det.

Då hörde hon sitt eget namn nämnas. Det klack till i henne, ty rösten var kandidat Bruns, och hon svärmade för honom i djupaste hemlighet. Hon förstod att han måste vara där på andra sidan planket i sällskap med några andra, den överenskomna mötesplatsen var ju där. Frestelsen att lyssna var alltför överväldigande stark. Hon föll för den och stod orörlig.

— Den där lilla Tora är då en liten intetsägande rulta, hörde hon sitt hjärtas idol säga. Aldrig skulle man då kunna gissa att hon och Dagny äro systrar, den ena så stilfull och den andra så stillös.

— Hon kunde gärna låta bli att hänga med oss jämt, hördes en flickröst, som Tora väl kände igen såsom Elins, en kvick, vacker flicka, som Tora beundrade och gärna höll sig i närheten av. Hon säger aldrig något själv, bara fnittrar; det är hennes enda bidrag till konversationen.

— Det bör ju vara ett ganska smickrande bidrag och komma en att känna sig kvick, sade skrattande en annan flicka, vars röst Tora kände igen som Annies, en flicka hon också tyckt mycket om.

— Det kan man göra ändå utan det där dumma fnittret; det retar mig ibland, så jag skulle ha lust att klå till

henne för det.

— Det är en ovana som jag tycker hennes syster skulle göra henne en tjänst med att be henne lägga bort, ansåg kandidaten.

— Jag förstår inte varför Dagny alltid ska dra henne med sig; vi äro precis lagom många utan henne, inföll Annie.

— Kanske hon tycker det är bra att ha den lilla tåpiga systern till förhöjande bakgrund åt sina egna företräden, förmodade Elin.

— Det behöver hon då ingen, förklarade kandidaten med en energisk övertygelse, som skar Tora i hjärtat på ett ännu mer raffinerat sätt än hans omdöme om henne själv nyss.

Samtalet gled nu över till andra ämnen, och Tora smög sig bort osedd av de tre som talat om henne.

De skulle få segla utan henne i dag och allt framgent; hon skulle minsann inte tränga sig på dem mer, det beslöt hon i sitt hjärtas svidande bitterhet. Aldrig mer!

Aldrig mer? Med allt hennes roliga var det nu slut. Tårarna ville fram, och hon skyndade sig bort till ett ställe, där hon kunde få vara i fred. Hon gömde sig i en djup klippskreva långt borta på klippstranden, och där hängav hon sig av hjärtans lust åt sin bedrövelse.

Där hon satt kunde hon se utåt havsviken. Flera segel syntes därute, men snart kom ett som hennes blick följde; hon kände igen båten, när den sköt fram där bakom udden.

Hon undrade, om alla voro med och om någon enda bland dem saknade henne. Det gjorde nog ingen. Hon undrade om de väntat på henne. I alla fall inte länge, ty då skulle de ej redan ha hunnit så långt ut.

Skulle de månne lägga märke till att hon komme att dra sig undan, skulle de fråga henne varför och be henne komma med dem igen? Om de gjorde det, vad skulle hon svara? Skulle hon visa sig stött, låta dem förstå att det var något särskilt men ej tala om för dem vad? Kanske de då skulle känna det litet obehagligt.

O, vad hon önskade att det stått i hennes makt att på något sätt göra dem riktigt illa till mods och ångerfulla för hennes skull!

Men hon var så vanmäktig gent emot dem. De brydde sig alldeles för litet om henne för att ta sig när av något som hon gjorde eller inte gjorde. Om hon droge sig undan dem t. ex., skulle inte de lida något av det; den enda som skulle komma att lida var hon själv.

Hon satt och såg genom glindrande tårar på seglet där ute och kände sig så ohjälpligt föraktad och övergiven.

... föraktad var han och av andra övergiven ...

Vem viskade de orden till henne? Vem tog fram dem ur hennes minne och ställde smärtornas man för hennes inre blick så levande, att den drogs från den lilla oförrätt hon led till de stora han lidit och ännu alltjämt led?

Den andeviskningen hade en förunderlig verkan. Den brusande, bittra oron i hennes unga, känsliga sinne lade sig för de orden som stormande vågor för Mästarens fot. Hon blygdes plötsligt för den häftiga smärta och bitterhet hon nyss hängivit sig åt och funnit så berättigade. Vad var väl hennes övergivenhet jämförd med hans? Och om hon var ringaktad, var det så alldeles utan orsak? Medan det förakt som av tanklösa

människor drabbade honom, smärtornas man, var det grundlösaste av allt!

Det där ordet som fallit henne i minnet och hejdat hennes bittra sinnesrörelse trängde djupare ned i hennes hjärta och vände sig milt dömande mot henne själv. Hade hon inte hittills i sommar gjort sig delaktig i detta övergivande, som Människosonen alltjämt är utsatt för från de tanklösa människorna? Ungdomskotteriet, som hon kommit med i, hade varit mer för henne än hennes själs brudgum, och det hemliga svärmeri som fyllt hennes sinne med oro och tjusning hade kommit hennes hjärtas altarlåga att tyna.

Hon insåg detta nu och undrade om det var för att väckas upp däröver som hon skulle få höra det där sårande samtalet. Gud hade menat att hon skulle få höra det. Han såg att hon höll på att glida bort från honom, och han ville inte att hon skulle göra det. Han brydde sig då så mycket om henne, henne som de andra funno intetsägande och överflödig! O, hur kunde han?

Tora kände sig förödmjukad och upprättad, sorgsen och lycklig på samma gång. Att vara föremål för Guds omsorg och kärlek så, att han skulle söka henne och ta henne undan avsides med sig, fast hon varit så ovärdig, att hon nästan glömt honom — det överväldigade henne.

Den stund som börjat så bittert blev oväntat rik och vändes till en stund av förnyelse. Hon hade aldrig förr varit sin Herre så nära som hon nu kom honom ... Hur det kunde gå så? Ja, det hör till det dolda livets många rika hemligheter.

Hon kunde alltjämt se segelbåten därute, men hon följde den ej längre med bitter blick. Det sved nog ännu i hennes känsliga hjärta, men hon kvaldes ej längre av det vanmäktiga begäret att göra dem illa till mods för hennes skull. Med lugn kunde hon tänka över vad de sagt. Det där att hon jämt fnittrade! Hennes kinder hettade, när hon tänkte på att hon med det sättet omedvetet retade folk. Varför hade ingen sagt henne det? Men nu visste hon det, och hon skulle komma i håg att lägga bort den ovanan. Och så skulle hon inte hänga efter dem jämt. Men hon skulle försöka dra sig undan, så att de inte märkte det. Hon ville inte visa sig stött, det är så dumt. Och för resten var hon inte egentligen stött längre; hon förstod dem. De menade inte något illa; det var ju bara naturligt att de skulle tycka, att hon var en barnunge jämförd med dem, ty det var hon ju. Det var i stället snällt av dem att låta henne vara med dem, som hon varit hela sommaren. Men nu skulle hon i alla fall dra sig undan dem småningom och försynt, så att de inte skulle undra vad som kommit åt henne.

Tomt bleve det för henne, gräsligt tomt, och inte lätt heller att göra det med bibehållen god min.

— Om jag kunde få någon annan att vara med! önskade hon. Då skulle det gå naturligt. Någon ung vän, en riktig vän, som kunde dra mig till Gud. O, Gud, ge mig en sådan vän! —

Tora hade suttit länge på klipporna, då hon omsider steg upp för att gå hem. Hon funderade på vad hon skulle svara, då de hemma frågade varför hon inte farit med på segelturen.

— Jag brydde mig inte om det; jag gick utåt klippstranden i stället.

Det skulle låta bra nyckfullt och konstigt, och inte skulle det förklara saken heller, men kanske skulle man låta sig nöja med det.

Tora gick ej klippstranden hem utan övre vägen genom tallskogen. Där på en bänk med utsikt åt havet satt en flicka, Hedvig Tureson, som Tora blivit presenterad för men ej vidare brytt sig om. Det var en blek flicka, som kommit till badorten för att sköta sin hälsa och jämt var ensam. Tora hade ibland skänkt henne en medlidsamt tanke och undrat hur hon kunde stå ut med att gå så där för sig själv och aldrig ha något roligt med andra unga. Hon var här för någon höftsjukdoms skull, gick haltande och skulle ej ha kunnat vara med mycket, om hon än känt folk.

— Kommer ni från en segeltur? frågade Hedvig, som märkte det tillgängliga i Toras hållning och genast gick det tillmötes, helst som hon var flera år äldre än Tora och därför ansåg det som sin sak att ta första steget till närmare bekantskap.

Frågan låg nära till hands, ty Tora hade segelmössa på huvudet och en tjock regnkrage över armen.

— Nej. Jag hade tänkt segla ut men ändrade mig och har suttit på klipporna i stället, svarade Tora och slog sig ned på bänken.

De kommo i samspråk, och det var förunderligt vad detta samtal fängslade Tora. Att det kunde vara så mycket intresse med den där lilla människan som gick ensam och förbisedd! Hon var full av humor och uppfattning och sade saker på ett så roligt sätt. Tora kom snart underfund med att den andra alls inte led av sin ensamhet utan trivdes med den och utfyllde den med intressant arbete.

— Vilken sorts arbete? frågade Tora, så full av sympati och intresse, att Hedvig efter ett ögonblicks tvekan leende gav vika och svarade.

— Det är en hemlighet ännu, ty jag vet ju inte riktigt vad det blir av det, om det kommer att lyckas, men något säger mig att det ska gå. Se, jag har länge haft något inom mig som växt och mognat och krävt att få sitt uttryck, men jag har måst hålla det tillbaka för att syssla med annat i stället. Men så kom den här höftsjukdomen och tvang mig att lämna allt för att bara gå här och sköta mig och lata mig. Och nu har jag tid att skriva ned allt som trängts i min hjärna och ge liv åt de där gestalterna, som inte velat ge mig någon ro.

Tora spärrade upp ögonen.

— Är ni författarinna?

— Okänd av alla än så länge. Kanske kommer det att förbli så också. Jag tänker inte längre än till den dag som är, men den njuter jag och använder och tackar Gud för var morgon han ger mig.

Tora var full av intresse, så rörd att hon fått veta denna hemlighet, fast hon ju egentligen var en främling.

— Hur det är, känner jag inte som om vi vore främlingar för varandra, sade Hedvig med sitt vinnande leende.

Med ungdomlig hängivenhet gav Tora ögonblickligen vika för det och talade öppenhjärtigt om att hon just nyss bett Gud om en vän, som kunde dra henne till honom.

Hedvigs ögon fuktades av rörelse, och båda togo de sitt sammanträffande som Guds svar på den bönen.

Det visade sig också att de ej misstogo sig härvidlag. De blevo de bästa vänner, och deras vänskap varade livet ut.

Det första goda den bragte Tora var en naturlig förevändning att dra sig ifrån det sällskap som ansett henne överflödig. När hon någon gång var med dem, retades de vänligt med henne för hennes förkärlek för den ”lilla bleknosen”, som de kallade Hedvig. Tora, som vädrade ringaktning i den benämningen, förklarade överlägset, att den ”lilla bleknosen” nog en dag skulle komma att ställa alla de rödblommiga och brunbrända i skuggan, så det var då inte värt att de morskade sig över henne, inte. När man begärde att få veta hur detta heroiska verk skulle gå till, teg Tora utmanande och vägrade absolut att upplysa därom, fast hon lät dem förstå att hon kunnat, om hon velat. Obrottsligt bevarade hon sin nya väns hemlighet, fast hon blev alltmer invigd i den.

När Hedvig fick sin bok färdig, blev Tora den som hon läste upp den för. Detta gjorde att Tora tyckte sig ha del i den. När den sedan blev tryckt, läst och omtyckt, kände Tora sig mycket mer stolt än Hedvig.

Fast kandidat Brun funnit Tora intetsägande, var hon det i själva verket alls inte, hon hade både karaktär, hjärta och huvud, om än allt ännu varit omoget vid sjutton år och ej kommit till synes, allra minst i hans sällskap, som förvirrat henne och gjort henne tafatt, till följd av det hemliga svärmeri hon ägnat honom. Men i umgänget med Hedvig utvecklades hennes av naturen rika gåvor som en äng i sol. Hon blev sin vän till ovärderlig hjälp i många avseenden och fick å sin sida ej mindre av denna.

Båda räknade sin vänskap bland det bästa Gud givit dem i livet, i synnerhet därför att de kände att de drogo varandra närmare honom.

Det roade dem ibland under årens lopp att blicka tillbaka till sin vänskaps upprinnelse.

Fast Tora snart lärt sig le åt den smärta och bitterhet som upprivit henne den gången, kom hon ändå alltid livligt ihåg hur det känts, ty ungdomens känslor äro häftiga och rista sina runor i ännu mjukt material.

— En sådan småsak det var, kunde hon säga. Och ändå ledde den till så mycket, till vår vänskap! För jag hade nog aldrig kommit att söka din bekantskap ens, ännu mindre gett mig tid med din vänskap, om jag inte känt mig utstött av de andra. Så väl, så innerligen väl att jag råkade få höra de där tanklösa orden och att de gingo mig så djupt till sinnes. Annars hade jag, tjusad av de där ytliga bekantskaperna och det där lönlösa svärmeriet, aldrig märkt den vänskapens ädelsten som låg alldeles i min väg.

— Och jag sedan, vad hade inte jag gått miste om! kunde Hedvig svara på sitt rara sätt.

— Ja du, vad vi i allmänhet skulle gått miste om mycket, om Gud inte ledde oss mot vår egen dumma och kortsynta vilja!

Därom voro båda ense, och den sanningen fingo de bekräftad, tills deras vilja blev så klok och böjlig, att den vid minsta beröring av Guds finger genast förtroendefullt fogade sig.

GERDAS ERFARENHET

— Så hon reste på näsan och kallade oss ”småbarn”! sade Knut förtrytsamt.

Han var fjorton år, med utpräglad självkänsla och mycket mån om sin värdighet. Småbarn ljöd i hans öron som det värsta skällsord, helst i en sextonårig flickas mun.

— Hon tycker förstås hon blivit stor; därför att hon fått uppsatt hår, instämde Astrid, också fjortonårig, och knyckte på huvudet, så att den långa flätan slängde på ryggen.

— Hon borde stukas litet, medgav Christian, en gänglig pojke om sexton år, ännu outvecklad, men med något mycket tilldragande över hela sin person och i sitt bleka, intelligenta ansikte.

Hans instämmande bar prägeln av att han mera anpassade sig efter de andras syn på saken än uttalade sin egen innersta mening.

— Ja, låt oss göra det, instämde livligt Edit, som var femton år och hittills varit Gerdas, den omtalade flickans, bästa vän, men nu blivit åsidosatt för sin äldre syster Karin.

— Men hur ska det gå till? undrade någon.

Man slog nu sina kloka huvuden ihop, planer uppgjordes och överenskommelser träffades, och man lovade varandra att ej svika.

Som dessa ungdomar voro barn av sin tid, fick deras straffplan också sin prägel av tidsandan. Gerda skulle bojkottas. De voro alla samlade på en egendom över julferierna. Det skulle bli bjudningar både där och på egendomarna omkring. Ungdomen brukade då göra jullekar och dansa. Det var då man skulle bojkotta Gerda. Ingen av pojkarna skulle dansa med henne, och när man lekte ”skära havre”, skulle man laga så, att hon alltid blev den ensamma kvar, som ingen velat ha, när man lekte ”fria på narri”, skulle hon få korgen gång på gång, tills hon blev den sista o. s. v.

— Men kanske är det elakt av oss, invände en liten flicka med känsligt hjärta och förmåga att sätta sig in i hur det skulle kännas att själv bli så där behandlad.

— Det är bara en god gärning att ödmjuka henne och hjälpa henne av med det fel, som ”går före fall”, lugnade Christian med den honom egna tonen, som lämnade en i ovisshet om han menade allvar eller inte.

Som han dock alltid inneslöt sig själv först och främst i denna sin godmodiga ironi, sårades aldrig någon av den.

Gerda, som haft olyckan att reta upp emot sig hela detta ungdomliga sällskap, hade alltid förr om jularna varit själen i deras lag och den ledande i deras lekar. De hade alla tyckt mest om henne, och därför kunde väl heller ingen ha sårat dem så som hon gjort denna jultid, då hon tydligt visat, att hon ämnade dra sig ifrån dem och räkna sig till de äldre. Vad som farit i henne, kunde hennes snopna f. d. lekkamrater ej säga, men det voro de överens om, att hon blivit ”mallig” under höstmånaderna och behövde stukas.

— Men tänk om hon inte bryr sig om att alls vara med i lekarna? framkastade någon.

— Inte står hon ut med att bara sitta med de äldre! Hon *är* ju inte stor, fast hon inbillar sig vara det, lugnade Knut.

— Om någon, som inte är invigd i vår ädla, uppfostrande sammansvärjning kommer med i leken, blir det värre, anmärkte Christian.

— Då få vi vara fintliga och laga att det ändå blir som vi vill, sade Astrid med en livad stridsglimt i blicken.

Fintlighet var något som låg för henne.

Det intet ont anande föremålet för denna sammansvärjning, den snart sjuttonåriga Gerda, befann sig som bäst ute på promenad i skogen med Karin, för vilken hon skjutit undan sin lilla barnsliga Edit.

Karin var förlovad, och det tyckte Gerda var ohyggligt intressant. Hon ville veta, hur man kunde vara säker på vem som var den rätte. Hon gjorde Karin till sin förtrogna och pratade livligt, anförtroende sin vän att två pojkar blivit osams med varandra för hennes skull den hösten.

Det föll ej Gerda annat in än att Karin med största intresse mottog hennes förtroende. Hon trodde, att den nya vänskap, som uppkommit mellan dem, var fullt ömsesidig, och anade ej, att Karin höll till godo med hennes sällskap och lyssnade till hennes förtroenden mest för att få tiden att gå till julafton, då hennes fästman skulle komma. Karin hycklade dock ej den vänlighet hon visade, ty hon höll av den livliga, begåvade om än ännu omogna Gerda, som nog kunde prata dumheter som nu, men ibland kunde komma med reflexioner, vittnande om djup både i känsla och tanke.

Under samtalet, som dock mest varit en monolog å Gerdas sida, hade hon kommit i en fridsam och en smula sentimental sinnesstämning.

— Om vi skulle säga varandra våra fel, föreslog hon Karin.

— Än om vi bli onda på varandra då?

— Jag lovar att inte bli det, förklarade Gerda tvärsäkert med en lätt tonvikt på jag. Börja du!

Karin funderade lite först. Hon smålog för sig själv, ty hon visste mycket väl, vilket fel Gerda hoppades bli förebrådd för. Det låg mycket nära till hands efter de förtroenden hon givit, varunder hon med en viss självbelåten och oärlig ånger låtit påskina att hon ej var omedveten om en viss hårdhjärtad lust att leka med männen. Men Karin aktade sig visligen att nära den unga flickans fåfänga med att dra fram det felet. Hon begagnade i stället tillfället att snärta fåfängan.

— Eftersom du vill höra dina fel, så skall jag börja med ett par som du lätt kan rätta. Du sörplar lite, när du dricker, och jag har sett dig doppa smörgås i kaffet, så att flottpärlorna ...

Längre hann inte Karin, förrän Gerdas fridsamhet exploderade och hennes löfte att ej bli ond rök sönder i katastrofen.

— Än du då! Du ... du ...

Gerda sökte ivrigt efter något riktigt retsamt att tillvita sin vän i gengäld.

— Du snarkar! drog hon slutligen till med på måfå.

Karin skrattade.

— Det gör jag inte i allmänhet. Det kan Beth intyga, som sover i samma rum som jag.

— Och jag sörplar inte heller, högg Gerda i. Och om jag skulle råka doppa en smörgås i min egen kaffekopp, så angår det inte dig. Du är elak. Jag vill inte gå längre med dig.

Och Gerda sprang in på en skogsstig, som åkts upp av vedfororna och råkade mynna ut på stora vägen just där de båda flickorna befunno sig.

— Lilla krutdurk! sade Karin skrattande och fortsatte lugnt landsvägen framåt.

Den stora, kloka hunden Trofast, som åtföljt dem, stannade, undrande och tveksam, då han såg dem gå åt var sitt håll. Den möjligheten hade han ej tagit med i beräkningen, då han full av iver och förtjusning tiggt och erhållit tillåtelse att gå med dem. Vem av dem skulle han väl nu följa? Hans tvekan blev dock ej lång. Naturligtvis Karin, hans unga matte.

— Var är Gerda?

Ja, var? Man satt kring middagsbordet och upptäckte att Gerdas plats stod tom. Man sökte i hennes rum och i alla rummen, ringde omigen i matklockan, men ingen Gerda kom.

Vem hade senast sett henne, och var hade hon då varit? Man forskade, och då befanns det att ingen sett henne sedan Karin och Trofast skilts från henne vid avvägen i skogen. Kunde hon ha gått vilse? Det var mer än troligt.

Karin gjorde sig de bittraste förebråelser.

— Det föll mig aldrig in att hon skulle kunna gå vilse mitt på ljusa dagen, men jag glömde att hon inte känner skogen så väl som jag, och så är hon stadsbarn till!

Nu var det ej längre dag, utan den långa vinterkvällen hade brutit in med sitt mörker, sin kyla och sina

gnistrande stjärnor.

Män och hästar uppbådades till skallgång i skogen. Pojkarna ville också vara med. Ingen hindrade heller Karin, då hon förklarade sig ej ha ro att sitta hemma.

— Det är ju mitt fel på sätt och vis, sade hon.

Det gick man inte in på, men man förstod hennes känslor och lät henne göra som hon ville.

Trofast hoppade och skällde omkring henne, förtjust då han såg, att hon ämnade sig ut, och ivrig att få gå med.

— Tänk om Trofast kan hjälpa oss att spåra upp henne! utbrast Karin. Edit spring efter någon klädespersedel, som är Gerdas!

Edit lydde genast och fick fatt på en väst, som Karin lät hunden nosa på, medan hon försökte göra begripligt för honom vad man ville. Han såg villig, men brydd ut.

— Det är bäst att ta västen med till vägskälet, där du skildes från Gerda, och låta honom nosa om igen på den där, sade Christian, som jämte Knut stod färdig att följa Karin.

Alla de unga, som varit gramse på Gerda för vad de ansågo för sturskhet av henne, hade i ett tag kastat bort sitt groll, och deras iver att finna henne var nu bara ännu mera brinnande just tack vare medvetandet om det groll de hyst och som de nu ångrade.

— Så väl, Astrid, att vi aldrig hann ens börja bojkotta henne, sade Edit, då alla som skulle ut och leta väl givit sig i väg och de båda dragit sig undan för sig själva att tillsammans sitta och lida av sin nödtvungna overksamhet.

— O, ja! Nu vet hon ingenting om hur stygga vi tänkte vara mot henne.

— Hon ska aldrig få veta det heller. Vi ska vara så snälla som ... som ärkeänglar mot henne, bara hon kommer tillbaka igen, sade Edit med ett litet hak i rösten.

Skallgången gick genom skogen. Den som till sist fann Gerda var Trofast. Halvt sanslös och förfrusen låg hon i en driva, hade gått och gått, tills hon dignat av trötthet.

Hon bars hem, lades till sängs och blev omskött på bästa sätt, men hade förkylt sig så grundligt, att hon ändå blev sjuk. I julglädjen kunde hon ej deltaga, och genom hennes sjukdom blev den störd även för de andra.

Men Gerda fick den julen vad mera var än en övergående julglädje, hon fick en djupgående erfarenhet. De ångestfulla timmarna i skogen, då hon pulsat i drivorna bland de snötyngda granarnas fantastiska skepnader under de tysta stjärnorna, kampen för livet, den växande ångesten och den slutliga underkastelsen, då hon utmattad sjunkit ned i snön, hängivande sig åt den store, fruktansvärde Guden med en snyftande bön om tillgift och hjälp — allt detta hade grävt djupt i den unga flickans sinne och mognade efter under sjukdomsdagarna, då hon låg omgiven och vårdad av den varmaste kärlek. Hennes sinne mjuknade och öppnade sig alltmer. Alla voro vänligare mot henne än hon förtjänade, tyckte hon. Särskilt kände hon sig skamsen, då Edit, barndomsvännen, som hon på sistone varit ovänlig mot och åsidosatt, och de andra barnen, som hon nog varit lite överlägsen emot, nu tävlade om att passa upp på henne och roa henne så mycket hon orkade med.

Hon slog armarna om Edits hals.

— Vad du är rar mot mig! Vad ni alla äro rara mot mig! Det har jag inte förtjänat.

Men Edit tänkte på de planer hon och de andra gjort upp för att stuka Gerda, och hon kramade henne därför, lika ömt ångerfull å sin sida.

— Om du dött, då hade jag aldrig i livet blivit glad mer!

Så voro de åter de bästa vänner och båda barn tillsammans igen.

Gerda beseglade den återknutna vänskapen med att ge Edit sitt förtroende, och nu var detta av ett helt annat slag än det hon givit Karin.

— Vet du, sade hon med låg röst, full av vördnadsfull bävan, när jag gick därute i skogen, ensam och vilsen och såg mot stjärnorna och trodde, att jag måste dö, då förnam jag Gud. Och vet du, han är inte bara som en snäll gammal farbror, som låter udda vara jämnt och är till för att ge oss allt vad vi vill ha, utan han är stor och fruktansvärd och mäktig och — god! Han är större än något vi kan tänka. Det gäller liv och död att möta honom på allvar. Och nu vet jag att han inte nöjer sig med mindre än att man ger sig fullständigt. Jag måste irra tills jag föll omkull av trötthet och inte kunde gå ett steg längre — först då hjälpte han. Det var ju i smått och gällde närmast mitt jordiska liv, men genom det förstår jag att det är på samma sätt i stort, i det andliga, det eviga, livet. Vi måste bli till ingenting inför honom. Det har jag ofta hört, men först nu förstår jag det, sedan jag upplevat det.

JULGÄSTEN

Eva kom sjungande ut i köket, där hennes syster Gertrud var i färd med att baka.

— Vad för roligt kan ha hänt dig, eftersom du sjunger? frågade Gertrud och slängde igen ugnsluckan efter en plåt med bullar, som hon just skjutit in.

— Kan du tänka dig, mamma har fått brev från sin kusin, morbror Malte Croneld, du vet. Han vill inackordera sig här över jul, sade Eva och satte sig på köksbordet och dinglade Med benen.

— Och det är du så glad för? Vi har ju aldrig ens sett honom, du och jag. Och inte vet vi mycket om honom heller, så hur kan du veta att det blir något roligt att få honom hit?

— Jo, ser du, mamma har just berättat en hel del om honom, som gör det fasligt intressant att få se honom. Mamma och han svärmade för varandra, när de var mycket unga. Men så kom han utomlands och mamma blev förtjust i pappa och gifte sig med honom. Morbror Malte gifte sig också så småningom, men han sörjde visst mamma länge först. Det var med en utländska han gifte sig. Nu är hon död, och han har kommit hem från utlandet och slagit sig ned i Stockholm. Inga barn har han, och i sitt brev nu till mamma säger han att han känner sig så ensam. Genom sin långa utomlandsvistelse har han tappat bort sina gamla vänner i Sverige, och inga nära släktingar har han annat än oss. Nu vill han hit för att få fira svensk jul på landet.

— Då ska vi riktigt bulla upp för honom, sade Gertrud. Men Eva satt i sina egna tankar.

— Mamma är föryngrad bara vid tanken på att han kommer; hon tycker det ska bli så roligt. Och vet du vad! Hon säger att jag är just i den ålder hon var, då de svärmade för varandra, och mycket lik henne. Det säger ju för resten alla.

Gertrud vände sig från sina plåtar och tittade förvånad på systern.

— Du menar väl inte att han skulle börja om sitt ungdomssvärmeri? Med dig den här gången’?

— Visst aldrig! utbrast Eva föraktfullt. Men det är ingen omöjlighet, att han skulle kunna komma att fatta tycke för mig som en sorts dotter och vilja ha mig hos sig i Stockholm. Och då kunde jag kanske få min längtan uppfylld att få söka in till målarakademien och gå där.

— Jaså, det var därför du sjöng!

Nu förstod Gertrud.

Eva hade en vacker röst men var sällan i lynne att sjunga, därför att hon gick och ruvade över sin lott i livet, vilken var en helt annan än den hon åtrådde. Håglöst gjorde hon de sysslor hon var tvungen att utföra, fast hela hennes böjelse stod åt annat håll, dit också hennes anlag pekade. Vacker och sällskaplig var hon och konstnärligt begåvad, men här på bondlandet måste hon gå och hjälpa till med hushållssysslor. För Gertrud, som inte hade några anlag för konst men däremot var praktiskt anlagd, kunde det passa. För henne var ju därför ej den för systrarna gemensamma lotten så tung. Att hon var glad och jämn till lynnet och villig i arbetet var lika litet prisvärt som det var klandervärt av Eva att icke vara det, ansåg Eva själv och alla andra.

De hade ej alltid haft det som nu i familjen Tureson. De hade varit förmögna, men fadern hade av godhjärtenhet gått i borgen för en vän och förlorat allt på denne. Den bonde som köpt deras egendom, Sjödala, behövde ej bo där själv, utan lät de forna ägarna hyra huvudbyggningen och trädgården för billigt pris. Förut hade de bott där bara om somrarna och tillbringat vintrarna i Stockholm, där flickorna gått i skola. Men nu bodde de året om på Sjödala, och fru Tureson tog emot inackorderingar. Hennes man hade fått ett slaganfall, samtidigt med att den ekonomiska förlusten drabbat dem, och satt nu förlamad i en rullstol. Han kunde ej äta utan hjälp och talade så otydligt, att det egentligen bara var Gertrud som förstod honom, och även hon förstod honom kanske mest bara tack vare sin förmåga att läsa folks ansikten och ana sig till deras tankar och känslor.

Det var blott om somrarna huset var fullt av gäster, även om jularna ibland kom det några extra, annars var det bara fyra äldre damer som voro årspensionärer.

Som familjen inte hade mer än en jungfru och hon egentligen var stadd för att sköta trädgården och det grövsta arbetet, hade fru Tureson och hennes döttrar händerna fulla, och omöjligt kunde ju Eva få förverkliga sin artistdröm. Även om hennes hjälp i hemmet kunnat undvaras, så funnos inga medel till hennes uppehälle i Stockholm. Det var inte bara Eva själv som led av detta; hennes mor kände det minst lika svårt som hon. Och även Gertrud tyckte det var synd om systern. Men nu, när det öppnade sig en, visserligen ännu mycket oviss och svag, möjlighet för Eva, kände Gertrud en besynnerlig sveda i sitt inre. Om nu morbror Malte Croneld verkligen skulle komma att uppfylla de förhoppningar Eva och modern alltmer invaggade sig i dagarna före hans ankomst, inte ville Gertrud missunna systern, och inte ville hon vara självisk och tänka på varken hur tomt det skulle bli efter Eva eller hur mycket mer hon, som blev kvarlämnad, skulle få att göra. Men ändå kunde hon inte låta bli att känna det svårt redan nu så långt i förväg och innan det ännu ens var på väg att bli så. Hur mycket värre skulle det ej då kännas, om det verkligen blev av?

— Nu, Gerti, medan morbror Malte är här, ska vi laga att Eva får så litet som möjligt att göra i köket och inne hos pappa, så att hon kan ha tid att riktigt ägna sig åt morbror, sade modern till Gertrud. Hon ska läsa högt för honom och sjunga för honom och underhålla honom, så att han får lust att ta henne med sig. Hon har sådan stor förmåga att underhålla folk, när hon vill, och nu vill hon.

Gertrud gick utan invändningar in på förslaget, fast det innebar en betydlig tillökning i hennes arbete. Hon led av att inte kunna känna sig så villig att påtaga sig systerns arbetsbörda som hon tyckte att hon borde vara.

Hon var ju stark och frisk, så nog tålde hon vid att arbeta, litet mer än hon redan gjorde, sade hon sig. Och så var det en sak till, den viktigaste. För något mer än ett år sedan hade det skett ett genombrott i hennes inre liv; hon hade kommit till en levande tro på Jesus, älskade honom med den första kärlekens värme och hade alltsedan dess haft till nerv i arbetet tanken, att hon utförde det för honom. Det var hemligheten med att alla i hennes omgivning trivdes särskilt bra att bli uppassade av henne. Fadern såg belåtnast ut, då hon var hos honom, och inackorderingarna tyckte det var bäst i sin ordning, då deras behov och önskningar möttes av Gertis villiga: Det ska jag göra! Om Eva däremot reste sig för att betjäna dem på sitt graciösa men håglösa sätt, kände de sig förlägna och önskade att de kunnat hjälpa sig själva. Därför att Gertrud gjorde sitt arbete först och främst för Herren, gjorde hon lika gärna det mera otacksamma arbete som ingen såg eller tänkte på. När hon nu såg framför sig uppgiften att under hela den stundande julen göra huvudsakligast det arbete som inte syntes, för att hennes syster skulle få ägna sig åt det tacksammare arbetet, lät hon ej längre nedslå sig, utan såg i tysthet upp till sin älskade Herre och talade med honom, förtroligt som hon brukade.

— Du ser mig, var jag går, om än ingen annan gör det, och du skall nog kunna välsigna också mitt köksarbete, fast det är grovt och morbror Malte inte ens kommer att veta att också jag gör något för honom.

*

Malte Croneld kom och mottogs i hallen av fru Tureson och hennes döttrar.

Hans snabba, forskande blick överfor dem alla tre, hann i en blink se att hans ungdomsflamma blivit en ståtlig matrona med tydliga spår av bekymmer i sitt ännu fina, tilltalande utseende, att den ena dottern var en äkta Croneld med rasmärket och den andra en alldaglig typ.

— Sin mor upp i dagen! sade morbror Malte, då han efter att ha hälsat sin värdinna stod med Evas hand i sin och såg från det unga ansiktet till det äldre.

Eva rodnade smickrad, och modern log en smula vemodigt och dock belåtet.

— Det är kärt att få leva upp i sina barn, sedan ens egen ungdom förgått, sade hon.

Innan Gertruds tur att hälsa på den nyanlände kom, hade hon försvunnit för att ta i och hjälpa Lisa, ensamjungfrun, att släpa kofferten uppför trappan till gästrummet. Skjutskarlen hade bara lyft in den i förstugan och sedan gått sin väg, och till sin förskräckelse hade Gertrud sett Lisa ge sig i färd med att ensam försöka förpassa den dit den skulle.

— Är Lisa tokig? bannade Gertrud och tog i.

Men när hon knogade, tänkte hon mer på koffertens ägare än på den. Så gulblek morbror Maltes hy var, och så rak han försökte hålla sig, fast det kostade honom ansträngning! Han hade bestämt något inre lidande, som han inte ville låtsas om själv och heller inte ville låta andra låtsa om. Allt detta hade Gerti genast uppfattat och mer till. Hon hade sett något grämsjukt och ironiskt under hans förbindliga leende. Han såg ut som om han bedragit sig på livet och kände det bittert att inte ha tid på sig att taga skadan igen.

När modern med sin gäst kom uppför trappan, kom Gertrud just ut ur rummet efter att ha ställt kofferten till rätta därinne. Det blev nu hennes tur att hälsa på morbror Malte. Sedan hon gjort det, måste hon ned i köket och se till maten och laga att den kom på bordet så fort som möjligt.

Vad som förvånade Gertrud var att varken modern eller Eva kunde se att morbror Malte var sjuk.

— Han har alltid haft blek ansiktsfärg, sade modern.

— Han håller sig ju så rak och går spänstigt, sade Eva.

Ingen av dem märkte vilken ansträngning det kostade honom. Men Gertrud såg det och fick för morbror Malte något av den ömhet hon kände för alla som det på något sätt var synd om.

*

När man skildes åt på julaftonen efter en julklappsutdelning som varit synnerligen rikhaltig och glädjebringande tack vare morbror Malte, var han så trött, att det ej längre var bara Gertrud som märkte det. Till och med han själv erkände det, fast blott indirekt. När han tillfrågades, om han ville fara med i julottan, svarade han att han hellre låg kvar i sängen.

— Jag är lat om morgnarna, helst efter en sådan här innehållsrik afton, sade han.

Sedan han gått in till sig, blev det mellan fru Tureson och hennes döttrar tal om vem som skulle stanna hemma hos fadern i morgon. De fyra inackorderade damerna skulle alla fara i julottan, och fru Tureson själv ville gärna med. Eva hade givit ett halvt löfte att medverka i körsången.

— Då stannar jag hemma, avgjorde Gertrud, så får Lisa fara med. Och därvid blev det.

Tidigt juldagsmorgonen, sedan hon sett dem alla fara i väg i mörkret, gick Gertrud in med kaffe på sängen till fadern, som hon visste blivit väckt då modern steg upp och som brukade ha svårt att somna om.

Han var också ganska riktigt vaken och blev barnsligt förtjust, då hon kom med kaffet. På sitt otydliga språk lät han henne förstå att han var särskilt glad åt att det var just hon, som stannat hemma hos honom.

Sedan hon hjälpt honom med kaffet, ville han bli klädd. Som han kunde hjälpa till litet själv, behövde man ej nödvändigtvis vara två om honom. Gertrud lyckades ensam få honom påklädd och i rullstolen, som hon sedan rullade ut i salen. Här tände hon alla ljusen.

— Nu ska vi hålla julotta för oss, pappa! sade hon och kysste fadern hjärtligt.

Hans ögon strålade av belåtenhet, då hon efter detta satte sig vid orgeln och sjöng julsånger för honom. Hon både spelade och sjöng dämpat för att ej riskera att störa morbror Malte. Risken var ej stor, ty hans rum låg i övre våningen och andra ändan av huset.

Plötsligt höll hon upp mitt i en sång och lyssnade. Hon hade tyckt sig höra att det gick i en dörr.

Ja, ganska riktigt! Nu hördes steg. Dörren gick upp, och morbror Malte kom in. Gertrud sprang upp och gick emot honom.

— Men ... så rysligt tråkigt! Blev morbror väckt? Och vi försökte ändå alla vara så tysta! utbrast hon så ångerfull och beklagande, att han måste småle.

— Jag låg vaken förut.

Hon blev glad åt hans sällsynta småleende.

— Men när morbror nu i alla fall är vaken, så måste morbror ha kaffe, sade hon muntert.

— Gör dig intet extra besvär för min skull, invände han svagt, ty han ville mycket gärna ha kaffe.

Men hon var redan på väg till köket. Efter en kort stund kom hon tillbaka med en aptitlig kaffebricka.

— Tnte visste jag att du också sjunger, sade morbror Malte, då hon serverade honom.

— Det gör jag inte heller, sade Gertrud leende, förlägen över att han skulle ha hört det.

— Inte? Vad gjorde du nyss då, när jag kom ned?

— Ja, så här, i enrum med pappa, kan jag nog sjunga lite. Men aldrig för främmande.

— Räknar du mig för främmande?

Gertrud visste inte riktigt vad hon skulle svara och dolde därför sin förlägenhet under ett litet skratt.

— Den saken svarar du både ja och nej på, kan jag märka, sade morbror Malte.

Sedan han druckit sitt kaffe och hon kom igen efter att ha burit ut brickan, bad han henne sjunga.

— Men jag har inte alls Evas röst.

— Jag ber dig inte heller sjunga med Evas röst utan med din egen, sade han torrt.

Hon skrattade åt hans replik, och som hon fann det dumt att krusa, satte hon sig vid orgeln igen och sjöng en julsång.

Sedan ville hennes far höra en jultext läsas. Hon hade ju lovat honom en julotta, och inte behövde hon frångå det löftet, därför att morbror Malte kommit med.

*

En afton några dagar senare förklarade morbror Malte att han inte var riktigt rask och därför ville gå till sängs före kvällen.

— Du kanske kommer till mig med ett glas mjölk om en stund? sade han till Gertrud.

— Det ska jag göra, inföll Eva tjänstvilligt.

Morbror Malte var ju hennes uppgift under sin vistelse här.

— Tack, mitt barn, men Gertrud gör nog det, svarade han.

Då trodde Eva sig förstå att det var något han ville ha hjälp med och till det hellre anlitade Gertrud än henne, som hade något av fin dam hos sig. Det hade inte Gerti, för Gerti behövde aldrig någon vara generad.

Då Gertrud kom upp med matbrickan, låg morbror Malte. Han bad henne stanna medan han åt. Han gjorde inte mycket skada på maten, och det gjorde Gertrud ont, när hon såg hur sjuk han såg ut. Hon tänkte på hur ensam i livet han var.

— Morbror skulle fråga en läkare.

— Varför det?

Hans ton lät kort. Han tyckte inte om minsta anspelning på att han skulle vara sjuk.

— Morbror ville gå till sängs, därför att morbror kände sig dålig i kväll, ursäktade hon sig.

— Det är bara tillfälligt, det är övergående, svarade han avfärdande.

Men Gertruds klarseende öga såg nog att han inte själv trodde vad han ville få henne att tro.

Sedan han ätit, bad han henne sätta undan brickan men inte gå. Han ville att hon skulle ge honom en sorts strykningar på huvudet, så som han skulle lära henne.

Hon lärde sig lätt.

— Du gör det bra, sade han.

Hon såg glad ut över berömmet. Han smålog för sig själv, när han såg det. Sedan låg han med slutna ögon och kände det välgörande i hennes händers beröring. Hennes var den goda handen, som står i nära förbindelse med hjärtat.

Hon stod och strök honom och tänkte på det där allvarsamma onda hon anade att han led av. Dessa strykningar på huvudet kunde lugna nerver och sinne men hade ingen bot för det där invärtes onda.

Plötsligt såg han upp på henne.

— Skulle du inte vilja komma till Stockholm? frågade han.

— Till Stockholm? Jag?!

— Ja. Varför inte? Du kan väl vilja lära dig något. Vara där. Bo hos mig.

Gertrud blev så häpen och kom av sig med strykningarna.

— Nej, jag, nej ... jag har ju inga talanger. Och så har jag så mycket att göra här. Jag kan inte komma ifrån. Men Eva, hon ...

Gertrud tystnade. Han såg så skarpt på henne, att hon blev förlägen.

— Eva skulle vilja till Stockholm, menar du? Vad skulle hon göra där?

— Måla. Hon har så stora anlag för det och går här och lider av att inte kunna få utveckla dem. O, om morbror ... *vill* morbror ha någon av oss hos sig, så tag Eva!

Han slöt ögonen igen, och Gertrud försökte återtaga sina strykningar, men hennes händer darrade så av den iver hon kände, att han måste märka det. Han sade dock ingenting om det utan lät henne hålla på.

— Har inte Eva lika mycket att göra här i hemmet som du? frågade han efter en stund.

— Jag kunde så väl åtaga mig hennes göra här, om hon finge komma till Stockholm.

— Kunde inte hon lika väl åtaga sig ditt, om du finge komma till Stockholm?

Det låg tydlig ironi i hans ton. Gertrud undrade, om han tyckte att hon ansåg sig själv för oumbärlig i hemmet.

— Det är mest för pappas skull jag inte skulle vilja lämna hemmet. Eva förstår inte vad han säger, så bra som jag. Jag ligger nog också mer för hushållsgöromål än hon. Jag duger inte till något finare, men det gör hon.

Åter var det tyst en stund.

— Du vill således inte komma till mig.

— Visst skulle jag vilja; jag tycker så mycket om morbror, men ... pappa ... och allt här hemma. Snälla morbror, tag Eva! Morbror skulle ha så mycket trevligare med henne, och hon ...

— Har bespetsat sig så på det, ifyllde han.

Gertruds ögon fylldes av tårar, och hon hann inte dölja det för honom. Nu hade hon i sin dumma iver ohjälpligt fördärvat Evas utsikter, tänkte hon.

Men han tog hennes hand och smekte den till och med litet.

— Var inte ledsen, sade han. Du har inte förrått någonting. Jag har från första början genomskådat Eva och tycker inte illa om henne för hennes förslagenhet, förslagen har jag kunnat vara själv i mina dar. Men jag tycker mer om dig och skulle hellre ha velat ha dig hos mig. Men jag får inte vara självisk. Din pappa har försträtten till dig. Han behöver dig bättre än jag. Och jag tänker du är nog också en bättre hjälpreda för din mamma än Eva är. Så jag får väl avstå från dig och ta henne.

Gertrud kunde ingenting svara; hon hade fullt göra med att försöka dölja för honom att hon grät.

Han gav henne tid att lugna sig. Sedan frågade han, om hon inte ville läsa något för honom, innan hon gick.

Visst ville hon det. Hon såg sig om efter något att läsa ur.

— Det skulle vara något lämpligt till aftonbön, men jag har varken bibel eller andaktsböcker med mig, sade morbror Malte.

— Då kan jag läsa något utantill ur bibeln, om morbror vill.

— Kan du den utantill, du?

— Somliga stycken bara som jag tycker särskilt om.

— Läs då för mig något som du tycker särskilt om.

Och efter några ögonblicks val läste Gertrud den sanna kärlekens lov i första korintiernas trettonde.

Han låg med händerna knäppta och hörde på.

Sedan räckte han henne handen till god natt.

Hon dröjde med hans hand i sin. Han såg att det var något hon ville, och hans blick uppmuntrade henne att komma fram med det.

— Låt inte Eva eller någon veta att morbror hellre velat ha mig till sig!

— Ingen skall få veta det, lovade han.

Och med det löftet gick hon.

Han såg efter henne och upprepade för sig själv:

”Kärleken söker icke sitt.”

*

Några dagar senare kom Eva strålande ut i köket.

— Var är du, Gerti?

— Här, svarades från handkammaren.

Eva sprang dit, fick fatt i systern och kramade henne i sin stora glädje.

— Gerti, gläd dig med mig! Morbror Malte har bjudit mig att komma med honom till Stockholm och bo hos honom. Tills jag kan komma in vid akademien, skall han bestå mig privatlektioner. Kan du tro att det är sant, Gerti?

Ja, Gerti kunde tro det, och hon kunde också vara avundsfritt glad, ty hon hade ju det hemliga medvetandet, att det var hon, som avstått denna glädje åt systern.

Eva kom till Stockholm och bodde hos morbror Malte. Hon kom också in vid akademien och hann gå där ett par terminer, innan den tärande sjukdom, varav morbror Malte led, blev uppenbar för alla och hastigt förde honom mot döden. Eva fick dock bo kvar hos honom och fortsätta med sina studier. Han hade sjuksköterska, som skötte honom.

Innan hans sjukdom blev alltför svår, hade han vistats ett par gånger till på Sjödala och därunder tagit till vana att gå och lägga sig före kvällen och låta Gerti komma upp med lite mat till honom. Då fick hon stryka honom och innan hon gick läsa något ur bibeln utantill för honom. Han höll styvt på att hon skulle läsa utantill; han hade sina egenheter. Och för att kunna göra honom till viljes häri lärde hon sig flitigt utantill ur bibeln. Det var så mycket hon tyckte mest om där, så texterna räckte nog till. Han hade heller ingenting emot att höra om ett och annat. Det var somt han bad om då och då, däribland det kärlekens lov hon läst för honom första gången.

*

Eva var ännu ganska långt ifrån färdig med sin utbildning, då morbror Maltes sjukdom framskridit så långt, att han kunde betraktas som döende. Hon förebrådde sig, att i hennes deltagande för honom och rent personliga saknad skulle blanda sig också bekymret för hur det skulle bli för henne efter hans död. Skulle hon då bli tvungen att avbryta sina studier? Ännu kunde hon inte förtjäna till sitt uppehälle, och inte hade hon heller någon utsikt till stipendium. Hon ville inte riktigt tänka ut en möjlighet, som ju för henne och för andra låg ganska nära till hands och nog tänktes av fler, den nämligen att kanske morbror Malte testamenterat något till henne eller till modern, sin kusin och ungdomsvän.

Malte Croneld dog, och hans testamente öppnades. Då befanns det, att han testamenterat hela sin förmögenhet till — Gertrud. Han hade placerat den så, att hon under sin livstid ej kom åt kapitalet, endast räntan, men det stod henne fritt att i sin ordning testamentera bort kapitalet till vem hon ville. I sitt testamente förklarade testator att han gjorde så, för att Gertrud av sitt goda hjärta ej skulle kunna lockas att ge bort allt och bli utan själv.

Alla blevo överraskade av testamentet och en smula snopna, allra mest överraskad blev Gertrud själv.

Hur skulle hon kunna sköta så mycket pengar, och vad skulle hon göra med dem?

Dock för detta sista fanns nog råd.

— Först och främst ska du fortsätta dina studier, sade hon till Eva.

Så kunde nu anskaffas allt som var ägnat att göra faderns liv lättare. Flera tjänare skulle lätta moderns arbetsbörda och även göra Gerti själv fri att ägna sig åt större intressen än dem hon hittills nödgats gå upp i. Så fanns det fattiga att hjälpa och Guds rikes stora sak — missionen. Nog skulle det bli råd för pengarna. Gertrud började bli glad över dem och den makt att göra gott de gåvo henne.

Men det hon satte ännu mer värde på än hela förmögenheten var det brev till henne, som legat förseglat i testamentet. Det var kort men fyllde henne med änglars glädje i himmelen. Morbror Malte sade henne i det brevet vad hon varit för honom. Hon var den som fört honom till korset och visat honom Frälsaren.

”Jag tackar Gud”, skrev han vidare, ”att han sände mig i din väg, du välsignade, och i all evighet skall jag tacka honom för dig. Det lilla jag ger dig är ett intet mot vad du givit mig. Vad är timligt gott jämfört med evigt gott?

Jag ger det allt åt dig, ty jag vet att du i din tur skall förstå att ge så, att det skall kännas bara ljuvligt för dem som få taga emot. Den kärlek som icke söker sitt är den enda, som förstår att handskas rätt med den orätta Mammon. Lugn lämnar jag därför i dina händer vad jag samlat, viss om att det där skall bli till välsignelse, vilket det icke alltid varit i mina.

Vår Herre och Frälsare, som du visat mig till, vare med dig! Han välsigne och bevare dig, han bevare din själ

ber din morbror *Malte*.”

Detta brev gömde Gertrud som en av sina käraste skatter. Hon svek aldrig morbror Maltes förtroende, och hans sista bön för henne blev rikligen uppfylld.

HON GJORDE VAD HON KUNDE

Återigen fick Anna stå där med skammen att inte kunna sin läxa. Hon stammade otydligt några ord, tog om, rodnade, sväljde, försökte på nytt, men kom ingen vart och tystnade så alldeles.

Efter en ogillande blick på henne vände sig så pastorn med sin fråga till en annan flicka.

Ester reste sig, och utan att stappla läste hon med sin klara röst hela det långa stycket. Det gick som ett rinnande vatten.

Anna hade satt sig och försökte göra sig så liten som möjligt för att ej synas. Hon kände sig ännu mer skamsen över sin okunnighet, sedan Ester visat sig kunna så bra.

Ännu ett par gånger under samma lästimme fick Anna frågan utan att kunna svara. Det tycktes som om pastorn fäst sin uppmärksamhet särskilt vid henne och beslutat utröna hur fullständig hennes okunnighet var.

— Jag är rädd Anna aldrig läser över läxorna, sade han missnöjd. Sådant duger inte.

Anna svarade ingenting, bara hängde med huvudet. Hon måste stålsätta sig för att inte brista i gråt på stället, och ansträngningen gav hennes ansikte ett hårt uttryck, som läraren missförstod. Han sade dock ingenting mer till henne för tillfället men tänkte att om inte flickan bättrade sig, måste han tala enskilt med henne både om hennes lättja och dolskhet.

När barnen kommo ut från läsningen, slöto de sig tillsammans i grupper, alltefter som de hade gemensam väg eller annars hade något gemensamt i sikte. Men Anna skyndade ensam bort. Nog för att hon hade kamrater som skulle samma väg ett gott stycke, men dels kände hon sig i dag så utpekad inför dem alla och så skamsen, att hon ej kunde tänka sig att de skulle vilja ha sällskap med henne, dels hade hon ej tid att vänta på dem, och sist men icke minst var det skälet, att Ester var bland dem som hade samma väg, och Anna ville för ingen del ha sällskap med Ester, som alltid kunde svara och som just i dag ökat hennes skam med att två gånger ha fått frågan efter henne och glänst med sin kunskap mot hennes svarslöshet. Ester var glad och söt och omtyckt av alla, och det var tydligt att hon också var pastorns gunstling. Han vände sig alltid till henne, då ingen annan kunde svara, och hon kunde alltid.

Anna avundades Ester. Med ögonen förblindade av tårar och hjärtat svidande av egen motgång och en annans framgång skyndade Anna framåt. Hur fort hon än gick, skulle hon nog ändå av fostermodern få höra

att hon sölat.

Snabba steg kommo på vägen bakom, och innan Anna visste ordet av, träddes en arm under hennes och en gladlynt, vänlig röst tilltalade henne:

— Du sätter då i väg som skjuten ur en kanon, jag måste springa för att hinna fatt dig.

Det var Ester.

Anna såg butter och avvisande ut. Kom Ester kanske för att triumfera över henne nu?

— Varför ville du hinna fatt mig?

— För att jag vill ha sällskap med dig.

— Du har väl sällskap ändå. Alla de andra.

— De var så tråkiga, så jag sprang ifrån dem. De pratade bara om pojkar.

— Jag är inget roligt sällskap jag heller, svarade Anna alltjämt butter, fast hon började tina upp något. — Kan inte tala om pojkar ens. Har så brått, så jag hinner inte tala om något.

Ester svarade intet på detta. Hon gick tyst några minuter, men höll alltjämt sin arm under Annas, fast denna hängde slapp och ovälkomnande.

Anna tänkte att nu skulle väl Ester snart dra sig ifrån henne och stanna och invänta de andra. Hon började själv känna stinget av de taggar hon satt ut mot kamratens vänliga närmande, och hennes sinnesstämning blev om möjligt eländigare än förut, då hon nu till allt annat också kände sig ovänlig och stygg. Men hon försökte trösta sig med att det behövde väl inte den av alla omtyckta Ester bry sig om från en sådan som den av alla föraktade stackars Anna.

Men Ester visade sig ha gått med helt andra tankar än dem Anna i sitt djupa missmod tillskrivit henne.

— Hör du, sade hon plötsligt, varför talar du inte om för pastorn hur du har det hemma, att de inte ger dig tid att läsa över?

Anna blev så häpen, att hon stannade och såg på Ester.

— Vad vet du om det? frågade hon.

— Det måtte jag väl veta! Vi har just talat om det, mamma och jag, att det är skamligt av Karlssons så de utnyttja dig! Aldrig den ringaste ledighet! Det är nog att de låta dig gå till läsningen alls! Kunde de, så hindrade de dig nog från det med.

Den medkänsla och det förstående för hennes förhållanden, som lågo i Esters förtrytelse, gjorde Anna obeskrivligt gott. Hon smälte invärtes, och hennes avund mot kamraten försvann. Inte hade hon drömt sig något sådant som att någon skulle finna ursäkter för hennes okunnighet, förstå hur hon hade det och uppröras å hennes vägnar! Och att den, som så gjorde, skulle vara just Ester!

Annas känslor voro starka och djupa, men hon hade inte lätt att visa dem. Från sin spädaste barndom, uppvuxen i en omgivning utan kärlek, hade hon tidigt vant sig att dölja och behärska sina känslor i synnerhet de veka och varma. Ingen begärde dem ju, och ingen var till reds att besvara dem. Av gammal vana behärskade hon sig nu med. Hon slog ej armarna om kamratens hals i tacksamheten och glädjen över dennas oväntade förståelse. Hon utgöt sig ej heller i klagan över sin hårda lott som fosterdotter och ensam

hjälpreda i ett fattigt hem med många småbarn. Hon sade blott resignerat:

— Vad ska de göra? Det är mycket arbete, och de har svårt att vara av med mig så lång stund.

Ester såg bekymrad ut. Det stod ju inte i hennes makt att förändra kamratens förhållanden. Men något borde väl finnas, som hon kunde göra för denna, då hon så rysligt gärna ville hjälpa. Det gjorde ont i henne var gång Anna fick stå med skammen att ingenting kunna på läsningen. Hon kunde så livligt sätta sig in i hur det skulle kännas, hon behövde bara tänka sig själv i Annas ställe, och hon visste, att Anna kände det förfärligt svårt. Och att se ogillandet i lärarens ögon och till och med, som i dag, få uppbära förebråelser inför alla kamraterna! Esters kinder hettade, bara hon tänkte sig själv i den belägenheten.

Ester funderade. Om hon skulle tala om för pastorn hur arbetsamt Anna hade det hemma och att de ingen tid gåvo henne till läxläsning? Han var ju nykommen i församlingen, så han kunde ingenting veta om det. Vid närmare eftertanke insåg dock Ester, att detta knappast skulle hjälpa något i sak. Det enda som vunnes vore att Anna skulle slippa förebråelser av honom, men sina läxor skulle hon ej därför kunna mer än förut. Hade det till följd att han talade vid Annas fostermor, kunde det kanske till och med hända, att Anna finge obehag och ledsamheter hemma, utan att man gav henne någon ledighet, ty fostermodern hade ett svårt lynne och tyckte inte om att någon lade sig i hennes görande och låtande, så mycket visste Ester.

Nej, något bättre måste utfunderas.

Plötsligt fick Ester ett uppslag, och hennes bekymrade ansikte klarnade.

— Hör du, utbrast hon, hur skulle det vara, om vi alltid gjorde sällskap till läsningen och jag under vägen pluggade läxan med dig? Jag kan den ju alltid utantill, så vi behövde inte sinka oss med att titta i böckerna. Jag kan läsa mening efter mening för dig, och du säga efter, tills du kan. Det skulle bestämt gå bra. Vi har ju så lång väg, så vi hunne nog. Vi kan repetera sedan på hemvägen, så du får det i dig ännu säkrare och det sitter i till storförhöret. Säg, ska vi inte göra så? Nästa gång kommer jag och hämtar dig, så få vi längre väg tillsammans?

Ester var så ivrig och strålande, som om det förslag hon kommit med inneburit någon synnerligen stor vinst för henne själv.

Till och med Annas buttra och sorgbundna ansikte lyste upp. Det började falla ljus över hennes tillvaro.

— Men ... då får du ju aldrig sällskap med de andra, bara med mig jämt. Och besvärligt blir det för dig, invände hon.

Ester skrattade.

— Jag tycker det ska bli bara roligt, förklarade hon livligt. Jag kommer ju också själv att bli ännu säkrare på det sättet.

— Som om du behövde det! Du som kan jämt! Om du visste vad jag avundats dig det!

— Nu ska du inte behöva göra det mer, för hädanefter ska du också kunna, förklarade Ester muntert och tryckte Annas arm, som icke längre hängde slak och ovälkomnande, utan nu till och med besvarade tryckningen.

Esters metod visade sig vara utmärkt, och Anna visade sig vara långt ifrån så dum som hon själv och andra trott. Hon lärde sig efter Ester, var så ivrig att lära. Och hur hänförande kändes det ej, då hon började kunna på läsningen! Hon fick se ogillandet i lärarens ögon förbytas i gillande. Inte var hon så säker som Ester och inte kunde hon alltid svara, men hon behövde ej mer stå med skammen, hon var ej längre bland de sämsta,

snart nog kom hon att höra till dem pastorn ansåg sig ha glädje av.

Läsningen, som hittills varit en pina för Anna, blev nu ett intresse, ja, en glädje. I stället för att se fram mot läsdagarna med något liknande ångest, längtade hon nu efter dem. Att slippa ifrån det vardagsgråa släpet hemma för några timmar, att få gå arm i arm med Ester och lära läxorna, att sedan *kunna* dem och se sig stiga i pastorns aktning, att ha sinnesro att höra på vad han sade, det var värt att leva för.

Till allt detta kom ännu något mera. Och det var vänskapen med Ester, i synnerhet det som utgjorde själen i denna vänskap, den osynliga makt som drog dem båda ej blott till varandra utan till en stor gemensam kärlek. Det kom i början omärkligt men växte till ett allt starkare inflytande över dem båda, och det var anden i det ord de tillsammans lärde in med förståndet, där de gingo, som de trodde, ensamma på vägen. Någon som de ej sågo kom och gick med dem och andades på än ett ord, än ett annat, så att det fick liv än för den ena, än för den andra och ibland för båda. De togo det åt sig för att lyda det och började tillämpa det i sitt vardagsliv hemma. Härigenom blev han som gick osynlig med dem verklig för dem; de började tillsammans älska honom.

— Vet du, sade Anna en dag, det går så mycket lättare att arbeta med allting hemma numera, sedan jag kommit på att jag får göra det för Jesus, och jag står så mycket bättre ut med gnatet, när jag kan ta det så, att det är vad Jesus menar jag ska ha till prövning.

Ester log i samförstånd, men hennes leende var litet tankfullt.

— Du har så mycket mer att göra och att tåla än jag, sade hon. För mig är allting så ljust och lätt, så jag tycker ibland, att jag har ingenting att öva min tro på.

— Å, säg inte så! Jag tänker bara på vad du gjort för mig, då du tog dig an mig. Du har förvandlat allting för mig!

— Det var väl ingen uppoffring. Jag tyckte bara det var roligt.

— Just därför kunde jag ta emot det, och just därför gjorde det mig bara gott, sade Anna, hade du inte gjort det gärna, så hade jag inte tagit emot din hjälp!

De gingo tysta en stund. Så sade Anna tankfullt:

— Vet du, jag tror det är något som är mycket för mer än att arbeta eller lida aldrig så, och det är att vara glad och hjärtlig och göra *gärna* det man gör. Det är sådana Jesus vill ha oss.

Hon höll på att tillägga: och sådan är du. Men hon uttalade det inte, hon tänkte det bara.

— Det är som pastorn säger, att det viktigaste är vad vi *äro.* Av det kommer sedan vad vi *göra* som en följd, sade Ester instämmande.

Hon tänkte därvid inte på sig själv, utan på kamraten, vars fördelaktiga förändring hon tydligt såg och gladde sig åt.

HUR PELLE BLEV STUKAD

Pelle hade en mycket ful ovana: att skryta. Vill du höra, hur han fick sota för den en gång?

Han hade två små systrar, som hette Inga och Karin. En dag voro några små flickor på besök hos dem, och de lekte ”pappa, mamma och barn” med dockorna i en berså. De bådo Pelle komma och vara pappa. Men Pelle skänkte förslaget sitt djupaste förakt. Leka med jäntor var oändligt under hans värdighet. Och med

dockor! Ja, det kunde han nu bara inte höra talas om. Han nedlät sig dock att komma till bersån, men visst inte för att leka med, bara för att överlägset se på. Som han stod där, började han skryta med allt, vad han skulle göra, när han blev man. De stackars flickorna skulle aldrig bli män de, han beklagade dem.

Ut i krig skulle han naturligtvis.

— Då skall jag gå ensam mot tjugu fiender, skröt han. Det vill mod till för att vara soldat, skall jag säga er. Då får man icke blinka, när kanonerna dundra och röken virvlar, och kulorna trasa sönder magen på en. Det blir bara att stå på sin post ändå, det.

— O, nej, söta Pelle, gå inte ut i krig, bad Karin.

Men Pelle var obeveklig, han höll styvt på att få magen sönderskjuten och massakrera fiender.

— Men om du möter fler än tjugu på en gång, då flyr du väl? bad Karin.

Fly! Nej, se det skulle då aldrig i livet hända Pelle.

I detsamma kom en geting surrande ut i bersån. Flickorna skreko och slogo omkring sig, varför djuret höll sig till dem, lämnande Pelle oantastad i sitt hörn. Pelle log överlägset.

— Man ska då vara jäntor för att tjuta för ingenting, förklarade han och började en föreläsning om människans makt över djuren. Han hämtade sina uttryck ur en pojkbok, som han nyss läst, och vilken var full av hårresande jakt- och krigshistorier från barbariska länder.

— Det är bara att se dem in i ögonen, så behärskar man dem med sin blick, och de våga inte säga ett knyst, upplyste han.

— Men getingen har inga ögon, försvarade sig en av flickorna.

— Visst har han det. För resten, om det än komme ett djur, som hade aldrig så många ögon, skulle ni inte våga se åt det, utan bara rusa och skrika, och då går det bums på tok.

— Du skulle göra precis detsamma, försäkrade Inga.

— Jag önskar att här komme ett lejon eller en tiger, så skulle du få se, sade Pelle, djupt sårad i sin manliga självkänsla. De skulle få lov att stryka baklänges, piskande med svansen i vanmäktigt raseri, för jag skulle spänna ögonen i dem så här. Och Pelle såg fruktansvärd ut, då han rullade med ögonen mot den lilla beskedliga Karin, som ängsligt drog sig undan.

Men Inga var trött på skrytet.

— Om du inte vill vara pappa, så får du gå din väg, Pelle, ty nu ska vi leka, avgjorde hon.

— Vara pappa, leka med jäntor! Nej pass, sade Pelle. Adjö med er, jag kilar ut för att ta rätt på några grabbar, och vi ska kriga vi, så det står härliga till.

Med dessa stolta ord marscherade han bort. En bit gick han landsvägen, tog sedan av över en äng in i en hage. Hagen var stor, full av björkar, granar och tallar. Pelle vandrade visslande framåt, med händerna i byxfickorna, morsk och hjältemodig.

”Mu-u-u-i-i-u-uh”, hördes ett mullrande, som kom den lille hjälten att tvärstanna och dra händerna ur fickorna.

Ett stycke in i hagen betade en mängd fredliga kor, men tjuren, svart och stor, utvandrade från hjorden mot Pelle. Han bökade upp jorden med hornen och bölade först i djupaste bas, så högt upp i falsett och så ned till djupaste bas igen. I ett nu glömde Pelle allt, vad han nyss sagt om människans makt över djuren och hennes behärskande blick. Visserligen stirrade han på tjuren, men det var ingen makt i den blicken endast fasa och förskräckelse, och tjuren lät sig ej det minsta bekomma. Då vaknade Pelle upp ur sin förlamning, vände om och började springa det värsta han orkade utan att tänka på vart det bar. Tjuren blev livad. Med svansen i vädret och hornen ned störtade han i galopp efter gossen, som började gallskrika, då han såg sig förföljd. Ingen barmhärtig gärdesgård kom i sikte, men tjuren närmade sig hastigt. Redan voro de fruktansvärda hornen på ett par meters avstånd, då Pelle i sin förtvivlade flykt tornade emot en tall, som sträckte ut räddande grenar emot honom. Aldrig i sitt liv hade den lille pojken klättrat fortare och vigare. Han stannade ej förrän han nått trädets topp. Då vände han sina av fasa vidgade ögon nedåt, halvt väntande att få se tjuren komma klättrande efter. Men besten stod nedanför och utgöt sitt dåliga lynne i mullrande tirader, medan han lät jordtorvor, risknippor och annat bråte på marken företaga de luftfärder han tänkt bjuda Pelle på.

Så snart pojken emellertid fick klart för sig att han här var fredad började han njuta av tjurens raseri. Men njutningen blev ej långvarig. Tallens hårda grenar erbjödo ingen bekväm sittplats i längden, och tjuren tycktes aldrig ämna gå sin väg. Han var medveten om, vad han hade i tallen, och stannade för att vakta sin skatt. Korna kommo så småningom efter honom, så att Pelle fick hela hjorden omkring sig.

Där satt han nu som en stackars fånge. Ett par gånger, då han tyckte det såg ut, som om tjuren glömt honom, försökte han lista sig bort, men ett hotande mullrande drev honom alltid ögonblickligen tillbaka upp i trädet igen.

Timmarna gingo. Pelle förstod av solens ställning och sin hunger, när det var middagsdags. Han blev öm i kroppen av att hålla sig fast på de hårda grenarna, och hungern gnagde allt värre och värre. Det blev sent på eftermiddagen. Stackars Pelle var illa däran. Hjälten grät och hade ej längre rum för några stora tankar om sig själv. Äntligen kom dock folk, och Pelles pappa var ibland dem. Tjuren jagades bort, och Pelle togs ned ur trädet. Pappa blev så förtjust, han trodde knappast det var sant, att han höll sin gosse livs levande i famnen igen. Huru hade han ej sökt pojken, sedan middagen, då han saknats! Och nu var han äntligen funnen.

När pappa kom hem med Pelle, togs mat fram åt den lille uthungrade stackaren, och alla samlades omkring honom för att njuta av att han levde och se på hur han åt.

Så småningom återkom Pelles hjältemod, och då började han vilja inbilla både sig och andra, att han suttit i trädet egentligen bara för nöjes skull, men med det försöket kom han inte långt. Pappa avbröt honom med att berätta, att skogvaktarens lilla Brita gått genom hagen på förmiddagen. Då hade hon hört skrik och sett Pelle komma rusande med tjuren efter sig. Allt vad hennes ben förmått hade hon sprungit för att rädda sitt eget skinn. Hemkommen berättade hon vad hon sett. Hennes far hade då gått till hagen, och funnit tjuren jämte alla korna fredligt betande, men intet spår av någon pojke hade synts till. Då hade skogvaktaren lugnt vänt om med den förmodan, att gossen räddat sig över en gärdesgård. Sedan hade han glömt bort hela saken, tills han på eftermiddagen fått höra, att Pelle saknades. Det var då man på allvar genomsökt hagen och funnit Pelle i trädet.

— Inte är det värt du försöker inbilla någon att du satt där och svalt flera timmar för ro skull, slutade fadern, och Pelle var tystad.

Då höjde Inga sin röst.

— Varför sprang du och skrek, Pelle, i stället för att behärska tjuren med din blick?

— Jag har aldrig sagt att man kan behärska tjurar, muttrade Pelle skamsen.

— Jaså bara lejon och tigrar, sade Inga retsamt.

Pelle kunde rakt inte finna på något att försvara sin ära med. Ack om han inte skrutit så ändå! Nu återstod honom ingenting annat än att känna sig grundstukad. Och dithän går det nog förr eller senare med var och en, som älskar att skryta.

HEDVIG

— Du gör som du vill, naturligtvis, sade Sigrid.

För dem som icke kände henne lät tonen helt älskvärd, men Hedvig visste nog vad som låg bakom och övervann därför sin tvekan och följde systern. Men, o, vad det kostade på! Hon var ung och i vissa fall mycket barnslig. Hur oerhört hade hon ej glatt sig åt de tio dagar hon nu i julferierna skulle tillbringa häruppe i dalapensionatet! Hon var snål om var timme och vart och ett av de för henne med det instängda och arbetsfyllda liv hon förde ovana nöjena. Nu på kvällen skulle det bli jullekar. ”Väva vadmal” hade just spelats upp och en ung man hade bugande bjudit upp Hedvig. Men Sigrid hade i afton känning av sin svåra huvudvärk; hennes enda utsikt att bli bra var att ta ett pulver, somna och få sova ostört. Som systrarna hade samma rum, var det av vikt att Hedvig gick till sängs samtidigt med henne och inte kom in och störde senare. Det visste hon ju, och därför tyckte Sigrid det var hjärtlöst av henne att ens tveka. Det föll dock ej Sigrid in att visa sig självisk inför främmande; därför uppmanade hon systern att göra som hon ville, väl vetande hur den veka och osjälviska lilla varelsen skulle välja att handla. Sigrid misstog sig ej heller; hon hade knappt hunnit få på sig sina ytterkläder, förr än Hedvig kom efter ut i tamburen. De båda systrarnas rum låg i en annan byggnad, varför de hade en liten bit att gå.

Då Hedvig, full av missräkning och även harm, satt mössan på sig och sträckte ut handen efter sin kappa, togs denna ifrån henne av någon med ett artigt: — Får jag lov?

Förvånad såg hon upp och mötte blicken ur ett par lugna ögon. Hon trädde armarna i kappan, tackade och skyndade ut efter Sigrid, som gått i förväg.

O, vad det var härligt ute! Hedvig blev stående i snön och såg upp i stjärnhimmeln och fick en känsla av att hennes harm var lumpen och hennes sorg barnslig. Vad var det värt att ta sig så av att inte få vara med om danslekarna i kväll? Det var ju bara första kvällen, och det skulle väl göras lekar alla kvällar, för att nu inte tala om skidturer och allt annat vintertrevligt om dagarna. Sigrids huvudvärk skulle gå över, och då skulle ingen vara mer livad än hon att vara med om allting. Men vid denna tanke gick ett litet sting genom Hedvigs sinne, ty hon visste att när Sigrid var frisk och livad, då ställde hon alla andra, och först och främst sin lilla blyga syster, i skuggan. Hedvig var van att stå i den skuggan och hade hittills funnit sig däri, men hur det var så hade hon för denna korta rekreationstid gripits av begär att också få göra sig gällande lite, få sin tur att ha roligt. Och så skulle det börja med att hon måste gå ifrån och lägga sig för Sigrids skull! Harmen ville resa sig på nytt, men då såg hon åter upp mot stjärnorna och kände sig lyft ur den.

Hon kom därvid att tänka på de lugna ögon som nyss sett in i hennes. De hade haft något i sig, som gjort på henne ett intryck liknande stjärnhimmelns. Grubblande över vem han var som sett på henne så, gick hon över gården och mellan snövallarna fram mot stugan, där hennes och systerns rum var beläget. Hans namn kunde hon ej minnas; hon hade i sitt huvud en mängd nya namn utan att ännu kunna placera mer än ett fåtal på de personer de tillhörde. Hon mindes bara att han kallats professor. Men vem han än var, så måste han vara en ovanligt rar och fin människa för att kunna ha sådana ögon, det var resultatet hon kom till. Han hade sett ut som han genomskådat henne, förstått vad hon kände, tyckt synd om, men också gillat henne. Det intrycket hade hon fått, men hon vågade ej sätta tro till det, utan kallade sig själv inbilsk, som kunnat

komma på en så otrolig tanke som att en främling skulle befatta sig så mycket med henne.

I herrarnas rökrum satt under tiden professorn med sin cigarr och en bok. Musiken och det muntra glammet i det stora rummet näst intill varken störde eller lockade honom. Han hade ej kommit hit för att roa sig, bara för att vila och läsa sådant som han under terminerna ej hann med. Men han tyckte om att se andra ha roligt. I allt som icke rörde hans arbete betraktade han sig som åskådare blott. Men i kväll hade han oförvarandes fallit ur rollen ett ögonblick. Den handling han utfört hade ju varit den obetydligaste bland de obetydliga, men den hade fått duga i brist på bättre och hade sprungit fram ur en impulsiv känsla, som han ej trott sitt sedan några år tillbaka efter en synnerligen smärtsam erfarenhet domnade hjärta mäktigt.

Bland alla de nya ansikten han fått se här på pensionatet hade ett från första ögonblicket tilltalat honom starkt. Det var ett ungt, tankfullt flickansikte med ett uttryck som tydde på anspråkslöshet och vana vid att bli tillbakasatt. Det var också omisskännligen intelligent och skvallrade om en rik själ, som ännu ej blivit medveten om sin egen begåvning. Halvt mekaniskt hade han iakttagit det där ansiktet, men när han så fått se en barnsligt intensiv besvikelse och en kort strid mellan samvete och böjelse avspegla sig i de ungdomliga dragen, hade han blivit medveten om sitt intresse. Det hade intresserat honom att se hur hon skulle välja, den lilla, och han hade känt en besynnerligt stark tillfredsställelse, då han sett henne välja uppoffringen. Det var ju blott en obetydlighet det rört sig om, men han var av den uppfattningen, att det just är i småsaker som karaktären röjer sig och här tyckte han sig spåra en karaktär.

Där han nu satt och läste, tänkte han mindre på bokens innehåll än på den unga flicka han ännu knappt mer än hälsat på. Det roade honom att minnas hennes överraskade och undrande blick, då han tagit kappan för att hålla den åt henne, och den förlägenhet varmed hon tagit emot hans lilla artighetstjänst tycktes honom bekräfta hans förmodan, att hon ej var van vid uppmärksamhet. Han beslöt att begagna första tillfälle att närma sig henne ytterligare. Hon hade omedvetet kommit en sträng, som han trott brusten, att dallra i hans inre, en vek och öm sträng, som förut hanterats illa av en känslolös kvinnohand ...

Aldrig i sitt liv hade Hedvig haft så roligt som denna sparkstöttingsfärd, och hon hängav sig åt nöjet med all sin uppsparade och ungdomliga förmåga att njuta. Härligt var det att susa utför backarna och att med dessa kraftiga, jämna tag föras fram längs de vita vintervägarna genom snötyngda skogar och se alla de betagande utsikter, som då och då öppnade sig, men det var dock intet av allt detta som gjorde färden så enastående i Hedvigs erfarenhet, det var att känna sig omsluten av denna faderliga och varma ridderlighet, som professorn förstod att låta komma sin lilla dam på sparkstöttingen till del.

Men plötsligt stördes Hedvigs glädje av samvetsagg över att hon kunde ha så roligt, när hennes syster låg hemma i huvudvärk.

— Hur är det? Drar det ett moln över solen? frågade professorn.

Reflektionslöst njöt hon av att finna sig vara iakttagen med denna otroligt fina uppmärksamhet, som tycktes se varje skiftning i hennes känsla, och hon svarade oförbehållsamt.

— Det känns så hårdhjärtat och elakt av mig att kunna ha så här oerhört roligt, fast min syster ligger hemma och har så ont.

— Men hon får ju inte mer ont, därav att ni har roligt, svarade han, undrande över den innerliga tillfredsställelse det gav honom att höra att hon hade så roligt med honom.

— Nej, det förstås, men jag känner mig ändå hjärtlös.

— Ni var inte hjärtlös i går afton, då ni offrade ert nöje för hennes skull.

— Å, det gjorde jag så ovilligt. Professorn kan inte tro så harmsen jag var över det först.

— Först? Inte sedan?

— När jag kom ut under stjärnhimmeln gick harmen över.

— Vad kunde stjärnhimmeln göra åt den saken?

Det låg ett så vinnande intresse i hans röst, att hon blev meddelsam, vilket hon annars av pur anspråkslöshet aldrig var.

— Den är så hög och stor, att man själv och allt som upprör en blir så obetydligt.

— Den för tanken mot oändligheten och Gud, instämde professorn.

Efter detta tego båda en stund, det fullkomliga samförståndets lyckliga tystnad ...

Även denna kvällen måste Hedvig offra aftonens nöje för Sigrids skull, men nu var det ingen uppoffring för henne, ty professorn följde henne inte bara ut i tamburen utan ända fram till hennes stuga, där de stodo en stund tillsammans under stjärnorna och utbytte i få ord djupa tankar om oändligheten och Gud och människohjärtats längtan och kamp att komma ur stoft och synd dit upp.

När Hedvig sedan lagt sig och tänkte tillbaka på den gångna dagen, fann hon den vara den innehållsrikaste dag hon hittills genomlevt, hon kände det som om den fört henne in i en helt ny värld full av underbara möjligheter.

Nästa dag var Sigrid fri från sin huvudvärk och trädde ut ur sitt rum full av iver att ta skadan igen med att nu roa sig av hjärtans lust.

Sigrid såg ej bättre ut än Hedvig, snarare motsatsen, men hon hade det odefinierbara något som kallas herrtycke och var van att bli omtyckt och eftersökt. När därför på skidturen i dag professorn höll sig till de båda systrarna, föll det ej Sigrig annat in än att det var för hennes skull. Han var också den av herrarna som slog mest an på henne, och hon uppmuntrade honom livligt och lade helt beslag på honom.

Hedvig var van att stå i systerns skugga och brukade ej lida av det, bara ta det som helt naturligt och oundvikligt. Men i dag led hon av det, led intensivt. Det föll henne dock ej in att försöka uppta någon tävlan; hon blev tyst och försökte resignera. Det var ju bara naturligt att professorn ej mer skulle se henne, sedan han fått lära känna Sigrid, tänkte hon.

Den kvällen var det intet som hindrade Hedvig att vara med i jullekarna. Men hon hade intet nöje därav. Hon plågades av att se hur Sigrid och professorn tycktes höra ihop i leken, och hon plågades ännu mer av sitt eget hjärta; det var blivet så tungt och missunnsamt.

Omärkligt smög hon sig bort, tog hatt och kappa och gick ut under stjärnorna.

Var det verkligen bara ett dygn sedan hon stått här med professorn och känt sig så högtidligt lycklig? Hon frågade sig självrannsakande varav lyckan bestått. Om det verkligen varit blicken mot oändligheten och Gud, som varit själen däri, borde hon ju kunna erfara den nu med. Men hennes hjärta var tungt och oroligt, och hon kände en stygg missunnsamhet, som stod i strid med Gud och skymde bort honom.

Sakta gick hon fram mellan snövallarna och såg upp i stjärnhimmeln för att lugna sitt sinne. Hon kom in på en mindre väg, där granarna stodo tätt, gröna under snön.

Hon lyfte sin ande i bön till Gud, sade honom hur nedstämd och stygg hon kände sig och bad om hans hjälp.

Den kom genom en gåva han givit henne. Hennes hjärtas stämning göt sig i rim och rytm. Hon grävde i kappfickan, fick tag i sin lilla anteckningsbok med penna och satte sig i en snödriva och skrev ned de strofer, vari hennes hjärta utgöt sin besvikelse utan att nämna den och tackade Gud för hans hjälp. Hon hade den gudagåvan, att varje smärta hon led blev en dikt.

Med återvunnen jämnvikt reste hon sig omsider ur drivan för att gå hem. Men hon hade ej gått många steg, förr än någon kom emot henne på den smala stigen. Det klack till i hennes hjärta av glädje och överraskning.

— Varför smög ni er bort? Var det inte roligt längre därinne? frågade professorn.

Det lyste i hans lugna ögon, och Hedvig hade en förnimmelse av att han även nu visste precis allt vad hon känt. Men det förunderliga var att det ej plågade henne att känna sig genomskådad av honom, sluten och blyg som hon annars var.

— Jag saknade er, fortfor han utan att vänta på svar, och då jag såg att er hatt och kappa var borta, gick jag ut och sökte er. Jag tyckte mig se era spår i snön, och se, jag såg rätt.

— Att ni saknade mig! undslapp det Hedvig.

Han hörde både glädjen och förvåningen i detta lilla utrop och värmdes.

— Visst gjorde jag det. Jag känner det som så, att vi under gårdagen hann bli verkliga vänner. I dag har vi inte råkats, fast vi varit tillsammans, och det känns tomt.

Så lugnt och naturligt han sade det, och inte som om det vore världens största under att han kunde känna så! Å, sprängande lycklig hon nu blev med ens!

— Kan vi inte gå lite utåt vägen? föreslog professorn.

Den vandringen glömde ingendera av dem någonsin. Under den tog deras vänskap ett jättesteg in i kärlekens värld. Han lockade ur henne det mesta om hennes förhållanden och talade med henne om sig själv. Hon fick veta hur ensam han var. Hon fick också veta att han för några år sedan haft en hitter erfarenhet, som han trott skulle sätta sin prägel på hela hans framtid, men nu kände han till sin glädje att bitterheten försvunnit och hans domnade hjärta återfått känseln. Han tog det som en gåva av Gud ...

Efter den kvällsvandringen kände Hedvig ej mer den där svidande oron, då Sigrid lade beslag på professorn, ty hon hade nu medvetandet att han dock var hennes; hon hade ju fått hans förtroende. I sällskap sökte han henne ej framför andra, men han sökte ensamheten med henne, och efter varje samvaro på tu man hand, hur kort den än var, hade de kommit varandra närmare. Båda kände som om de alltid hört ihop, fast de först nu träffats. De sexton årens skillnad i ålder tycktes blott ge ökad innerlighet åt den ännu outtalade känsla som förenade dem.

Efter hemkomsten från dalavistelsen gjorde professorn visit i de båda systrarnas hem och blev bekant med den övriga familjen.

Alla utom Hedvig trodde att det var för Sigrids skull han kom. Stor blev därför förvåningen, då han friade till den lilla förbisedda Hedvig. Allra mest förvånad blev Sigrid, som aldrig tänkt sig möjligheten att bli åsidosatt för systerns skull. Hon var van att ge korgen men hade varit tveksam, om hon skulle göra det denna gång också eller ej. Nu besparades henne emellertid valet, och det var ej utan att icke det grämde henne. Men hon fann sig dock genast och unnade systern hennes lycka. Hon höll mycket av Hedvig och det var icke avsiktligt hon hittills ställt henne i skuggan.

Men den lilla fästmön utvecklade all sin älsklighet lik en blomma som fått både skugga och sol i välbehövlig omväxling.

Då Sigrid såg det, blev hon betänksam och varsnade vid jämförelsen mellan sig och systern för första gången en brist hos sig själv. Hon hade tagit kärleken mest på lek och roat sig med den, Hedvig däremot tog den på allvar och glömde helt och hållet sig själv för den hon älskade.

— Hon har hjärta. Har jag då intet? frågade sig Sigrid begrundande.

Denna fråga fördjupades, varefter hon såg, hur systern och hennes trolovade älskade fram det bästa hos varandra och togo sin kärlek som en gåva av Gud.

I en förtrolig stund visade Hedvig fästmannen sina verser och däribland även den hon skrivit den där kvällen, då hon trott att han ej mer skulle se åt henne.

Professorn blev överraskad och förtjust i hennes dikter för den begåvnings skull, varom de vittnade, men ännu mer för den djupa religiositet de voro uttryck för. Han visste, att han fått en flicka med gott hjärta, men nu fann han därtill att den källa varur detta hjärtas godhet härrörde, var av det levande vatten han genom missräkning och sorg drivits att törsta efter allt mer och mer.

— I den här dikten är Gud din tröst, sade han, och det är mycket det, men i andra är han ännu mer för dig; du känner tydligen hemligheten av att ha din glädje i Gud. Den hemligheten måste du lära mig. Vill du det?

— Skulle jag lära dig något? Du som står så över mig i allt!

— Icke i detta. Men jag vill komma därhän. Och jag tror Gud har tagit mig om hand för att dana mig efter sin vilja. Hagelstorm och oväder har gått över mig; nu strålar hans solsken fram, sedan han givit mig dig. Älskling, vi måste hjälpa varandra att ha vår glädje i Gud. Först då kan ingenting ta vår glädje ifrån oss. Varandra kan vi förlora, i döden om inte förr, men honom aldrig.

LÄXAN

I fru Ester Herbertsons enda solfönster stod en stor bur, och i den framlevde en grann och illmarig papegoja sina dagar.

Hon var komm en långväga ifrån. Fru Herbertsons man, som varit sjökapten, hade köpt den av några portugisiska sjömän i någon sydamerikansk hamn på den långresa som blev hans sista. Sedan han dött i en febersjukdom och sänkts i havet, tog man vara på hans tillhörigheter, däribland papegojan, och sände med första lägenhet alltsammans hem till hans änka i Sverige.

Fru Herbertson tänkte först sälja papegojan, men en morgon, då hon missmodig och nedstämd kom in i rummet, hälsades hon av sin döde mans favorituttryck: ”Friskt mod! Nya tag!” Icke blott orden, utan också hans käcka tonfall återgavs troget.

Häpen blev fru Herbertson stående och stirrade på papegojan, som tillropat henne denna högst oväntade uppmuntran.

Efter den stunden tänkte hon ej mer på att sälja fågeln. Inte för något pris skulle hon ha velat skilja sig från den.

Hon försökte sedan ofta få fågeln att upprepa de där orden, men papegojan var egensinnig och sade bara vad hon själv ville. Det var åtskilligt men ingenting som fru Herbertson eller någon av hennes bekanta kunde förstå. Antagligen var det portugisiska uttryck, dem hon lärt av sina förutvarande herrar, innan Herbertson

köpt henne.

— Jag tycker det är kusligt att höra Gojan sitta och säga saker som jag inte förstår. Det kan ju vara både svordomar och annat fult. Vem vet vad portugisiska sjömän lärt henne! brukade fru Herbertson säga till sina vänner.

Det misstänkta var också att fågeln ropade ut dessa obegripliga ord med påfallande råa tonfall.

Dels för att vänja papegojan av med dessa tonfall och ord, dels också av ömhet för fågeln, brukade fru Herbertson tala med mild och smeksam röst till henne. Papegojan lyssnade, kråmade sig men vägrade att säga efter. Då det behagade henne att svara alls, gjorde hon det med oartikulerade skrik eller med något av de där utländska uttrycken. Blott då hon var vid synnerligen gott lynne belönade hon sin matmor med sin siste husbondes uttryck, tydligen det enda han hunnit lära henne. Men det var ej ofta hon hugnade sin matmor med det, ty Gojan var en vresig fågel och oftast vid dåligt lynne.

Det lilla hushållet bestod utom av matmor och papegoja även av en ung flicka, hälften tjänarinna, hälften fosterdotter. Någon tid innan Gojan gjort sitt inträde i hemmet, hade Lotten kommit dit. Hon var dotter till kapten Herbertsons bror och då hon blivit föräldralös utan andra ägodelar än kläderna på kroppen, hade hennes faster tagit henne till sig.

Man tyckte det var mycket snällt av fru Herbertson att göra detta; hon hade det ju själv så smått. Lotten fick emellanåt höra av fasterns vänner hur tacksam hon hade skäl att vara.

Men fru Herbertson själv såg intet berömvärt i denna sin gärning.

— Det är bara min enkla plikt att ta flickan till mig, sade hon.

Som eget barn ansåg hon sig ha upptagit Lotten. Men det var i så fall ej som ett älskat, utan som ett mycket strängt efterhållet eget barn, fast därom var fru Herbertson ej medveten. Hon visste ej av att något fattades i hennes förhållande till Lotten.

Själv var hon mycket arbetsam och duglig och ända till pedanteri ordentlig. Naturligtvis måste hon uppfostra flickan efter sitt eget mönster. Att detta ej gick utan gnissel var väl ej hennes fel. Flickan var tanklös och slarvig, som de flesta unga, och måste hållas till arbete och ordentlighet, menade fastern. Hon såg det ej som fel hos sig, snarare som en oundviklig nödvändighet att vara sträng och stundom otålig mot Lotten, då denna ej fullgjorde sina åligganden till sin fasters fulla belåtenhet.

— Lotten! Kom hit! Det här duger inte alls, det måste göras om! hette det ofta.

Eller: — Lotten! Kom hit! Skynda på! Du släpar då benen efter dig, o. s. v. i den stilen.

Stackars lilla Lotten gjorde sitt bästa, men det hände allt att hon grät i smyg. Ej över att hon måste arbeta eller hölls till att vara ordentlig, men däröver att hon aldrig fick någon vänlighet. Ibland, då hon hörde fastern sitta och tala smeksamt med papegojan, undrade hon hur det skulle kännas att själv någon gång av fastern bli tilltalad med det där tonfallet ...

Det var sista söndagen i advent. Fru Herbertson var förkyld och ansåg det rådligast att hålla sig inne, varför hon skickade Lotten ensam till kyrkan och själv satte sig i solfönstret med sin bibel och en andaktsbok. När klockorna ringde samman, slog hon upp bibeln och började läsa dagens text där. Sedan hon läst den, övergick hon till utläggningen, som stod i den andra boken.

Hon läste långsamt och begrundande. Hon var så verksam och hade så mycket om sig jämt, att det ej var ofta hon som nu unnade sig en stilla stund till eftertanke.

Bäst det var väcktes hon ur sina tankar av papegojan. Det var varken de obegripliga uttrycken eller kapten Herbertsons sentens utan något alldeles nytt Gojan denna dag plötsligt hägnade sin matmor med.

— Lilla vackra Gojan, lilla Gojan!

Till sin häpnad och glädje igenkände fru Herbertson sin egen röst med dess smeksamma tonfall. Hon smålog förnöjd.

Men så kom det omedelbart i helt förändrad ton, barskt och otåligt:

— Lotten! Kom hit! Lotten!

Även nu igenkände fru Herbertson sin egen röst, men dess troget återgivna tonfall var icke smickrande.

Förtjust över sin nyförvärvade färdighet, upprepade papegojan gång på gång de båda tilltalen med deras så motsatta tonfall.

Men fru Herbertson var icke lika förtjust som fågeln över dennas nya ordförråd.

Leendet dog bort på hennes läppar, och hon blev betänksam, där hon satt och hörde på fågeln och tänkte på, att snart nog också andra skulle komma att få höra detta och dra sina slutsatser. Vartdera utropet för sig vore ej så farligt, men sammanställningen var fatal.

Fru Herbertson höljde över buren med en schal.

Misslynt över behandlingen ropade papegojan bara högre, men nu var det de främmande orden, och hon skrek dem på ett sätt, som mer än någonsin övertygade hennes matmor om att det måste vara svordomar. Hon täckte av buren igen. Det var inte lönt att försöka tysta den fågeln!

— Det är bättre du säger mig en obehaglig sanning än att du svär, sade hon med ett leende av humoristisk resignation till papegojan, som slog volt i sin järnring, bet i gallret och plirade på sin matmor.

Fru Herbertson stod några ögonblick tankfull och betraktade djuret och gick sedan ut i köket och började syssla där.

När Lotten kom hem från kyrkan, var kaffet kokt och brickan i ordning med det bästa dopp.

— Kommer det främmande? frågade hon, en smula rädd att fastern skulle tycka att hon dröjt för länge borta.

Hon hade verkligen gått en liten omväg hem för att få luft.

— Inte vad jag vet. Sätt dig nu, så ta vi oss en tår. Du är nog hungrig.

Lotten satte sig undrande. Så vänligt hade fastern ännu aldrig talat till henne. Vad kunde väl ha hänt?

Bäst de sutto, ropade papegojan ut sina båda nya meningar med de motsatta tonfallen.

Lotten såg hastigt upp, och ofrivilligt sökte hennes blick fasterns ansikte.

— Hon har fått nytt i sitt ordförråd, och du hör nog, vem hon härmar, tänker jag, anmärkte fastern torrt.

Det låg ett strävt leende kring munnen, och i ögonen låg det något som Lotten ej trott den barska fastern i stånd till. Det låg något likt ett ödmjukt erkännande i den fasta blicken. Lotten satt stum av undran. Vad gick åt den stränga fastern?

— Genom den fågeln har jag i dag fått en läxa, som jag hoppas ska göra mig gott, fortfor fastern och tillade nästan vekt: Och dig med, stackars liten!

O, det vänliga tonfallet! Var det sant att det gällde henne och inte fågeln? tänkte Lotten. Det var inte smeksamt, men vänligheten i det var djupare än smeksamheten. Fastern skrattade lite och såg bort mot fågeln.

— Hädanefter får jag hålla mig själv till att tala vänligt till dig, om inte för annat så för att vänja Gojan av med det där fula tonfallet, sade hon på sitt torra humoristiska sätt, som hon gärna tillgrep för att dölja sin rörelse, när hon blev rörd.

Med ögonen alltjämt fästa på fågeln fortfor hon att tala till flickan.

— Jag har kanske varit otålig och till och med förefallit ovänlig mot dig, barn, men jag menar bara väl med dig. Kom ihåg det!

Lotten satt alltjämt stum. Hon kunde inte hitta på något att säga, men hon var så rörd och glad. Hon kände att hon nu verkligen höll på att få ett hem här hos fastern, det hade hon ej haft hittills.

— Friskt mod! Nya tag! ropade papegojan.

Fastern vände på huvudet och mötte Lottens blick, och de logo båda mot varandra.

— Ja, det ska bli nya tag, sade fastern vekt och beslutsamt och strök smeksamt med hård och ovan hand flickan om kind och haka.

Impulsivt fattade Lotten den handen och kysste den. Med detta varma tillmötesgående vann hon ett djupt insteg i fasterns i grunden välvilliga, om än ofta under en kärv yta dolda hjärta.

Och det vart hem omkring dem båda och högtid i deras hjärtan.

JULGRISEN

— Jag vet mig rakt ingen råd med grisen, han skriker ju i ett, sade mor med ett bekymrat uttryck i sina blå ögon.

Hon hade alltifrån barndomen haft ett strävsamt liv, hon mor. Och inte minskade arbetet för henne, när hon började åldras. Far, mannen hennes, och sönerna kunde ha ledigt om söndagarna och även ha tider då det inte var så brått för dem, och dottern, som var ung, fick ledigt att vara med sina jämnåriga ibland, då mor tog allt arbetet. Men ingen gav mor ledigt. För henne var det att stå i jämt, vardag och söndag, sommar och vinter, dag ut och dag in. Var det ingenting annat, så var det matlagningen och så djuren på gården, som måste ha sin tillsyn inte bara en gång, utan minst två gånger om dygnet. Kor och getter skulle mjölkas, de och fåren och hönsen och grisen skulle fodras och vattnas. Det gick inte an att försumma dem en enda dag. De togo mors tid och kraft i anspråk, alla dessa djur, men i gengäld försågo de familjen med mat och inkomster.

Och de gjorde mer än så. Har man hjärta, kan man inte syssla med djur utan att fästa sig vid dem, och det ger alllid ökat innehåll åt livet att tycka om, även om det bara är djur. Och mors hjärta rymde inte bara mannen och barnen utan också djuren. Sina kor kände hon och var förtrogen med deras olika temperament. Skällkon var för henne den vän som hon kunde lita på. Mor var mycket tacksam mot skällkon, ty denna kom alltid hem med hela sin flock om kvällarna, även sedan svampen börjat och granngårdarnas kor läto förleda sig att dröja borta hela nätterna ibland.

De smeksamma getterna voro riktiga små personligheter; även de skygga fåren och de dumma hönsen kunde visa individualitet, så att mor särskilde dem från varandra ej blott efter deras utseende utan också efter hurudana de voro.

De flesta av dessa djur voro födda på gården och hade vuxit upp under mors vård. Annat var det med grisen. Han kom ny för varje år, kom som en liten ensam kulting långväga ifrån och hann inte växa sig in som en individ i djurförsamlingen, innan han slaktades.

Det var nog alltid lite bekymmersamt med griskultingen när han först kom, liten och ensam, tagen från mor och syskon och barndomsstian och grisgården, där han hittills haft sin värld, för att släppas in i sin kätte borta i ladugårdens mörkaste vrå. Det var inte underligt att han hade svårt att bli van och trivas, men så förtvivlad över ensamheten som detta års lilla griskulting var hade ingen förut varit. Mor visste sig ingen råd med honom. Man kunde ju förstås låta honom skrika, tills han tröttnade, men det var inte lätt att göra det heller. Både öra och hjärta pinades av att höra på den lilla stackaren.

Det tröstade honom nog för stunden, om man talade med honom och skrubbade honom, men gjorde honom bara ännu mer förtvivlad, när han sedan blev ensam igen. Inte kunde man ha tid att sällskapa med honom heller.

Då fick mor en ingivelse. Hon hade just två lamm i fårfållan. Dem lade hon till grisen.

Och se, det hjälpte. Lammen förstodo till fullo sin uppgift; det var alldeles som, om de också pinats av den stackars lilla övergivna enslingens jämmer och förstått orsaken därtill, ty de lade sig genast på var sin sida om lillgrisen, tätt, tätt intill honom. Och där låg nu grisen nöjd och tyst mitt emellan dem. Det var sällskap han saknat. Nu hade han det och därtill den behagligaste värme från sina båda små tröstares ulliga kroppar.

Men så kom våren. Sommarbetet stack upp ute på markerna. Ladugården öppnades, och alla djuren, så när som på grisen, släpptes ut, också de båda lammen.

Nu var grisen ensammare än förut; han var ensam icke blott i kätten utan i hela ladugården. Hönsen höllo visserligen fortfarande till där, men bara när de sovo, och dessutom voro de inte mycket sällskap för en gris. Då kor och getter kommo hem om kvällarna, togos de in i sommarladugården, som låg högre upp i backen, närmare skogen. De båda lammen voro ännu ej stora nog att följa de fullvuxna djuren, utan gingo hemma kring stugknuten och betade det korta, mustiga gräset på gårdsvallen. De sovo i ladugården om nätterna, men när de släpptes ut om morgnarna och grisen inte fick följa med, var det dubbelt ensamt och dystert för honom. Ute kunde solen stråla från den klaraste himmel, men till honom i hans kätte under trappan till loftet nådde aldrig en stråle. Ögon hade han som andra djur, men de måste vänja sig att se i skumrasket, ty något annat blev det ej för honom.

En morgon hade han lyckats på något sätt trassla sig ur sin kätte, och när ladugårdsdörren öppnades för lammen och hönsen, trängde sig lilla nasse med, ivrig att komma ut, han som de andra. Men han blev inmotad och instängd i sin kätte igen, han ensam.

Fast grisens lott alltjämt var mest lik ett martyrium, skrek han dock ej mer. Han hade glömt mor och syskon och vant sig vid sina nya förhållanden. Utan förmåga att själv fatta hur mycket han måste umbära njöt han av det lilla minimum av livsglädje, som bestods honom. Mat fick han och en halmtapp att sova på. Denna var så pass stor, att han kunde krypa in i den helt och hållet, så att mor inte såg honom, när hon kom med maten. Men han hörde henne alltid och kom rusande till sin ho för att börja sluka maten redan innan den hunnit ur ämbaret. Att äta var ju hans största och så gott som enda fröjd.

Golvet i hans kätte var ej träbelagt som i den övriga ladugården, därför kunde han förnöja sig med att böka i

jorden med trynet, som han var skapt till att göra, men aldrig hittade han något roligt i den jorden, så nog var hans liv enformigt. Men som han ej numera mindes något bättre, jämrade han sig ej. Som hans husbondefolk gåvo honom mat att äta, halm att ligga på, någon gång gjorde rent åt honom och till och med en och annan gång läto honom vara ute och springa omkring en stund på gården, drömde icke de heller om att hans lott var ett martyrium.

Skulle det ha fallit dem in att reflektera över hans lott, så kunde de ha jämfört den med hur mycket sämre en och annan gris på andra gårdar hade det. Far, som brukade gå omkring och slakta, visste nog han, hur illa folk kunde ha det ställt för sin gris ibland. En gris t. ex. hade levt instängd i ett täckt skjul utan fönster och så litet, att det stackars djuret bara haft utrymme att vända sig därinne. Trägolvet hade varit betäckt med ett fotstjockt lager vidrig smuts. Bara vid de tillfällen då man hällde maten i hans ho öppnades dörren. Under ett par minuter fick han då lite luft och dager. Först när han skulle slaktas, fick han komma ut på Guds gröna jord under himmelen. Men då ville han inte ut, antingen han nu anade att man tänkte döda honom, eller han fruktade dagern, som man alldeles vant honom av med. Dödsdömd hade han ju varit från början, och värre än den värste förbrytare hade han hållits fängslad hela sitt lilla liv under tiden före dödsdomens utförande, och ändå var han inte värre än ett ungt litet djur, som aldrig gjort någon varelse för när.

Far skakade betänksamt på huvudet, när han talade om hur han funnit den grisen. Han tyckte det var orätt att hålla ett djur så. Den gången hade han mera känt sig som en befriare för det stackars djuret än som dess slaktare.

Jämfört med hur den grisen haft det, hade ju deras lilla gris det furstligt. Men ändå kom det en dag till gården en som ville göra nasses fångenskap ännu mildare. Det var en sommargäst, som tyckte mycket om grisar, icke bara som fläsk utan ännu mer som levande varelser.

Under sin sommarvistelse på gården gick hon gärna själv med överlevorna från sitt hushåll till grisen, som blev stormförtjust över extramålet. Sedan lammen kommit ut på bete, hade nasse fått en liten kalv till sällskap. Kalven var ännu för liten att gå i kalvhagen och hölls därför i en kätte bredvid grisens. Mor hade tagit bort stängslet mellan dem, så att de dels fingo mer utrymme och dels bättre kunde sällskapa med varandra. De voro de bästa vänner och lågo alltid tätt tillsammans, när de sovo. När då grisen fick sitt extramål, grymtade och sörplade och väsnades han i sin belåtenhet, så att hela ladugården kunde förnimma att ett väldigt ätande pågick. Hönsen, som satt sig till sin middagslur på sina pinnar uppe under taket, vaknade och kommo nedregnande i det fåfänga hoppet att få vara med om kalaset, och kalven kom framvinglande på sina långa ben. I hopp om att komma åt något av läckerheterna grep han det han kunde få fatt i, vilket var nasses öra, och på det sög han vilt, men såg snopen ut.

Sommargästen talade med far och bad så bevekande om en liten gård åt grisen, att far efter åtskilligt funderande verkligen en dag grep sig verket an. Nog tyckte han det var onödigt, men han var medgörlig av sig och godhjärtad och ville därtill få frid för den envisa sommargästen. Därför satte han upp en gärdesgård, som tillsammans med en uthusvägg och ladugårdsväggen bildade en gård. Sedan återstod att skaffa en utgång dit genom ladugårdsväggen, så att grisen skulle kunna gå ut och in. Till den ändan bände far bort ett par stenar ur ladugårdens grund. Och knappt var det gjort, förrän grisen kom utfarande, nyfiken att se vad som stod på.

Han var ännu så ung, bara halvvuxen, och greps av förtjusning, luffade runt omkring på sin nya gård, undersökte allt, bet av gräset och bökade med hjärtans lust i jorden. Härute hade han dager och luft och en relativ rörelsefrihet. Han njöt tydligen och visade sin glädje så påtagligt, att far måste småle belåten och kände sig verkligen ha fått lön för mödan.

Grisens gård kom också att kosta mor åtskilligt besvär, då hon varje kväll måste klättra in i kätten och täcka

för gluggen med bräder för att intet obehörigt djur under natten skulle kunna lista sig in och oroa ladugårdens djur. Samma besvär måste hon göra sig också varje morgon för att ta bort bräderna, så att nasse skulle kunna komma ut och in under dagen. Men hon gjorde det utan att knota.

När hösten kom och det blev kallt, måste stenarna läggas tillbaka och nasse avstå från sin gård. Men då var det också tid för de andra djuren att från sommarbetet flytta in i ladugården för vintern, så det blev sällskapligt och trevligt därinne. Dessutom hade nasse nu inte så lång tid kvar att leva, om han skulle hinna bli färdig till jul att på sitt sätt bidraga till festligheterna.

Han var nu fullvuxen, stor, frodig och frisk. Sjukdom och ålderdom behövde han aldrig lida av. En dag förpassades han från sin jordiska tillvaro av far, som kunde konsten att slakta så, att djuret knappt märkte vad som stod på, förrän det var över.

Sedan tillreddes nasses kvarlevor, och när julen kom, fick han vara med på själva julbordet, och säkert är, att han inte smakade sitt husbondfolk sämre, därför att de kunde ha medvetandet att ha gjort hans korta liv så drägligt för honom som det stått i deras makt att göra, och att de till och med gjort sig besvär för det.

Det finns ingenting så vardagligt och obetydligt, att det ej kan och bör inrymmas inom ramen för praktisk kristendom, och det finns ingen varelse, ens bland djuren, som människan har rätt att utesluta ur sin barmhärtighet. Av ren tanklöshet felas nog ofta mot djuren, och bland dessa kanske mest mot de stackars grisarna, som man flerstädes tycker kunna ha det hur som helst, bara de få mat och bli feta till slaktdagen. Men också de höra till Guds skapelse och ha sin rätt till hänsyn, medan de leva sitt korta liv.

Hela skapelsen våndas och suckar efter sin befrielse vid Guds barns uppenbarelse, men redan nu kan åtskilligt göras för att lätta kreaturens suckan i stället för att, som nu ofta sker, göra den tyngre och bittrare än den behövde vara. Och i detta verk bör Guds folk gå i spetsen, var och en i sin omgivning och vardagsgärning, de som själva ha djur om hand medelst behandlingen av dessa, och de som inga djur ha genom att söka inverka på dem som ha sådana. Det är i sådant syfte denna lilla teckning i all sin anspråkslöshet är gjord. Och den passar nog heller inte så illa just vid julen, då hela kristenheten samlar sina tankar kring det heliga barn som lät sig födas bland husdjuren i ett stall.

ALLEGORI

Det var en gång en yngling, som var mycket stolt, och ingen undrade därpå, utan alla tyckte att han hade skäl till det. För det första var han ju så underbart vacker, gick med högburet huvud och ståtlig hållning, och för det andra var ej hans tal likt vanliga människors. I hans ord lågo djup vishet och poetisk skönhet; oftast talade han i rytm och klangfull vers, och aldrig tycktes det kosta honom den ringaste möda. Ynglingen var människans Snille. Han kände sig född att härska, och en dag begav han sig ut att erövra världen. Det tycktes bli en lätt sak för honom. Var han drog fram föll folk ned för hans fötter och hyllade honom. Man satte en strålande krona på hans huvud, hängde en purpurmantel över hans axlar och satte en gyllene spira i hans hand. Hans erövringståg liknade ett triumftåg.

Det första rike han kom till var vetenskapens. Här sutto lärde män av alla slag med glasögon på näsan, tjocka, dammiga luntor och mikroskop framför sig och försänkta i djupa funderingar över livets alla företeelser. Snille talade med dem, och de häpnade. Lätt fann han förklaring på dunkla gåtor. Man kände hans överlägsenhet och hyllade honom. På samma sätt gick det för honom i de sköna konsternas land. Här var han självskriven konung, här hade man dyrkat honom redan innan man sett honom.

Ibland hände det dock att han stötte på motstånd, men han förstod alltid att övervinna detta.

Han kom till guldets land och fordrade fritt intåg och underkastelse. Men landets väktare svarade:

— Här slipper ingen in, som ej har krämarsjäl.

Då log Snille, och det blev som solsken runt omkring. Han vände sig till de beundrande skaror som följde honom, och han talade vackert till dem om sitt förakt för guldet och om det oerhörda i att han, som var född till härskare, skulle bli en krämarsjäl. Det var stolta ord, och folket ropade bifall.

Invånarna i guldets land kommo för att höra vad som stod på, men då teg Snille; han ville icke tala inför dessa krämarsjälar, som vägrade att hylla honom, men han lät sina följeslagare orda vitt och brett om hans stora snille. Invånarna i guldets land blevo härigenom allt ivrigare att få höra Snille. De gåvo honom guld och mera guld. Till sist bevektes han och började tala så hänförande, att väktaren glömde bevaka porten. När Snille slutligen reste sig i all sin kungliga prakt och gick in i landet, tänkte ingen på att hindra honom, utan alla jublade.

En annan gång kom han till dumhetens land.

Här var kalt och fult. In kom han utan svårighet, men ingen tycktes drömma om att hylla honom. När han talade tittade folket på honom utan att begripa ett dugg av visheten och skönheten i hans tal. Då ropade skarorna som följde honom:

— Sen I icke att Snille står ibland eder, hören I ej att han talar, förstån I ej hans vishet? O, edra dumhuvuden!

Då vaknade folket i dumhetens land med ens upp. Jaså, det var Snille, som var kommen till dem, och han talade vishet. Alla andra hyllade honom; då måste de göra så med. Och allt folket i dumhetens land knäföll för Snille. De dyrkade honom högre till och med än alla andra gjorde, ty med ivern av sin hyllning ville de dölja hur föga de begrepo av hans tal.

Sedan kom han till avundens rike. Där ville alla vara snillen själva, men ingen ville erkänna någon annan för att vara det. Därför ville de först ej alls höra på Snille. Då ropade han en av dem till sig och började viska med honom. Denne såg alltmer belåten ut och blickade skadeglad på de andra. Dessa blevo avundsjuka och ville veta vad det viskades om.

— Jag lär honom konsten att överlägsna er andra, sade Snille.

— Det är nedrigt, det får du ej! ropades i korus.

— Hyllen mig, skall jag lära alla, sade Snille.

— Nej, icke alla, bara mig, bara mig! ropade varenda en.

— Jag skall lära den mest, som hyllar mig mest, lovade Snille.

Och det blev ett hyllande, ett krypande och fjäsande värre än han någonsin varit ute för förr. Så hade han erövrat avundens land.

I skönhetens rike kom drottningen själv honom till mötes med allt sitt folk. Snille tjusade henne genast, och när han begärde hennes hand, räckte hon honom den med glädje och hänförelse.

Hela världen föll honom till fota. Allt motstånd förstod han att betvinga, och alla vann han. Och allt större blev skaran som följde honom vart han gick för att klappa händerna åt allt vad han sade eller gjorde. Intet under att hans stolthet växte till övermod. Han var snart ej nöjd med endast världen, utan ville också bli härskare i himmelens rike. Han drog dit med hela sitt stora följe och all sin kungliga prakt och kom till himmelrikets gränser. Dessa utgjordes av en skyhög fjällkedja, så hopplöst brant, att man skulle behövt

starka örnvingar för att nå över den.

Snille gick utmed fjällkedjan för att finna någon väg över eller genom den. Han tvivlade ej på att han skulle lyckas; inom sig kände han ju sin himmelsstormande kraft.

Plötsligt stod han framför en låg port i berget. I porten satt ett barn.

— Vad heter du? frågade Snille nedlåtande.

— Ödmjukhet, svarade barnet.

— Dig har jag aldrig förr sett. Vad gör du här?

— Jag vaktar ingången till himmelriket, svarade barnet.

— Det var bra, släpp då in mig, sade Snille.

Barnet såg allvarligt på honom.

— Jag kan icke. Du är för hög, herre.

— För hög! Just därför att jag är hög passar jag väl för himmelriket, sade Snille överlägset.

Barnet skakade på huvudet och gav Snille en medlidsam blick.

— För att nå himmelriket måste du först gå genom min boning, och där är lågt i tak.

— Öppna porten! befallde Snille.

— Tag av din krona först och böj ditt huvud djupt, sade barnet milt.

— Min krona! utbrast Snille, den lämnar jag ej utanför, och mitt huvud har jag aldrig böjt för någon och vill aldrig göra det heller.

— Då når du aldrig himmelriket, sade barnet och såg på Snille med en blick så full av allvar och medömkan, att denne för första gången i sitt liv kände sig liten.

Men han jagade bort denna känsla såsom sig ovärdig.

Han såg på det älskliga barnet och tänkte att det rike borde vara lätt erövrat, som blott hade en sådan väktare.

— Jag skall smickra barnet och på så sätt vinna det, tänkte Snille, och började besjunga dess skönhet och älsklighet och den underbara makten i dess blick.

— Det var en vacker sång, sade barnet.

— Det var dig jag besjöng, upplyste Snille.

— Mig? Nej, det var icke mig, sade barnet med övertygelse. Det kunde ej alls känna igen sig själv i den vackra bilden.

— Enfald! tänkte Snille nådigt. Nå väl, så vill jag imponera på enfalden.

Och han började tala vishet, den vishet, med vilken han tjusat världen. I det klangfullaste språk uttalade han den.

Ödmjukhet satt försjunken i lyssnande. Detta inspirerade Snille till att tala snillrikare än någonsin. Men när han tystnat satt barnet fortfarande och lyddes.

— Vad säger du om mitt tal? frågade Snille och rörde vid barnet för att tilldraga sig dess uppmärksamhet.

— Har du talat?

— Hörde du mig ej? Du lyssnade ju!

— Icke till dig; Gud talade ett ord i himmelriket, det var till det jag lyssnade, svarade barnet.

— Vad kunde det vara i det ordet, eftersom du för dess skull ej hörde mig, människans högsta Snille?

— I det var livet, svarade barnet.

Snille ryckte på axlarna.

— Jag får väl imponera på barnet med sådant, som sticker i ögonen, det bruka barn förstå, tänkte han och sammankallade allt lysande i den värld han behärskade, och han bjöd alla hylla sig inför Ödmjukhet.

Barnet såg på en stund men tydligen utan att alls beröras av det storartade skådespelet. Men plötsligt förändrades dess uttryck. Barnet vände sig om och såg hänförd uppåt, inåt berget. Snille blev förargad.

— Vad ser du? frågade han.

— Jag ser himmelens härskaror hylla Gud, viskade Ödmjukhet med andakt och kärlek.

Snille uppgav hoppet om att kunna imponera på en som såg så mycket.

— Säg mig, sade han otåligt, finns ingen väg till himmelriket över denna eviga fjällkedja?

— Nej, icke över men under.

— Vad heter vägen?

— Förödmjukelsens dal.

— Vem härskar där?

— Det gör jag.

— Du! Men du vaktar ju porten! Anstår det en härskare?

— I mitt rike, som är himmelens förgård, är den lägsta sysslan den högsta?

— Besynnerligt, mumlade Snille fundersamt men ryckte upp sig och sade i sin vanliga självsäkra ton: Släpp in mig! Jag har underlagt mig världen; nu vill jag bli härskare i himmelriket.

— Där härskar Gud, svarade barnet lugnt.

— Gud! Vem är han? Vem kan väl vara större än Snille?

— Han som skapat Snille.

Snille funderade en stund. Barnets påstående lät ej så tokigt; det var till och med rimligt, förutsatt att han, Snille, verkligen var skapad av någon annan. Han hade ej skapat sig själv, åtminstone inte vad han kunde

minnas. Mycket annat hade han skapat, stora konstverk, lärosystem, stater och lagar men icke sig själv. Vem hade då skapat honom och varför? Barnet hade sagt att Gud gjort det. Med allt sitt snille kunde Snille ej bortförklara detta påstående. Instinktivt vände han sig nu till barnet för att få lösning på frågor som aldrig förr fallit honom in och vilka alldeles förbryllade honom.

— Men om Gud skapat mig, varför gjorde han det?

— Därför att du skulle vinna världen för honom, svarade barnet.

— Men det har jag icke gjort; jag har vunnit den för mig själv.

— Det är ditt brott, och därför vilar Guds dom över dig.

— Men det hjälper ju icke Gud, att han dömer mig. Vad som är gjort är gjort; världen knäfaller för mig och icke för honom.

— Han kan i ett ögonblick göra slut på din storhet; och han kan göra det så, att alla som nu dyrka dig vända sig bort från dig och bävande knäfalla för honom, som ensam är värd att dyrkas. Och han skall göra det i sin tid. Gud ger ej sin ära åt en annan.

— Och mig, vad blir det av mig?

— Du får skammen.

Snille darrade och fruktade.

— Hur skall jag undgå allt detta? Hur skall jag undgå Guds vrede? Göm mig, göm mig!

— Vill du, skall jag följa dig genom förödmjukelsens dal, sade barnet.

— Kan jag då vara säker för Guds vrede?

— Du är säkrast där, fast också i den dalen finnas villostigar. Men om du noga följer mig, skall du hitta till den heliga lund, där Guds vrede en gång drabbat en enda så, att sedan alla som fly dit få förskoning.

— Vad heter den lunden?

— Getsemane.

— O, för mig dit fort!

— Lägg först av all din glans, den passar icke där.

Snille lade ned sin strålande krona inför Ödmjukhets fötter. Dess glans bleknade bort, då barnet såg på den. Den låg där som en bruten krans av vissnad lager. Purpurmanteln blev en trasa och spiran ett rör.

Alla de hyllande skarorna gåvo luft åt sin vrede och utbrusto i hån, då de sågo den de dyrkat stå där avklädd.

Ödmjukhet öppnade porten och vinkade. Snille skyndade dit, förtvivlad över världens hån men ännu mera bävande för Guds vrede. Han ville undfly båda.

Han stötte huvudet mot portens krön.

— Böj dig, sade barnet milt.

Snille lydde.

— Böj dig mera!

— O, jag kan ej.

— Du måste, om du vill in.

Snille böjde sig så djupt, att han kröp på händer och fötter, men porten var så trång, att han ändå ej kom igenom.

— Tag av dina kläder, sade barnet.

— Men då blir jag ju naken!

— Din klädnad duger ej för himmelriket, den måste av. I Getsemane får du en ny.

Snille lydde med tunga suckar. Porten var honom förfärligt trång. Böjd till jorden, naken, sårad och blödande kom han dock igenom till sist.

Han var inne i förödmjukelsens dal. Den tycktes honom så djup och mörk och villsam. Lågt i tak var det; han måste gå djupt, djupt böjd, och det gjorde ont i den rygg som alltid gått rak.

Men allt efter som han gick tätt i Ödmjukhets spår blev det lättare att gå.

— Blir det högre i tak? frågade han.

— Nej, svarade barnet.

— Men jag börjar kunna gå rakare; det gör ej så ont i ryggen.

— Det är därför att du blivit mindre.

Snille tvärstannade. Inte ville han avtaga, han, som yvts just över sin storhet. Vad var det för en Gud som kunde fordra sådant?

Då hördes ett sus och brus i dalen.

— Vad är det? frågade han.

— Det är hädelsens storm. Vakta dig för den!

— Hur skall jag kunna det?

— Här är självkännedomens grotta. Följ mig in i den och lägg där din mun i stoftet, tills stormen gått förbi.

Snille lydde. Enda möjligheten för honom kände han var att strängt lyda Ödmjukhets råd.

Efter en stund var stormen över, och vandringen kunde återtagas genom självkännedomens grotta. Här var den tung och svår; Snille var nära att uppgivas. Plötsligt stod han vid en avgrund, i vars djup en skummande fors dånade och kokade. Den tjusade och drog. Det fanns ju ingen väg över. Då var det väl så gott att hoppa dit ned med ens och göra slut på allt.

— Akta dig, sade barnet Ödmjukhet vid hans sida, där är förtvivlans avgrund med dödens älv, men jag känner en spång däröver, som Hoppet byggt.

Och Ödmjukhet tog hans hand och ledde honom över spången.

Efter detta var det, som om det ljusnat och dalen vidgats. Men såren gjorde ont och blödde.

— I Getsemane finns balsam för dylika sår, tröstade Ödmjukhet.

— Här är så kvavt, sade Snille.

— I Getsemane finns svalka för sådan hetta.

— Jag är så trött efter min tunga vandring.

— I Getsemane finns vila för sådan trötthet.

— Äro vi ej där snart?

— Du är nära nu.

Några steg till, och förödmjukelsens dal utmynnade i Getsemanes olivlund.

Där var svalka under de lummiga träden, frid och försoning susade i deras kronor. Trons stjärna strålade över lunden och gav den klart ljus. Livets källa porlade med hälsobringande vatten för blödande sår och dryck för den hetaste törst. Här var en fridlyst ort. Här hade Guds vrede en gång uttömt sig över en enda, som tillfredsställt och stillat den, och därför fanns den ej mera här. I stället väntade kärlek och försoning var och en som trädde in i den helgade lunden under trons ljus. Himmelen var runt omkring, fast osynlig.

Den utblottade ynglingen, som måst lämna allt för att försonas med den Gud han förtörnat knäböjde i lunden och fick vad han begärde. Hans nakenhet blev överskyld, hans sår helade, hans synd förlåten.

Sedan förnam han en röst, som uppmanade honom att i sitt nya skick återvända till världen att där börja sitt verk på nytt men ej mera för sig själv utan för Gud.

Snille förskräcktes över detta bud; han fruktade att åter mista den frid han vunnit.

— Frukta ej, sade rösten, glöm blott aldrig bort den trånga porten, och övergiv aldrig den smala vägen! Kom ofta hit till Getsemane; här får du kraft att bära allt, här skall du också undgå din största fara: att växa dig stor i egna ögon igen.